

STRATEGIA ROZWOJU GMINY STARACHOWICE NA LATA 2018-2027

STARACHOWICE
OD nowa

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt „Starachowice OD nowa” został współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach
Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 - 2020

Wprowadzenie

Szanowni Państwo, Drodzy Mieszkańcy,

Z każdym dniem Starachowice zmieniają się na oczach starachowiczian, odwiedzających miasto turystów i inwestorów. Konsekwentnie realizowane przez miasto inwestycje mają na celu poprawę jakości życia dla wszystkich grup społecznych.

W perspektywie najbliższych kilku lat Starachowice zmienią się nie do poznania. Będą

dobrym miejscem do życia w godnych warunkach dla wszystkich - od ludzi młodych do pokolenia seniorów. Miastem szanującym swoją historię i tradycje przemysłowe, dbającym o zasoby kultury oraz środowisko naturalne, a nade wszystko miastem, które optymalnie angażuje lokalne zasoby ludzkie, naturalne i gospodarcze.

„Strategia Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2018-2027” jest głównym dokumentem określającym cele i działania, które mają do tego doprowadzić. Jesteśmy świadomi, jakie są największe problemy naszego miasta takie jak depopulacja ludności, niewydolność komunikacyjna czy chaos przestrzenny. Jednak co najważniejsze zaproponowaliśmy konkretne działania, które mają być na nie receptą.

Jestem przekonany, iż takie działania jak rewitalizacja, niespotykany dotąd w mieście poziom pozyskanych funduszy zewnętrznych, transparentność działań czy wykorzystanie nowych technologii pozwolą Starachowicom na wykonanie skoku cywilizacyjnego.

Pragnę również podziękować wszystkim osobom, które włączyły się w proces budowania Strategii. Dzięki licznym warsztatom, spotkaniom, rozmowom i konsultacjom społecznym możemy odważnie stwierdzić, iż ten dokument wyznacza ambitne, potrzebne a co najważniejsze realne działania. Działania, dzięki którym w 2027 wszyscy będą czuli się jak u siebie w domu.

Prezydent Miasta Starachowice

Marek Materek

SPIS TREŚCI

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej miasta.....	5
1.1 Kierunki zagospodarowania przestrzennego	5
1.2 Potencjał demograficzny	7
1.3 Potencjał gospodarczy	15
1.4 Rynek pracy.....	22
1.5 Aktywność obywatelska.....	30
1.6 Pomoc społeczna	36
1.7 Oświata, kultura i sport.....	39
1.8 Infrastruktura i środowisko.....	45
1.9 Infrastruktura mieszkaniowa	48
1.10 Rewitalizacja	50
1.11 Analiza porównawcza Starachowice na tle konkurencyjnych ośrodków miejskich.....	52
2. Podsumowanie diagnozy – bilans strategiczny	57
2.1 Kluczowe problemy strategiczne	57
2.2 Analiza SWOT.....	58
3. Główne założenia rozwoju Starachowic.....	61
3.1 Strategia rozwoju jako instrument interwencji rozwojowej.....	61
3.2 Misja samorządu Starachowic do roku 2027	64
3.3 Wizja Starachowic 2027	66
4. Obszary planowania strategicznego.....	68
4.1 Obszar planowania: zagospodarowanie przestrzenne	71
4.2 Obszar planowania: polityka społeczna.....	72
4.3 Obszar planowania: polityka gospodarcza.....	73
5. Cele strategiczne i działania	74
5.1 Cel strategiczny 1. Miasto nowoczesne i atrakcyjne - udoskonalenie struktury przestrzennej	74
5.2 Cel strategiczny 2. Usługi publiczne wysokiej jakości.	76
5.3 Cel strategiczny 3. Stymulowanie rozwoju Starachowic w oparciu o potencjał gospodarczy	81
6. System monitoringu i ewaluacji	84
6.1 Monitoring bieżący w okresach rocznych.....	84
6.2 Przeglądy strategiczne – ewaluacja	84
6.3 Informacje dodatkowe.....	86

1 CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

1. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ MIASTA

1.1 KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Miasto Starachowice położone jest w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie starachowickim, w dolinie rzeki Kamiennej, w obrębie Wyżyny Kielecko Sandomierskiej.

Rysunek 1 Starachowice i jego położenie

Źródło: opracowanie własne

Od strony północnej miasto sąsiaduje z gminą Mirzec, od wschodniej z gminą Brody, od południowej z gminą Pawłów, natomiast od zachodu z gminą Wąchock. Według danych GUS w 2016 roku powierzchnia miasta wynosiła 32 km² (3 182 ha). Przez miasto przepływa rzeka Kamienna, która stanowi oś hydrograficzną przecinającą jego wyżynny charakter i rozcinającą dwa obszary mezoregionów. Równoległe do niej przebiega linia kolejowa oraz droga krajowa, które dzielą miasto na dwie części. Część północna cechuje się dużym uprzemysłowieniem oraz wielorodzinną zabudową mieszkaniową. W tej części występuje znaczna koncentracja mieszkańców oraz usług publicznych. Część północna ma wykształconą strukturę urbanistyczną wymagającą uzupełnienia, rewitalizacji, dokapitalizowania. Południowa część miasta w dużej mierze pełni funkcję mieszkaniową z zabudową jedno i wielorodzinną. Miasto położone jest w otoczeniu dużych kompleksów leśnych posiadających wybitne walory przyrodnicze i krajobrazowe. Na północ od rzeki Kamiennej znajduje się Puszcza Łżecka, zaś na południe Puszcza Świętokrzyska. Najwyższy punkt terenu osiąga wysokość około 299 m n.p.m., a najniższy punkt położony jest na ok. 193 m n.p.m. Różnice wysokości dochodzą do 50 m. Od północy miasto otacza kompleks Lasów Łżeckich, natomiast od południa i zachodu kompleks Lasów Sieradowickich. Obszar leśny zajmuje 21,7 % (689,34 ha) ogólnej powierzchni miasta. Starachowice są integralnie powiązane z północnym obszarem województwa, który tworzy zurbanizowany zespół ośrodków przemysłowych (Końskie, Stąporków, Skarżysko-Kamienna, Wąchock, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Ćmielów i Ożarów). Układ ten poprzez Suchedniów oraz zurbanizowane wsie Ostojów, Łączną, Kajetanów i Wiśniówkę łączy się z obszarem metropolitalnym Kielc.

Starachowice to ośrodek subregionalny na mapie województwa świętokrzyskiego (jeden z czterech w województwie, koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 definiuje natomiast jedynie Starachowice i Ostrowiec jako spełniający kryteria). W KPZK 2030 Starachowice zaliczono do krajowych obszarów o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług oraz do miast i obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze. Utrudnieniem jest niekorzystne ukształtowanie terenu na obszarze Gminy Starachowice. Przepływająca przez środek Starachowic rzeka Kamienna powoduje, iż część miasta

usytuowana jest na stromych zboczach. W widłach rzeki Kamiennej i Młynówki od strony wschodniej położony jest naturalnie wydzielony obszar wschodni miasta.

Z punktu widzenia analizy stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, warto zwrócić przede wszystkim uwagę na główne bariery i zagrożenia rozwojowe, które identyfikuje Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Starachowice.

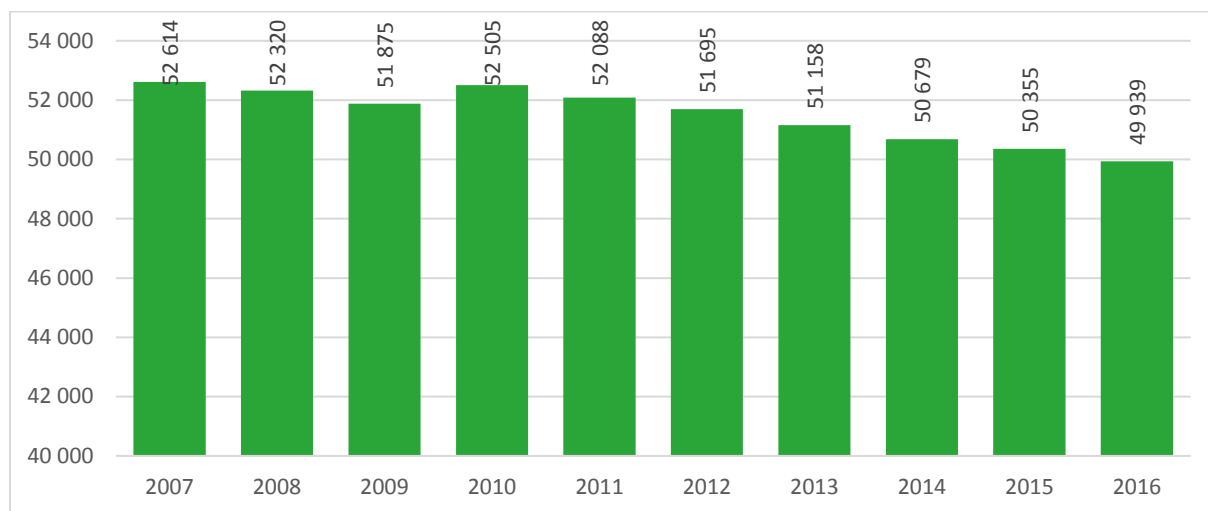
Są nimi:

1. Brak powiązań komunikacyjnych południowo-zachodniej części miasta z częścią lewobrzeżną, gdzie naturalną barierę stanowią: rzeka Kamienna, ukształtowanie terenu oraz kulturowe bariery wymagające bezkolizyjnego przekroczenia – linia kolejowa i droga krajowa Nr 42.
2. Zły stan techniczny i estetyczny strefy śródmiejskiej spowodowany dekapitalizacją zabudowy a także przestrzeni publicznej oraz rozdrobnieniem i niewyjaśnioną sytuacją własnościową gruntów.
3. Brak wytworzonego wielofunkcyjnego centrum usługowego stanowiącego ośrodek w skali powiatu, przyciągającego klientów z regionu, napędzającego koniunkturę, ożywiającego równocześnie życie rozrywkowe i kulturalne miasta.
4. Brak rezerw terenów predysponowanych do rozwoju funkcji przemysłowej.

1.2 POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY

Podstawowym zasobem miasta i jego esencją są mieszkańcy, a starachowicki kapitał ludzki to obszar szczególnie istotny w kontekście budowania strategii rozwoju samorządu, który tworzy społeczność lokalna zamieszkała na danym terenie. Według danych GUS w 2016 r. Starachowice zamieszkiwało 49 939 osób, w tej grupie przeważały kobiety, ich udział wynosił 52,5%, natomiast odsetek mężczyzn kształtował się na poziomie 47,5%. W analizowanym okresie, zaprezentowanym na poniższym wykresie, liczba ludności zmniejszyła się o 2 675 osób, co stanowi spadek na poziomie 5%. Zjawisko depopulacji stanowi podstawowy problem rozwojowy miasta. Warto zwrócić uwagę, że od 1995 roku spadek liczby ludności wyniósł aż 13%. Demografia ma fundamentalne znaczenie w kontekście świadczenia usług publicznych przez miasto oraz budowania atrakcyjności inwestycyjnej wpływającej na zamożność i dobrostan starachowiczian.

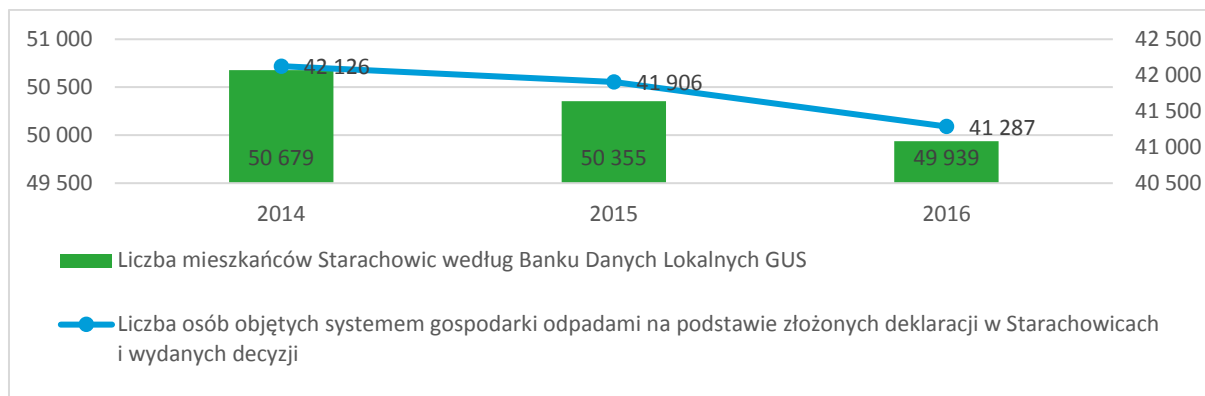
Wykres 1 Liczba ludności Starachowic w okresie 2007-2016.

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W kontekście analizy związanej z liczbą mieszkańców statystyka publiczna bazuje na sprawozdawczości w zakresie meldunków w ewidencji ludności. Z punktu widzenia działalności samorządu terytorialnego klienci usług publicznych to osoby rzeczywiście zamieszkujące miasto. Na wykresie poniżej zestawiono dane związane z ewidencją ludności oraz liczbą osób objętych systemem gospodarki odpadami na podstawie złożonych deklaracji w latach 2014-2016. Populacja korzystająca z usług publicznych w mieście jest niższa od liczby zameldowanych o około 17%-18% i w istocie wskazuje na rzeczywiście mieszkających z mieście. Należy tym samym podkreślić, że liczba rzeczywistych mieszkańców nieznacznie przekracza 40 tysięcy mieszkańców i cechuje się dynamiką ujemną, co przedstawia poniższy wykres.

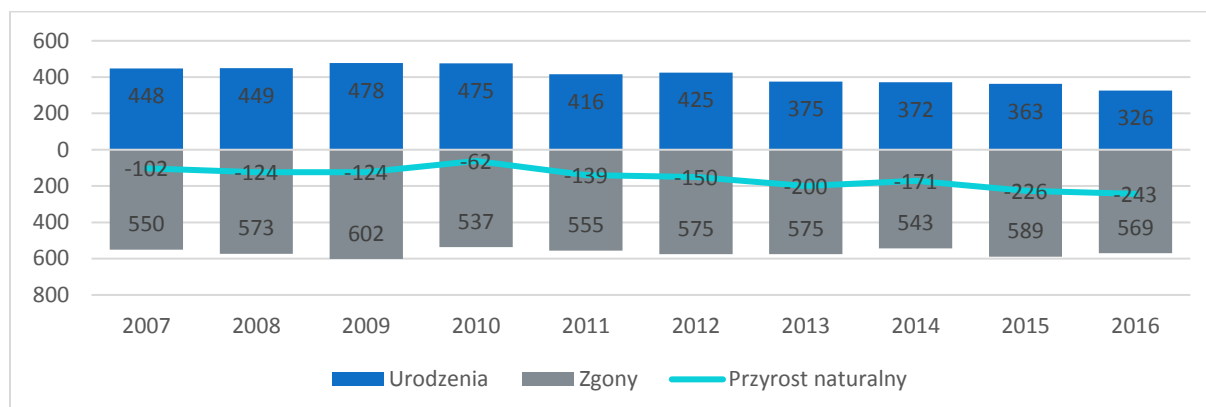
Wykres 2. Rzeczywista liczba ludności na podstawie liczby osób objętych systemem gospodarki odpadami w porównaniu do danych meldunkowych w latach 2014-2016

Źródło: dane GUS oraz Urzędu Miejskiego w Starachowicach

Stan lokalnej demografii to wypadkowa dwóch procesów. Pierwszym z nich jest przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów), a drugim saldo migracji (różnica między napływem a odpływem ludności). W latach 2007-2016 przyrost naturalny był ujemny, zgony przeważały nad urodzeniami i wynik w tym zakresie wyniósł -1 541. Warto podkreślić, że zjawisko ma charakter trwały. Analizując kwestię przyrostu naturalnego, należy również porównać wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności, dla Starachowic jest on bardzo niekorzystny i w 2016 roku wyniósł -4,84. Analogiczny wskaźnik obliczony dla powiatu starachowickiego oraz całego obszaru województwa świętokrzyskiego był korzystniejszy i kształtował się na poziomie odpowiednio -3,65 oraz -2,66.

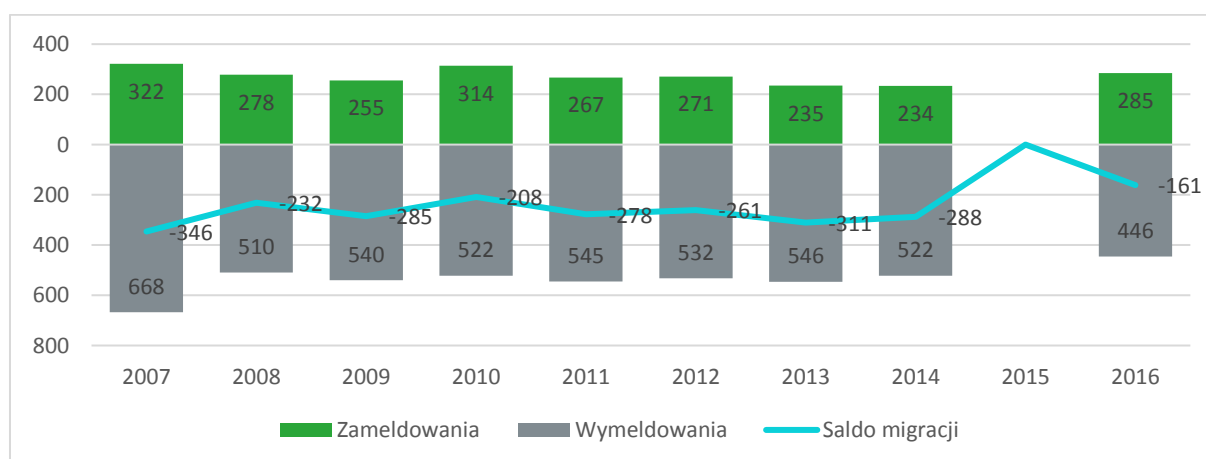
Wykres 3. Przyrost naturalny w Starachowicach w latach 2007-2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Jak już wskazano, drugą determinantą w zakresie potencjału demograficznego jest zjawisko migracji. W omawianym okresie liczba mieszkańców spadała, co świadczy o wskazanej już wcześniej relatywnie niskiej atrakcyjności osiedleńczej miasta. Skala zjawiska zmniejsza się, niemniej biorąc pod uwagę status Starachowic i jego potencjał gospodarczy, należy ocenić aktualne trendy migracyjne jako niekorzystne.

Wykres 4. Saldo migracji w Starachowicach w 2016 r.

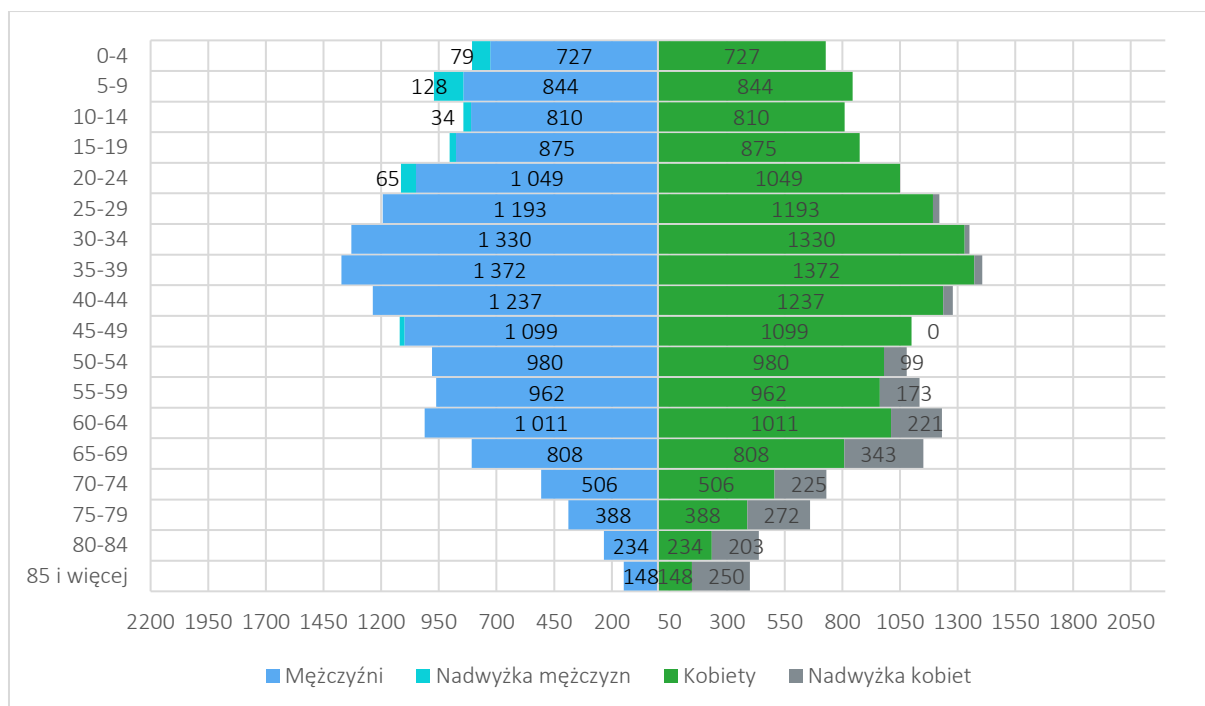

Źródło: dane GUS, 2018 r. (brak danych GUS za rok 2015)

Zilustrowana poniżej struktura ludnościowa mieszkańców Starachowic za rok 2016 wskazuje na skalę starzenia się społeczności lokalnej oraz przede wszystkim dominację kobiet w strukturze grup wiekowych, począwszy od osiągnięcia przez tę populację 50 roku życia. Wskazuje to na przemysłowy charakter miasta, jak również na konieczność intensyfikacji profilaktyki prozdrowotnej m.in. w grupie mężczyzn 50+. Jednocześnie zauważa się malejącą

bazę osób w wieku przedprodukcyjnym co stanowi zagrożenie z punktu widzenia reprodukcji i zastępowalności pokoleniowej oraz rynku pracy.

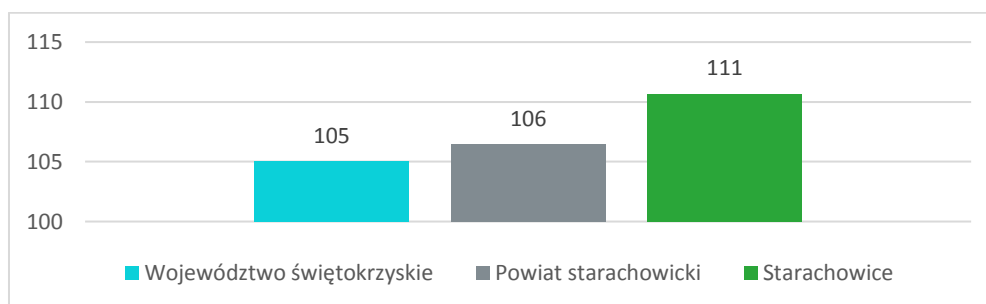
Wykres 5. Piramida wieku dla ludności Starachowic w roku 2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W ramach piramidy wieku opisano zależność związaną z wysoką nadwyżką kobiet w stosunku do mężczyzn. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest wysoki wskaźnik feminizacji szczególnie widoczny na tle powiatu oraz województwa. Aktualna sytuacja to pochodna industrialnego charakteru miasta, która oddziałuje na długość życia głównie mężczyzn zatrudnionych w przemyśle.

Wykres 6. Współczynnik feminizacji w 2016 r.

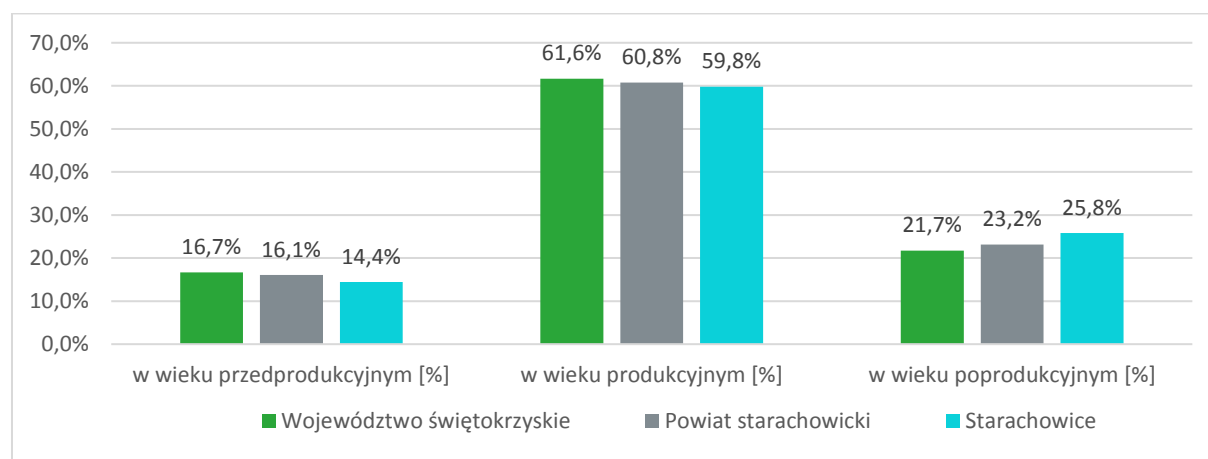

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Biorąc pod uwagę strukturę ekonomicznych grup wiekowych, ich procentowy udział, należy zwrócić uwagę i podkreślić rolę trzech procesów. Pierwszym z nich jest zwiększająca się grupa ludności w wieku poprodukcyjnym (w analizowanym czasie odsetek ten wzrósł o 22,2%), co świadczy o bardzo wysokim zdynamizowaniu procesów starzenia się społeczeństwa. Drugi czynnik to baza, zasób osób wchodzących na rynek pracy, zmalał on w latach 2007-2016 o 20,1% - wskazana tendencja to wynik bardzo niskiego przyrostu naturalnego. Trzecie zjawisko dotyczy udziału osób aktywnych na rynku pracy i znajdujących się w wieku produkcyjnym, w jego zakresie mamy do czynienia z relatywnie najkorzystniejszą sytuacją (spadek na poziomie 11%), Niemniej obserwowany stan rzeczy nie ma charakteru „renty demograficznej”. Struktura ekonomicznych grup wiekowych wpływa na rozbudowywanie sektora polityki senioralnej oraz zmianę na lokalnym rynku pracy związaną z poszukiwaniem pracowników poza miastem oraz w gronie cudzoziemców. Na tle powiatu starachowickiego oraz województwa sytuacja demograficzna miasta jest gorsza i należy ją definiować w kategoriach kryzysu demograficznego.

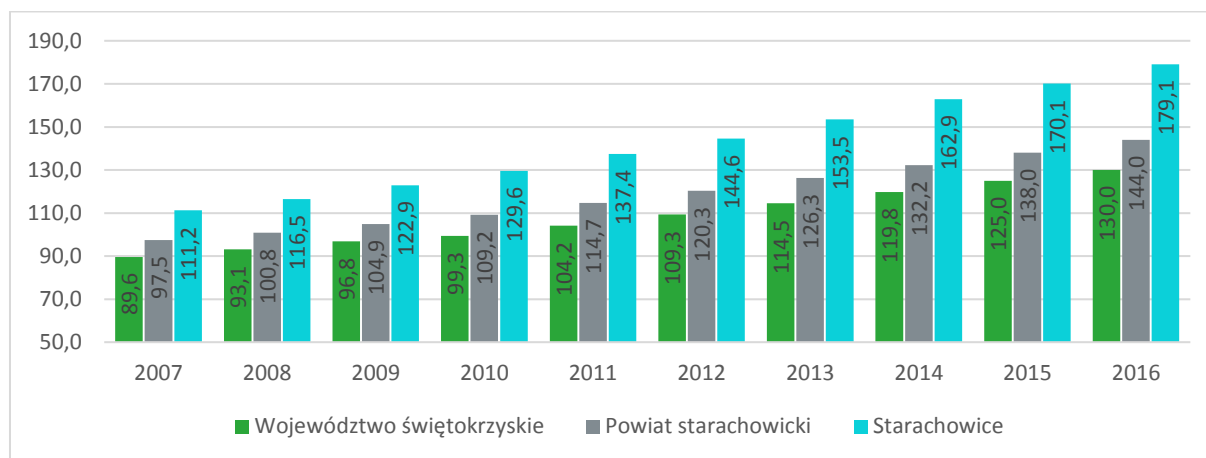
Wykres 7. Struktura wieku Starachowic w porównaniu do województwa i powiatu w 2016 r.

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Na poniższym wykresie zilustrowano dynamikę zjawiska związanego ze wzrostem liczby seniorów w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Co ważne skala zjawiska w Starachowicach znacznie dominuje nad wskaźnikami powiatowymi i regionalnymi.

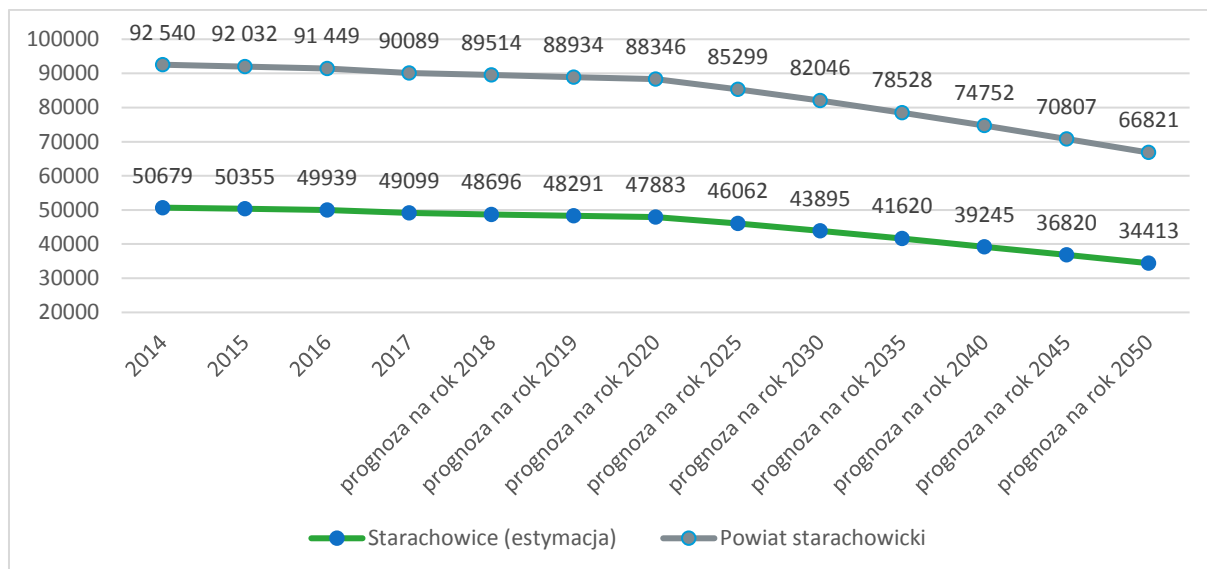
Wykres 8. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w 2016 r.

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Biorąc pod uwagę zdiagnozowany stan kryzysowy w obrębie sytuacji demograficznej należy zwrócić uwagę na prognozy demograficzne dla miasta i jego najbliższego otoczenia demograficznego. Prognozy odnoszące się do liczby ludności bazują na Prognozie ludności opracowanej w 2014 roku przez GUS na lata 2014-2050. Dane bazują na Narodowym Spisie Powszechnym 2011. Prognozowane wyniki za lata 2015-2017 zostały skonfrontowane z rzeczywistą liczbą ludności zamieszkującą powiat starachowicki. Różnice w tym zakresie odniesiono do już zaprojektowanych prognoz (rzeczywiste wyniki cechowały się silniejszym natężeniem zjawiska depopulacji). Prognozy dla miasta Starachowice zostały poddane estymacji na podstawie wskaźników powiatowych i dynamiki udziału ludności miasta w badanym okresie. W okresie realizacji Strategii spadek ludności szacuje się na poziomie około 7,8%, natomiast w horyzoncie do roku 2050 udział populacji miasta zmniejszy się o 31,1%, w konsekwencji prognozowana liczba mieszkańców będzie oscylowała na poziomie nieprzekraczającym 34,5 tysiąca mieszkańców.

Wykres 9. Prognozowana liczba mieszkańców w powiecie starachowickim oraz w Starachowicach w perspektywie do roku 2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2018 r.

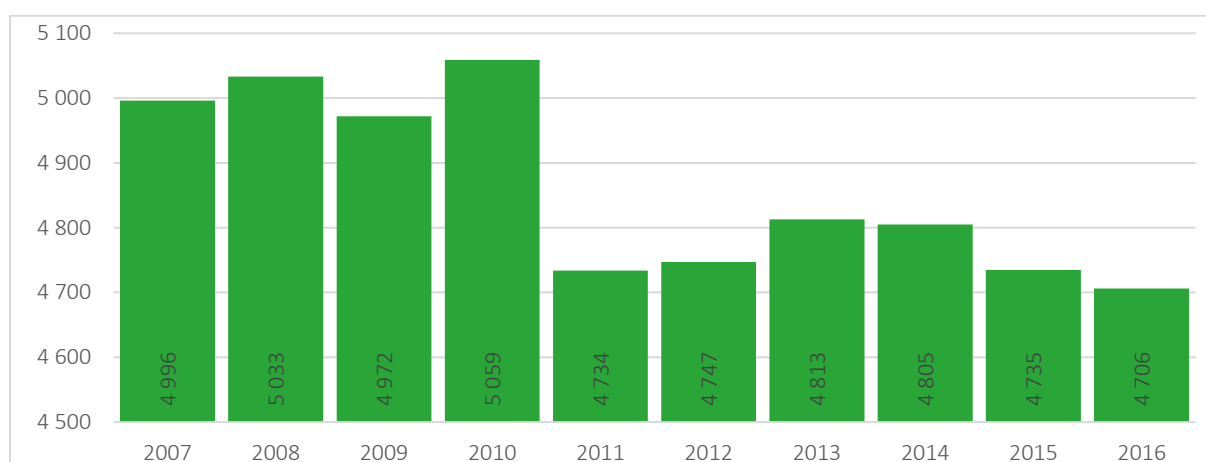
	☐ Kryzys demograficzny, trwała depopulacja – od 1995 roku spadek liczby ludności o 13%
☐ Poprawiający się bilans migracji, malejąca skala zjawiska	☐ Ujemny przyrost naturalny (wzrastające natężenie zjawiska) oraz ujemny bilans migracyjny (zmniejszająca się skala procesu)
☐ Rozwinięta polityka senioralna (funkcjonowanie: Starachowickiej Rady Seniorów, Starachowicka Karta Seniora 60+)	☐ Starzenie się społeczności lokalnej - niekorzystna struktura ekonomicznych grup wiekowych
	☐ Bardzo wysoki współczynnik feminizacji (111) w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (105)
	☐ Niższa (o 18%) od ewidencjonowanej rzeczywista liczba mieszkańców (osoby objęte systemem gospodarki odpadami)
	☐ Niekorzystne perspektywy demograficzne

1.3. POTENCJAŁ GOSPODARCZY

W podrozdziale analiza skupia się na sektorze lokalnej gospodarki oraz ocenie atrakcyjności inwestycyjnej Starachowic. W 2016 roku w mieście łączna liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej wynosiła 4 706 i w stosunku do roku bazowego spadła o 5,8%. Wśród wszystkich zidentyfikowanych firm w Starachowicach dominują przedsiębiorstwa sektora prywatnego (blisko 98% podmiotów).

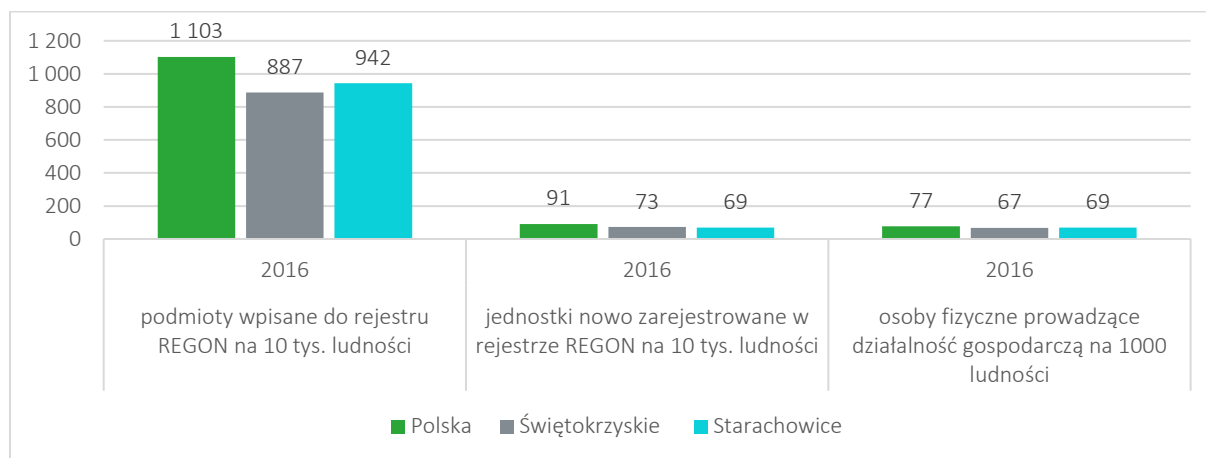
Wykres 10. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie Starachowic w latach 2007-2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Rozpatrując sytuację gospodarczą w roku 2016 należy analizować sytuację Starachowic w szerszym kontekście regionalnym i krajowym. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Starachowicach jest wyższa od wskaźnika wojewódzkiego natomiast znacznie odbiega od średniej krajowej (jest niższa o 91). Analogiczna relacja ma miejsce w przypadku jednostek nowo zarejestrowanych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Przedstawione dane wskazują na niski poziom przedsiębiorczości.

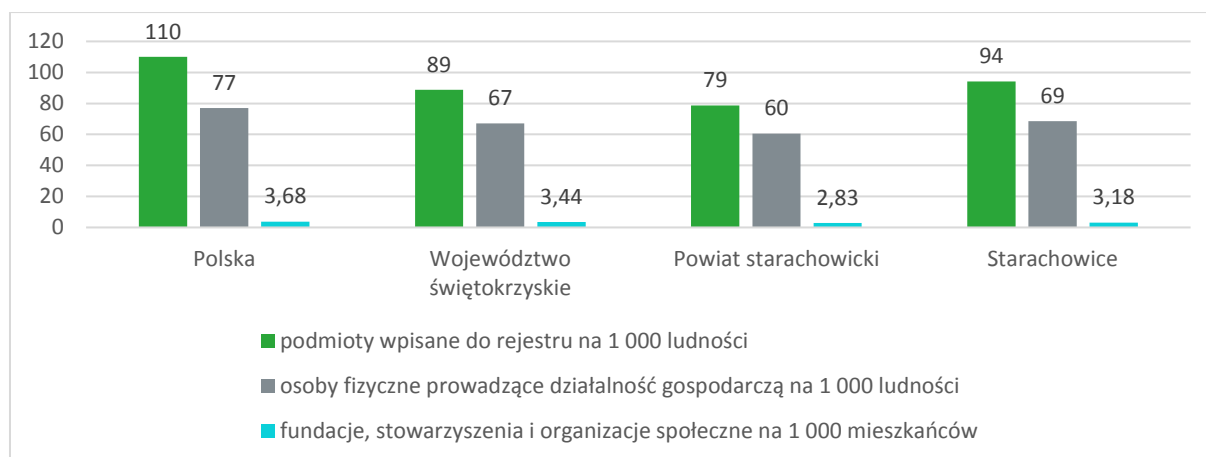
Wykres 11. Wskaźniki gospodarcze – porównanie za rok 2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Szczególnie warto zwrócić uwagę na niski wskaźnik samozatrudnienia (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Ten stan rzeczy wynika z bliskości Specjalnej Strefy Ekonomicznej i wysokiej podaży miejsc pracy. Z punktu widzenia subregionalnego statusu Starachowic poziom przedsiębiorczości jest zbyt niski i rzutuje na atrakcyjność osiedleńczą miasta.

Wykres 12. Wskaźniki gospodarcze 2016 r.– poziom przedsiębiorczości

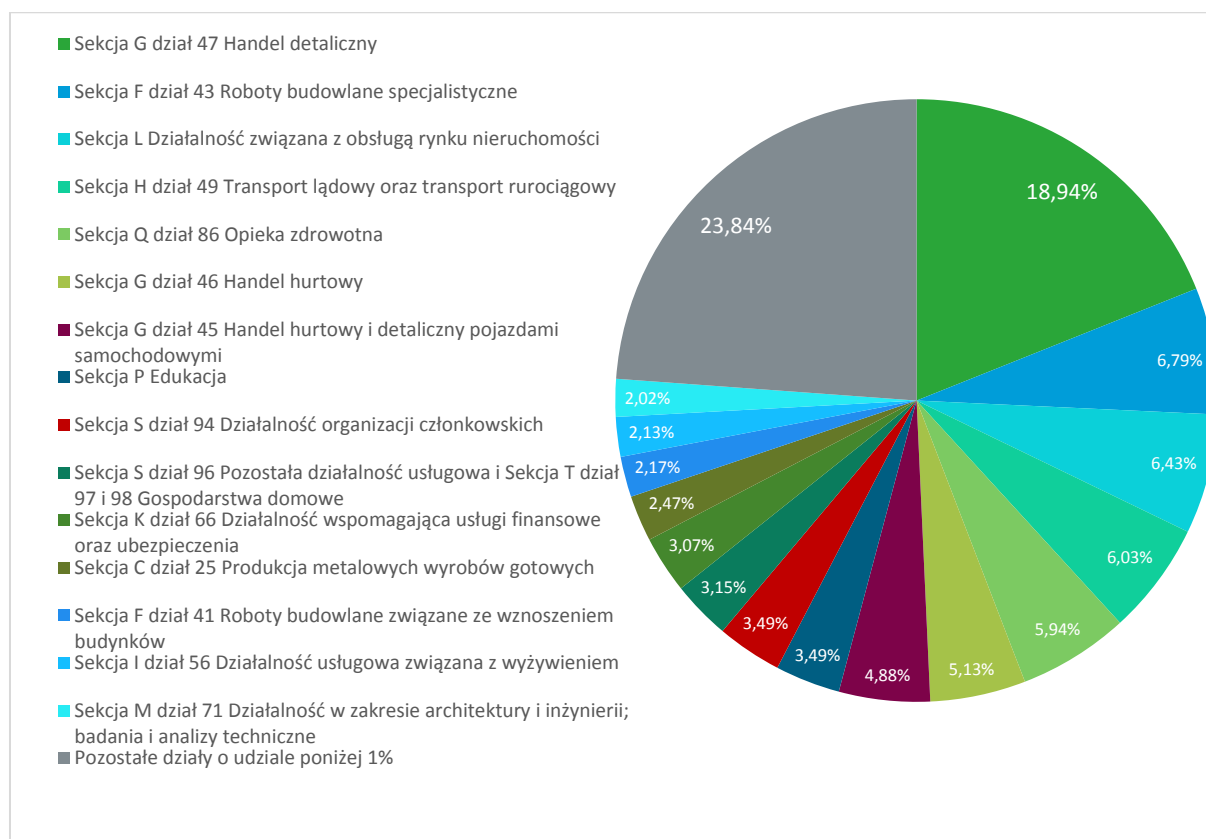

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Analiza struktury gospodarki w Starachowicach i jej profilu została poszerzona o liczbę podmiotów wpisanych do poszczególnych sekcji PKD. Najliczniejszą grupą podmiotów są przedsiębiorstwa związane z handlem detalicznym. Udział tej grupy podmiotów wynosi nieco ponad 18%, co związane jest z naturalną koniecznością zaspokajania podstawowych potrzeb

mieszkańców. W następnej kolejności plasują się przedsiębiorstwa związane z budownictwem (6,79%) oraz działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (6,4%). Analizując poniższy wykres nie dostrzega się odrębności lokalnej gospodarki i jej specyfiki a identyfikowana struktura nie odbiega od średniej w tym zakresie.

Wykres 13. Struktura gospodarki w Starachowicach wg sekcji i działów PKD 2007 w 2016 r.

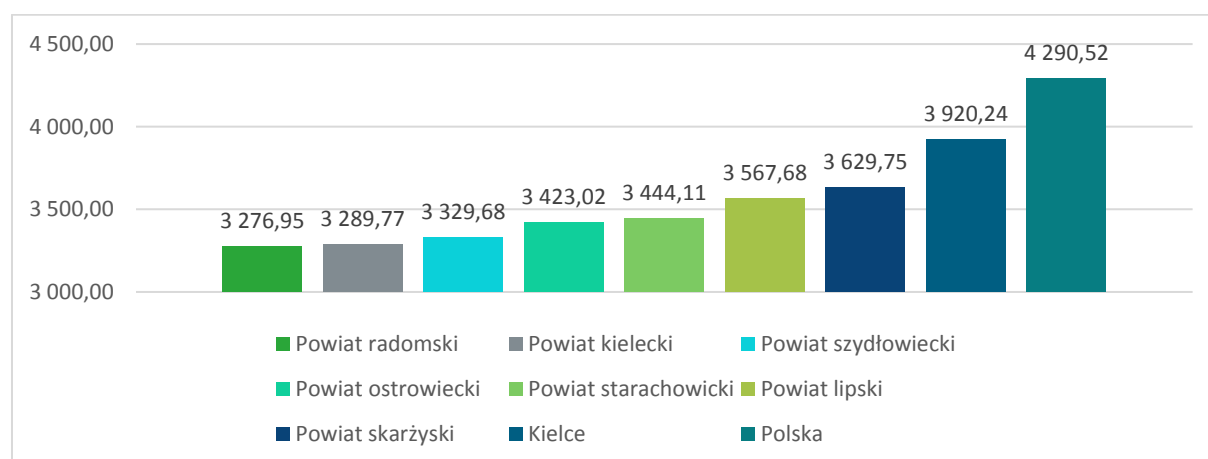
Źródło: dane GUS, 2018 r.

Jakość życia mieszkańców to również kwestia wynagrodzeń, które wskazują na poziom rozwoju gospodarczego. Analizowana zmienna umożliwia ilustrowanie danych na poziomie powiatów. Dla powiatu starachowickiego przeciętne wynagrodzenie odbiega od średniego o blisko 850 zł. Jednocześnie na tle sąsiednich powiatów sytuacja na lokalnym rynku pracy nie jest zbyt atrakcyjna. Identyfikowany stan rzeczy wskazuje przede wszystkim na niską atrakcyjność miejsc pracy z punktu widzenia uzyskiwanych wynagrodzeń. Tym samym przekłada się to na rynek pracy, gdzie na chwilę obecną problemem nie jest znalezienie zatrudnienia, lecz praca w firmie (przedsiębiorstwie) odpowiadającej aspiracjom czy też posiadanemu wykształceniu. Warto kwestię wynagrodzeń na lokalnym rynku pracy odnieść do

emigrantów ekonomicznych coraz liczniej pracujących na terenie Starachowic. Na podstawie raportu „Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce” opracowanego przez Departament Statystyki NBP (Warszawa, 2016 r.) można wskazać, że średnie zarobki migrantów z Ukrainy kształtujące się na poziomie 2 105 zł miesięcznie i są zbliżone do mediany zarobków w polskiej gospodarce. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że cudzoziemcy pracujący w Polsce w relacji średniej pracują 54 godziny tygodniowo. Biorąc pod uwagę powyższe migranci są populacją, która jest konkurencyjna z punktu widzenia oczekiwań finansowych, jak również są gotowi do świadczenia pracy w wymiarze przekraczającym 40 godzin tygodniowo.

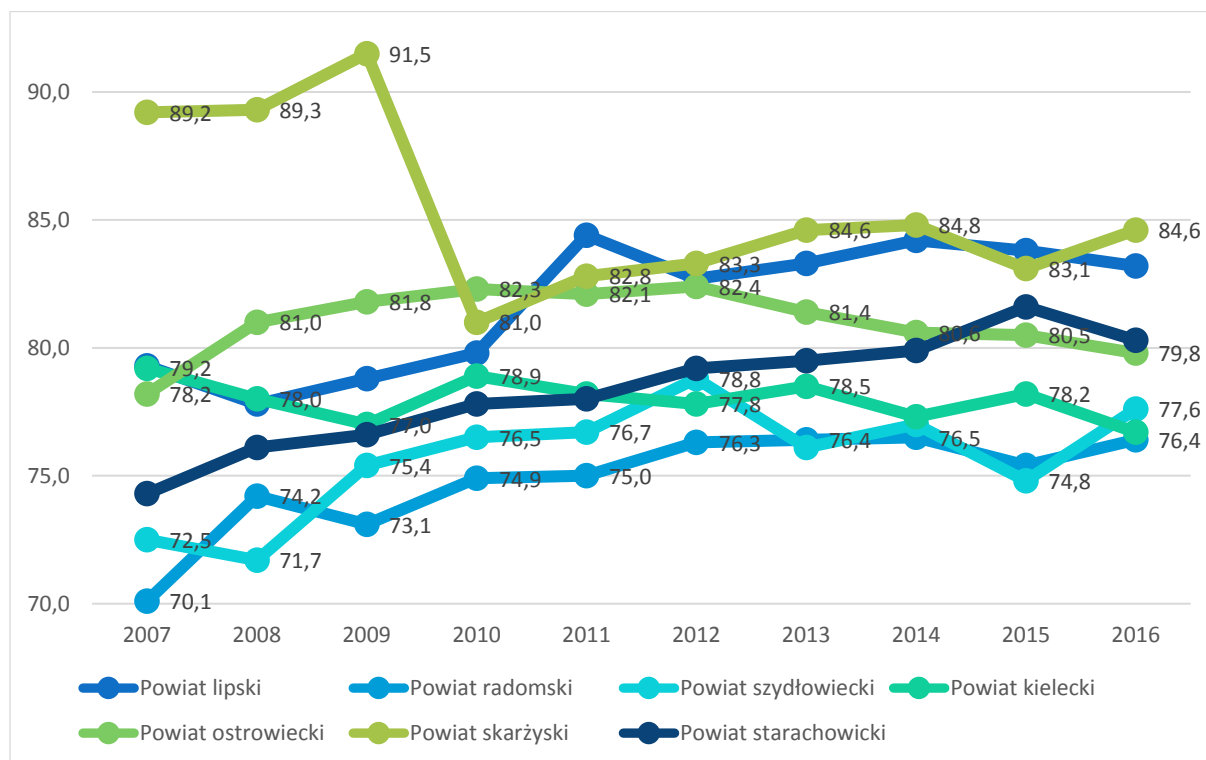
Wykres 14. Przeciętne wynagrodzenie brutto w 2016 r. – ujęcie porównawcze

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W zakresie przeciętnych wynagrodzeń Starachowice plasują się w środku stawki co przedstawiono powyżej. Niemniej warto skoncentrować się na dynamice zmiany wysokości wynagrodzeń w relacji do średniej krajowej. W Starachowicach widać stały wzrost wynagrodzeń, zbliżanie się do wartości średniej (ogólnopolskiej). Warto zwrócić uwagę, że sąsiedni powiat skarżyski osiąga poziom blisko 85% średniej krajowej.

Wykres 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)

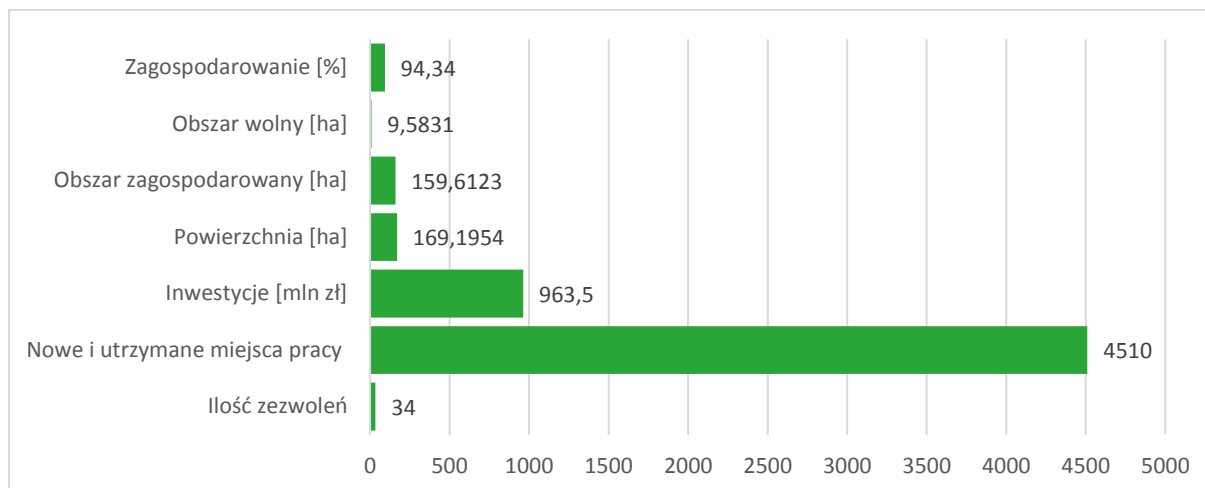

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Potencjał gospodarczy Starachowic to przede wszystkim Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice, która została założona w 1997 r. Zasięgiem swoich działań obejmuje pięć województw: świętokrzyskie, mazowieckie, łódzkie, opolskie oraz lubelskie. Ponad 77% jej terenów znajduje się w województwie świętokrzyskim. Z uwagi na tradycje przemysłowe, dostęp do surowców i potencjalnych kooperantów strefa przyciąga w większości inwestycje z branży metalowo-maszynowej, motoryzacyjnej, ceramicznej, wyrobów dla budownictwa oraz chemicznej. Poniższy wykres charakteryzuje podstrefę w Starachowicach, która spośród 16 podstref ma charakter wiodącej pod kątem powierzchni, stanu zagospodarowania (blisko 95%), generowanych miejsc pracy oraz wielkości nakładów inwestycyjnych. Porównując podstrefę Starachowice należy ją ocenić bardzo pozytywnie jako prężną organizację determinującą starachowicki rynek pracy, powiązania gospodarcze oraz perspektywy rozwoju gospodarczego dla całego miasta.

Wykres 16. Charakterystyka podstrefy Starachowice w ramach SSE Starachowice (stan na 30 czerwiec 2017 r.)

Źródło: dane GUS, 2018 r.

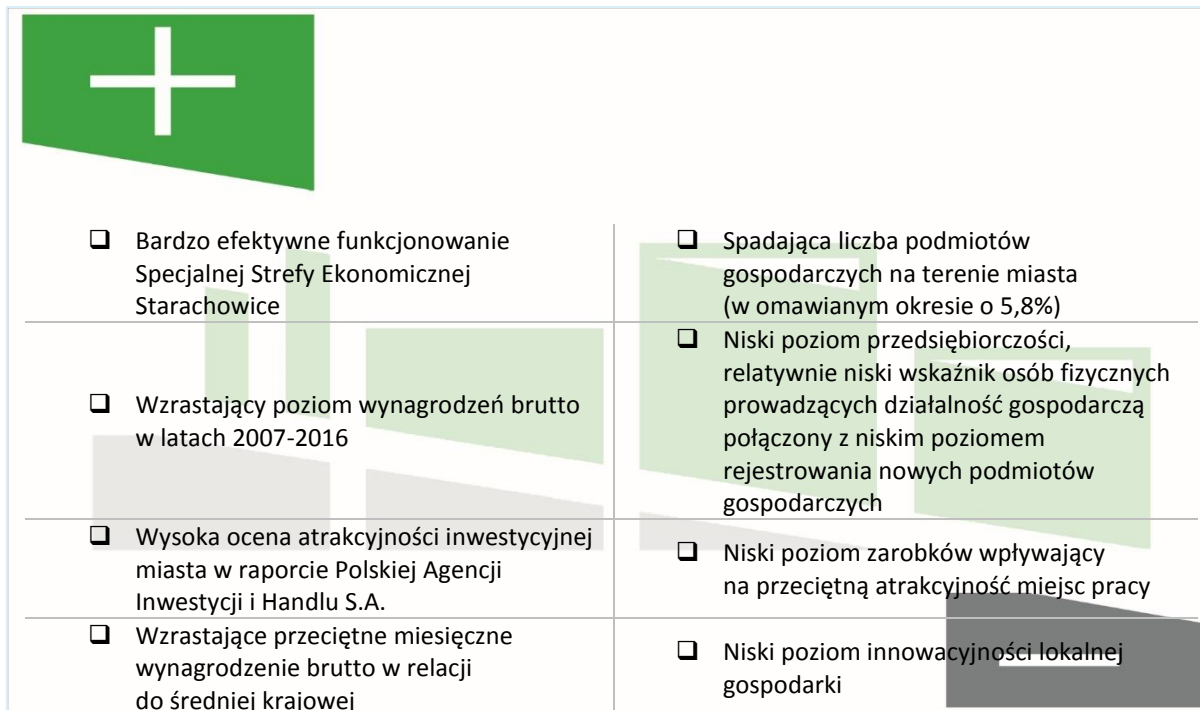
Potencjał gospodarczy miasta determinują duże zakłady pracy czego dowodem jest prężne funkcjonowanie strefy ekonomicznej. Jednocześnie warto porównać atrakcyjność inwestycyjną miasta na tle innych samorządów gminnych województwa świętokrzyskiego. Poniżej przedstawiono dane za rok 2017 przygotowywane corocznie przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu S.A. W przedstawionym raporcie Starachowice są drugim po Kielcach najbardziej atrakcyjnym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej w regionie. Dodatkowo miasto zostało oznaczone złotą gwiazdą obok pięciu innych gmin (Kielce, Morawica, Ostrowiec Świętokrzyski, Sandomierz oraz Sitkówka-Nowiny) legitymując się najwyższą oceną dla wszystkich sekcji PKD.

Wykres 17. Atrakcyjność inwestycyjna 2017 w województwie świętokrzyskim

	PAI1_GN	PAI1_GN	PAI1_C	PAI1_G	PAI1_I	PAI1_M
Gmina miejska	Gospodarka narodowa	Gospodarka narodowa	Przemysł	Handel i naprawy	Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Kielce (m)	0,241	A	A	A	A	A
Starachowice (m)	0,229	A	A	A	A	A
Sandomierz (m)	0,227	A	A	A	A	A
Ostrowiec Świętokrzyski (m)	0,222	A	A	A	A	A
Skarżysko-Kamienna (m)	0,208	B	B	B	A	A
Brody (w)	0,181	C	C	C	C	C
Wałcz (m)	0,217	A	A	A	C	A

Źródło: Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej

Jak wykazuje powyższa analiza potencjał gospodarczy Starachowic jest wysoki i cechuje się dynamiką wzrostową. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na jej poziom innowacyjności. Bazując na danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej można przedstawić liczbę udzielonych patentów oraz zarejestrowanych wzorów użytkowych. Wartości dla Starachowic za rok 2017 kształtują się na poziomie odpowiednio: 5 i 12. Natomiast liczba zgłoszeń patentów wynosiła 13 oraz 14 w kontekście wzorów użytkowych. Skalę zjawiska warto odnieść do kontekstu regionalnego udział opatentowanych wynalazków w województwie świętokrzyskim, który kształtuje się na poziomie 1,2%, natomiast w odniesieniu do wzorów użytkowych wynosi 7,3%. Innymi słowy gospodarka w Starachowicach pomimo dynamiki i widocznych tendencji rozwojowych nie ma charakteru innowacyjnego w wymiarze regionalnym, co należy łączyć z poziomem rozwoju szkolnictwa oraz brakiem funkcjonowaniem sektora badawczo-rozwojowego.

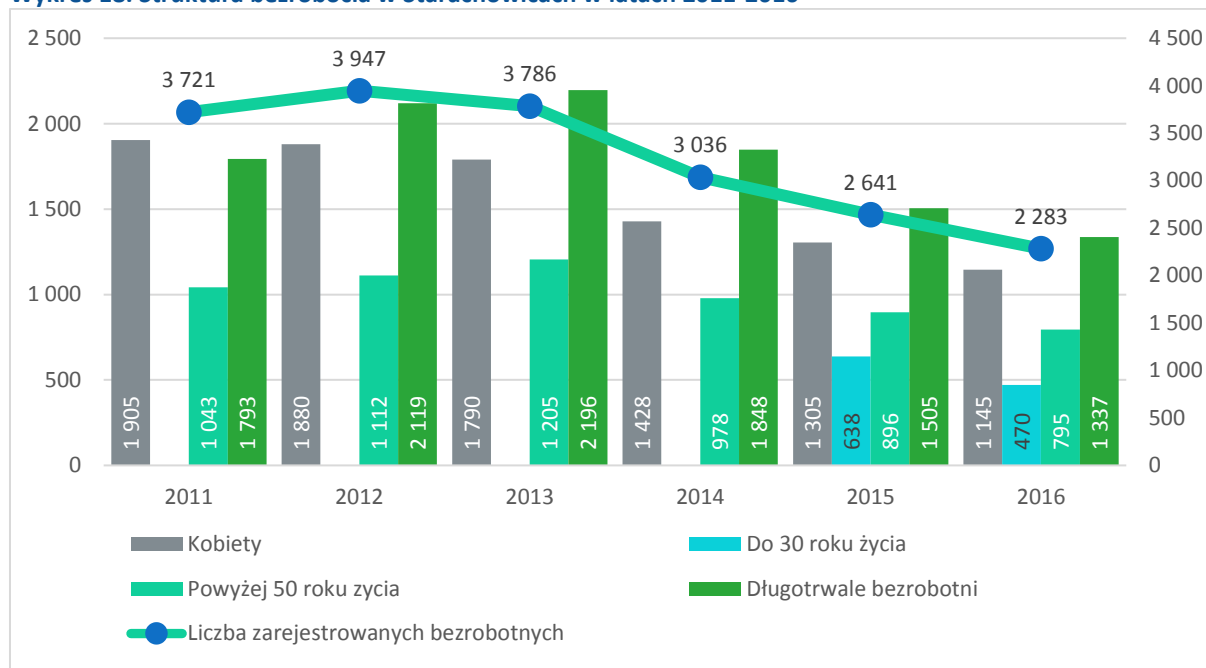

1.4. RYNEK PRACY

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę bezrobocia w Starachowicach. Począwszy od 2011 r. liczba osób bezrobotnych maleje. Warto zwrócić uwagę na relatywnie wysoką liczbę osób długotrwale bezrobotnych oraz powyżej 50 roku życia. Dodatkowo pozytywną tendencją jest spadek liczby kobiet pozostających bez pracy (w omawianym okresie wyniósł on blisko 40%). Przedstawiony trend wpisuje się w tworzący się aktualnie w regionie i kraju rynek pracownika wynikający jednocześnie z dwóch procesów: dużej podaży ofert miejsc pracy i malejących zasobów pracy.

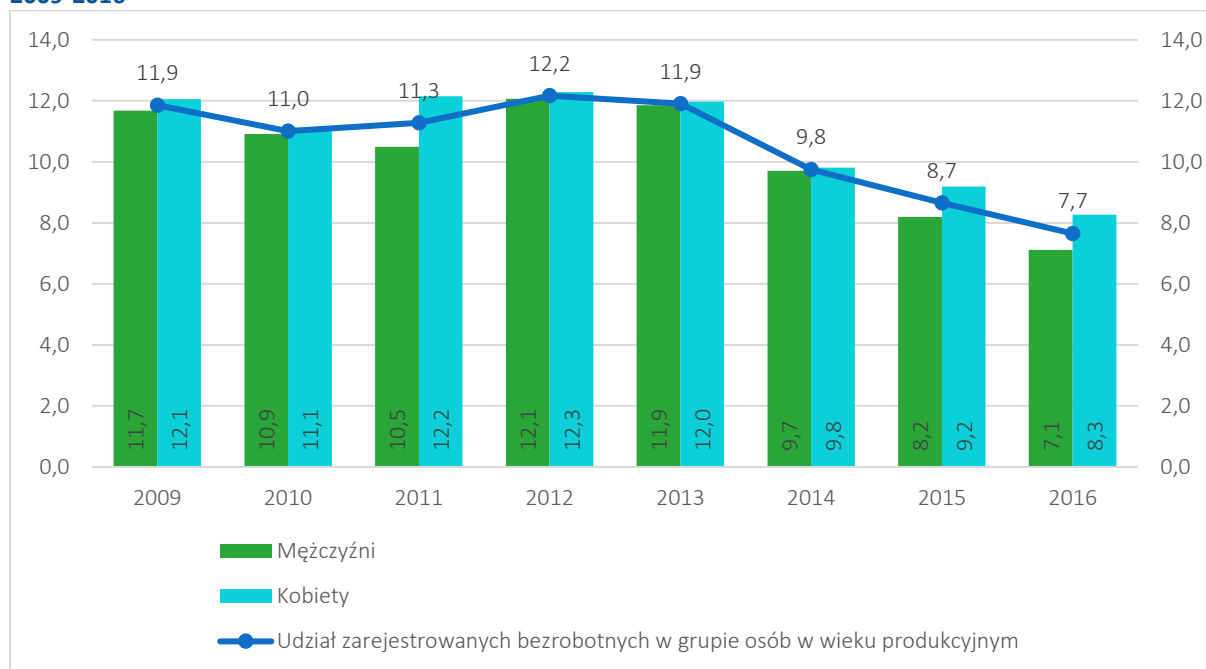
Wykres 18. Struktura bezrobocia w Starachowicach w latach 2011-2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Na kolejnym wykresie przedstawiono udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym z uwzględnieniem płci. Poniższy wykres wskazuje na rzeczywistą skalę problemu w odniesieniu do starachowiczian w wieku produkcyjnym. Poziom identyfikowanego bezrobocia osiągnął granicę, która wymusza na pracodawcach poszukiwania pracowników poza lokalnym rynkiem pracy. Ta sytuacja implikuje wzrost liczby dojeżdżających do pracy do Starachowic, jak również napływ pracujących w mieście cudzoziemców.

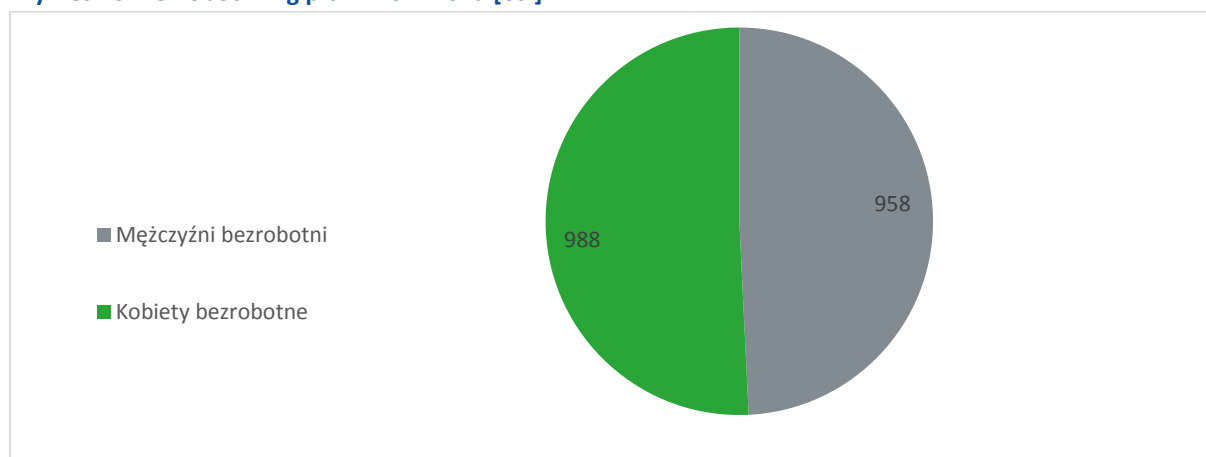
Wykres 19. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2009-2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Według danych PUP – na koniec 2017 r. liczba pozostających bez pracy uległa kolejnemu zmniejszeniu i wynosiła 1946 osób, wśród których nieznacznie dominowały kobiety. Znaczne ograniczenie liczby bezrobotnych kobiet wskazuje na faktyczne ograniczenie dostępnych wcześniej zasobów pracy, szczególnie biorąc pod uwagę przemysłowy charakter Starachowic.

Wykres 20. Bezrobotni wg płci w 2017 roku [os.]

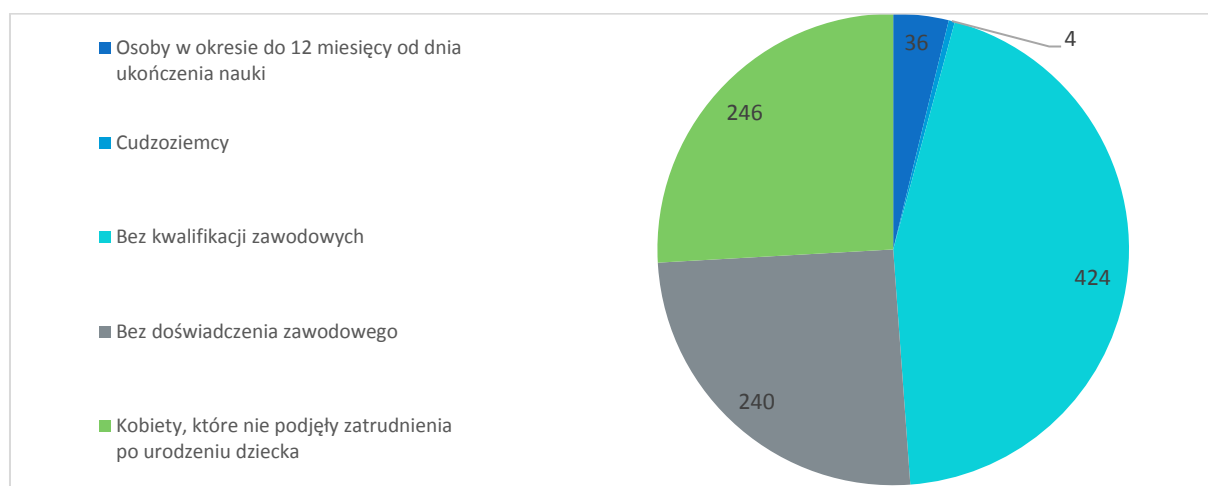

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach, 2018 r.

Analizując wybrane kategorie bezrobotnych dostrzega się ich trudną zatrudnialność, ponieważ liczbowo dominują osoby bez kwalifikacji zawodowych oraz bez doświadczenia zawodowego. O zmieniających się uwarunkowaniach (wprowadzenie świadczeń 500+) świadczy spora liczba

kobiet niepodjęających zatrudnienia po urodzeniu dziecka, natomiast marginalna liczba absolwentów niepodjęających pracy po zakończeniu edukacji wskazuje m.in. na chłonność lokalnego rynku pracy.

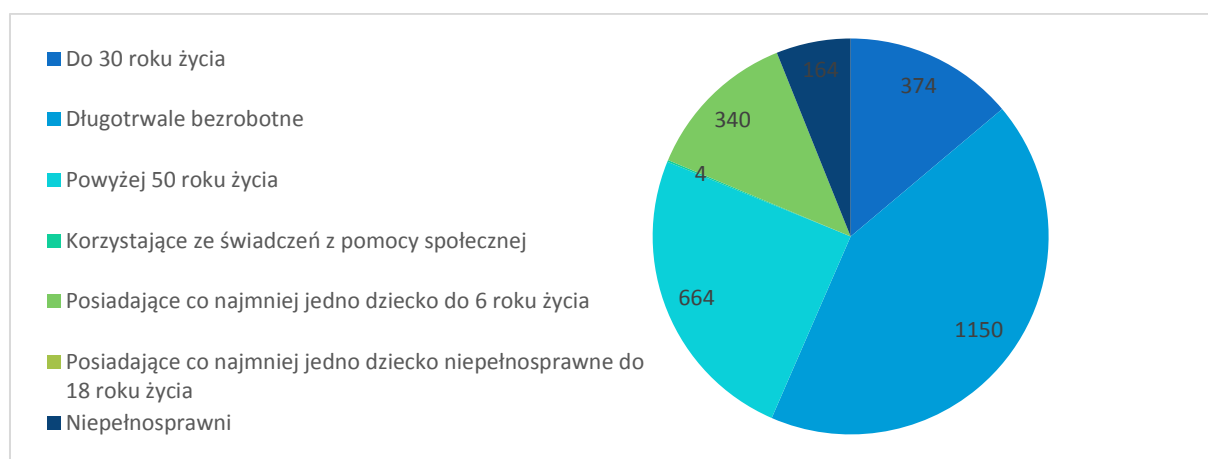
Wykres 21. Wybrane kategorie bezrobotnych w 2017 roku [os.]

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach, 2018 r.

Wśród osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy dominują osoby niepracujące powyżej dwóch lat oraz w wieku 50+. Profil zatrudnieniowy takich osób jest niekorzystny, jak również zjawisko w mieście silnie koreluje z problemami społecznymi utrudniającymi zatrudnialność. Z punktu widzenia istniejącego problemu, narzędzia ekonomii społecznej, takie jak spółdzielczość socjalna, stanowią instrumenty umożliwiające ograniczenie m.in. zjawiska długotrwałego bezrobocia.

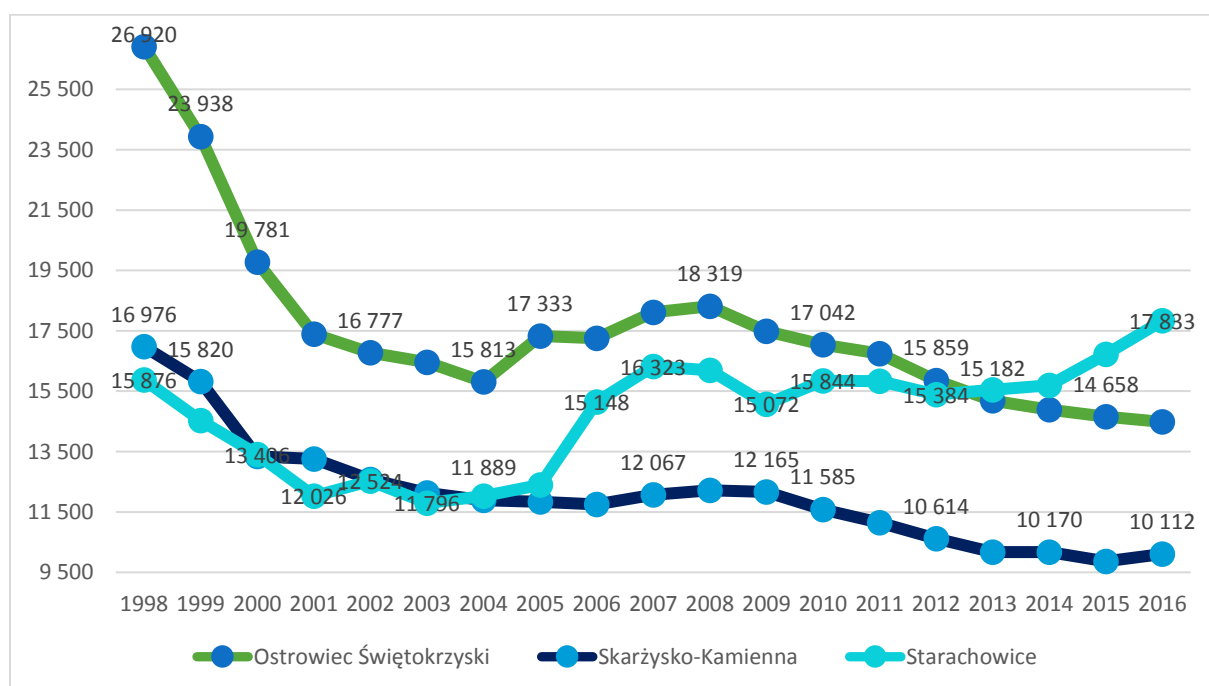
Wykres 22. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2017 roku [os.]

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach, 2018 r.

Powyżej pokazano zjawisko bezrobocia w Starachowicach, które istotnie maleje, a jego aktualny poziom jest niski i strukturalnie dotyczy głównie osób długotrwale bezrobotnych. Niski poziom bezrobocia to jednocześnie ograniczone zasoby pracy na lokalnym rynku. W Starachowicach natomiast zatrudnienie dynamicznie wzrasta – począwszy od 2012 roku liczba pracujących w firmach zatrudniających powyżej 9 pracowników (sektor małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, bez mikro przedsiębiorców) wzrosła o blisko 2,5 tysiąca pracowników. Skala rozwoju rynku pracy w tym kontekście jest szczególnie widoczna na tle regresu widocznego w Skarżysku Kamiennej oraz Ostrowcu Świętokrzyskim.

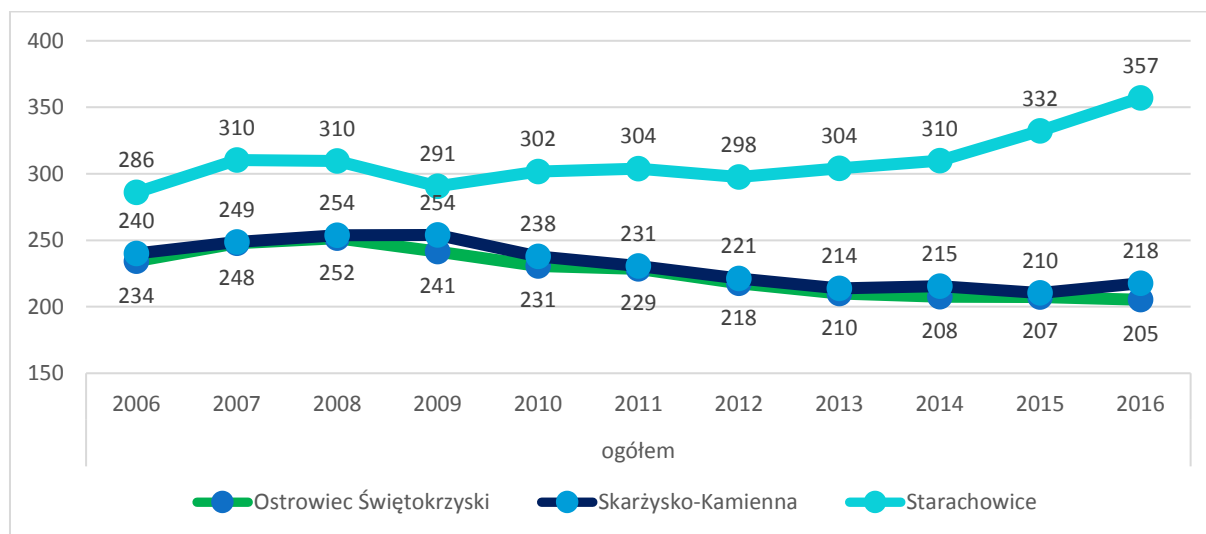
Wykres 23. Liczba pracujących ogółem w latach 1998 – 2016 – ujęcie porównawcze

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Pracujący na 1000 ludności to wskaźnik pokazujący rozwój gospodarczy firm zatrudniających powyżej 9 pracowników. W Starachowicach dynamika rozwoju tego sektora jest bardzo wysoka. Identyfikowana sytuacja wskazuje również jak zbudowany jest lokalny rynek pracy, którego fundamentem jest przede wszystkim przemysł zlokalizowany na terenie SSE.

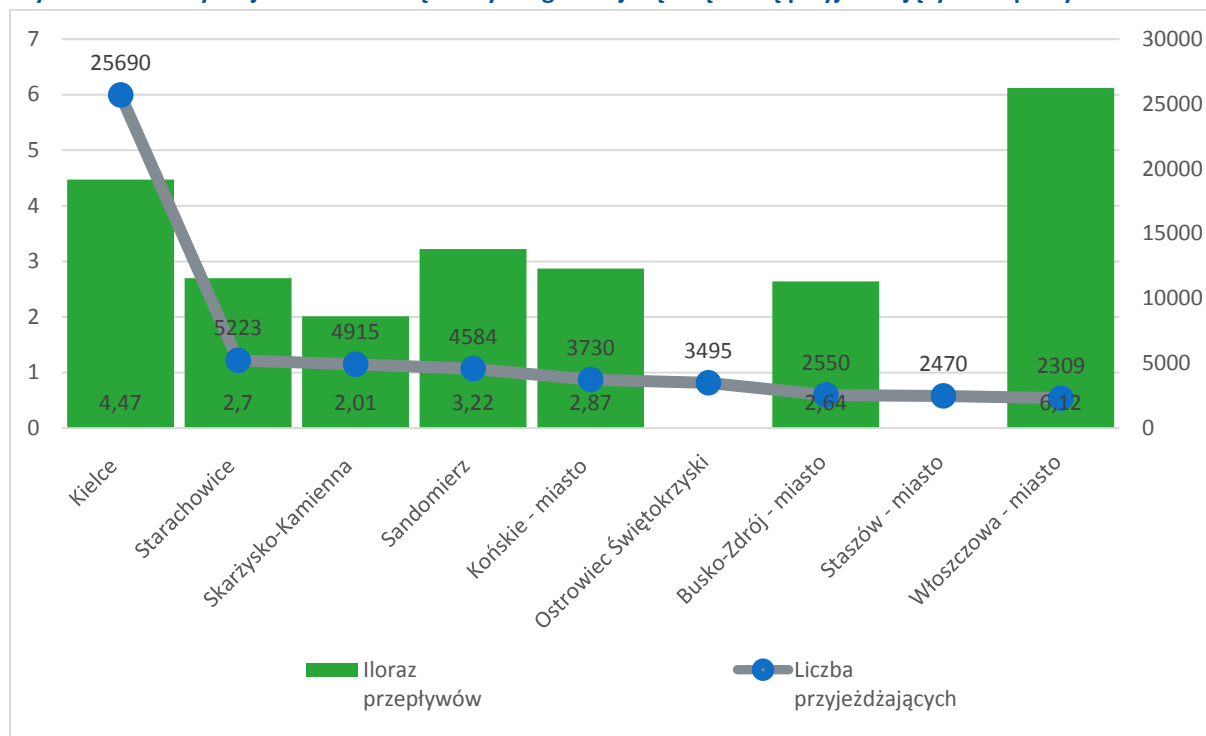
Wykres 24. Pracujący na 1000 ludności – ujęcie porównawcze

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Jak przedstawiono wcześniej w Starachowicach dynamicznie wzrasta liczba osób pracujących. Rozwój lokalnego rynku pracy wpłynął pozytywnie na ograniczenie zjawiska bezrobocia, niemniej w kontekście starzenia się społeczeństwa, migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego, firmy prowadzące działalność gospodarczą w mieście poszukują dodatkowych zasobów pracy poza Starachowicami, w tym również cudzoziemców. W kontekście Starachowic jako ośrodka gospodarczego podkreśla się wysoki iloraz przepływów (przewagi przyjeżdżających do miasta do pracy nad wyjeżdżającymi), liczba dojeżdżających do pracy do Starachowic kształtuje się na poziomie 5223 w 2011 r. i była druga w województwie. W perspektywie wzrastającej liczby miejsc pracy na terenie miasta uznaje się, że aktualnie ta populacja jeszcze się zwiększyła.

Wykres 25. Gminy województwa świętokrzyskiego z największą liczbą przyjeżdżających do pracy w 2011 r.

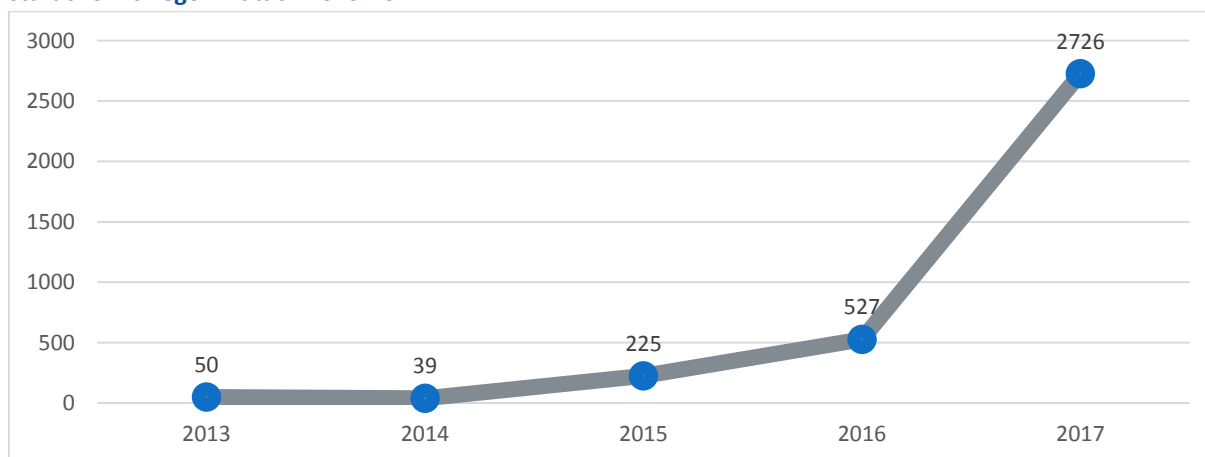
Źródło: dane GUS, 2018 r.

Kolejnym czynnikiem determinującym stan rynku pracy w Starachowicach jest kwestia cudzoziemców pracujących na terenie miasta i dynamiki zmian w tym zakresie. Aktualnie na terenie województwa świętokrzyskiego w ramach pobytu stałego lub czasowego jest zarejestrowanych 2 355 obywateli Ukrainy (www.migracje.gov.pl). Jest to relatywnie mała grupa, większość migrantów zarobkowych świadczy pracę w ramach pobytu na terytorium państw obszaru Schengen w rozumieniu przepisów ruchu bezwizowego (pobyt nie może przekroczyć 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu – czyli sumarycznie maksymalnie może trwać pół roku). W 2016 r. do Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego wpłynęło 1225 wniosków o pobyt czasowy, z czego blisko tysiąc złożyli obywatele Ukrainy. To jest dwa razy więcej niż w roku 2015. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku zezwoleń na pracę. W 2015 r. takich pozwoleń było 679 (594 od obywateli Ukrainy), a w 2016 r. już 1994 (1697 od obywateli Ukrainy). W województwie świętokrzyskim w 2016 r. w porównaniu do roku 2013 liczba wniosków o wydanie zezwoleń na pracę cudzoziemców wzrosła o 385%, zaś wniosków o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy o 223%. Tendencja wzrostowa utrzymuje się nadal, w pierwszym kwartale 2017 r. obywatele państw trzecich złożyli o 55% więcej wniosków

dotyczących legalizacji pobytu niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Podobna sytuacja dotyczy zezwoleń na pracę. W I kwartale tego roku złożono o 206% więcej wniosków o wydanie zezwolenia na pracę niż w pierwszym kwartale 2016 r. Sytuację związaną ze wzrostem napływu cudzoziemców ilustruje poniższy wykres prezentujący liczbę rejestrowanych przez PUP w Starachowicach oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi na terenie powiatu starachowickiego w latach 2013-2017. Liczba zgłoszeń od pracodawców silnie koreluje ze wzrostem liczby pracujących w firmach powyżej 9 pracowników, co potwierdza tezę o istotnym ograniczeniu wewnętrznych zasobów pracy na lokalnym rynku. Dynamika przyrostu cudzoziemców to trend ogólnopolski wynikający z regulacji prawnych umożliwiających zatrudnianie obywateli Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrainy w okresie do 6 miesięcy w ciągu 12 miesięcy. Oświadczenie o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi składane przez pracodawców ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej to na terenie powiatu starachowickiego 2726.

Wykres 26. Wydane oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi na terenie powiatu starachowickiego w latach 2013-2017

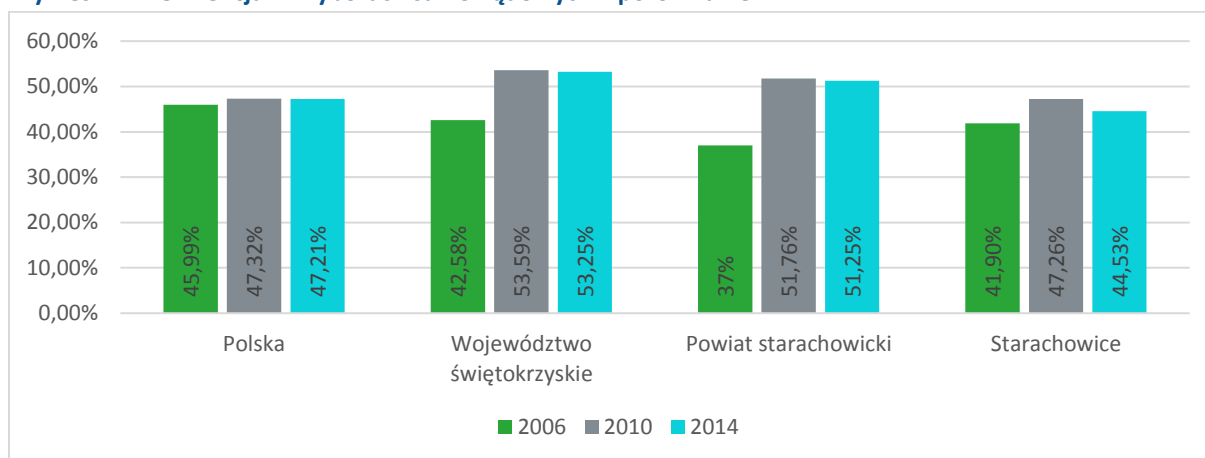
Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Starachowicach, 2018 r.

 <ul style="list-style-type: none"> ☐ Zmniejszające się bezrobocie i jego niski poziom 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Brak wolnych zasobów pracy w mieście, zmieniająca się struktura zatrudnienia
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Spadający udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na poziomie 7,7% (najniższe w analizowanym czasookresie) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Dominacja w populacji bezrobotnych osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy – długotrwale bezrobotni, osoby 50+ oraz bez doświadczenia zawodowego
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Zmniejszenie zjawiska feminizacji bezrobocia w mieście (spadek udziału bezrobotnych kobiet w omawianym okresie o 3,8%) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Niska jakość miejsc pracy
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Wzrastająca liczba pracujących w podmiotach powyżej 9 osób zatrudnionych (sektor małych, średnich i dużych firm) 	
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Nadwyżka przyjeżdżających do pracy nad wyjeżdżającymi – różnica na poziomie 3286 osób 	

1.5. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Istotnym elementem diagnozy rozwoju społeczno-gospodarczego jest aktywność obywatelska społeczności lokalnej. Obiektywnym miernikiem w tym zakresie może być frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych. Na następnym wykresie przedstawiono frekwencję wyborczą od 2006 do 2014 r. w odniesieniu do skali ogólnopolskiej, wojewódzkiej i powiatowej. Udział starachowiczian w elekcjach samorządowych w wyborach w 2010 r. i 2014 r. był znacząco niższy od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej, jak również odbiegał od wyników krajowych. Wskazuje to bezpośrednio na niedostateczny poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w mieście. Apatia i bierność mieszkańców została również zauważona w ramach frekwencji podczas corocznych budżetów obywatelskich. Aktualna sytuacja wymaga wzmocnienia i rozwijania istniejących procesów i polityk partycypacyjnych w mieście.

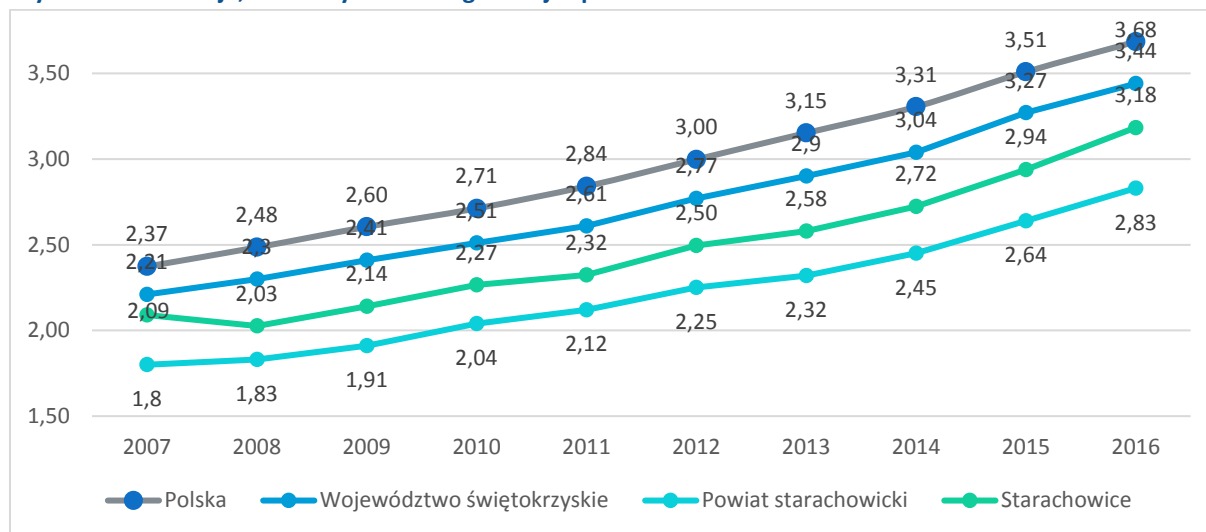
Wykres 27. Frekwencja w wyborach samorządowych – porównanie

Źródło: dane PKW, 2018 r.

Liczba działających organizacji pozarządowych na terenie danej gminy czy miejscowości jest wskaźnikiem rzeczywistej aktywności danej społeczności. Najczęściej spotykaną formą organizacji pozarządowej jest stowarzyszenie. Organizacje pozarządowe z jednej strony są ważnym elementem wpływającym na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, z drugiej są w stanie świadczyć profesjonalne usługi publiczne dla społeczności lokalnej, zwłaszcza w dziedzinie sportu, promocji turystyki, pomocy społecznej, edukacji, kultury oraz działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i dotkniętych problemem alkoholowym. Wedle danych udostępnianych przez GUS wskaźnik organizacji pozarządowych i społecznych regularnie wzrasta i w 2016 roku osiągnął poziom 3,18. Niemniej jest niższy od średniej dla kraju i województwa co potwierdza tezę o konieczności wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego.

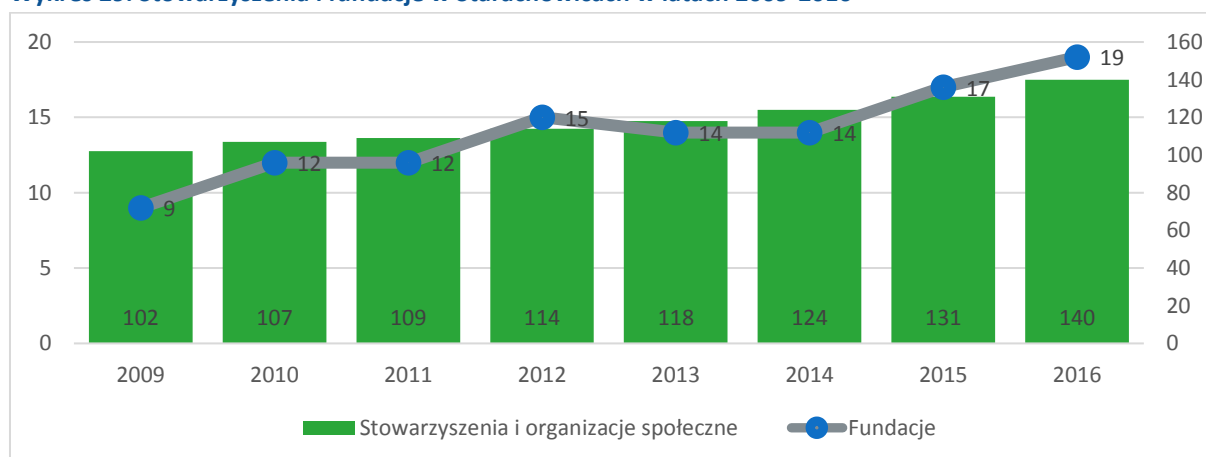
Wykres 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Poniższy wykres prezentuje dynamikę przyrostu organizacji pozarządowych w rozbiu na stowarzyszenia oraz fundacje. W wymiarze ilościowym mamy do czynienia z pozytywną tendencją, niemniej w wymiarze jakościowym dostrzega się brak profesjonalizujących się podmiotów o charakterze infrastrukturalnym, w szczególności organizacji posiadających stały personel zatrudniony na umowę o pracę. Z punktu widzenia stanu sektora pozarządowego warto podkreślić powstanie, pierwszej funkcjonującej na terenie miasta, Spółdzielni Socjalnej „Starachowiczanka”. Przedmiotem działalności podmiotu jest prowadzenie prac porządkowych na terenie miasta.

Wykres 29. Stowarzyszenia i fundacje w Starachowicach w latach 2009-2016

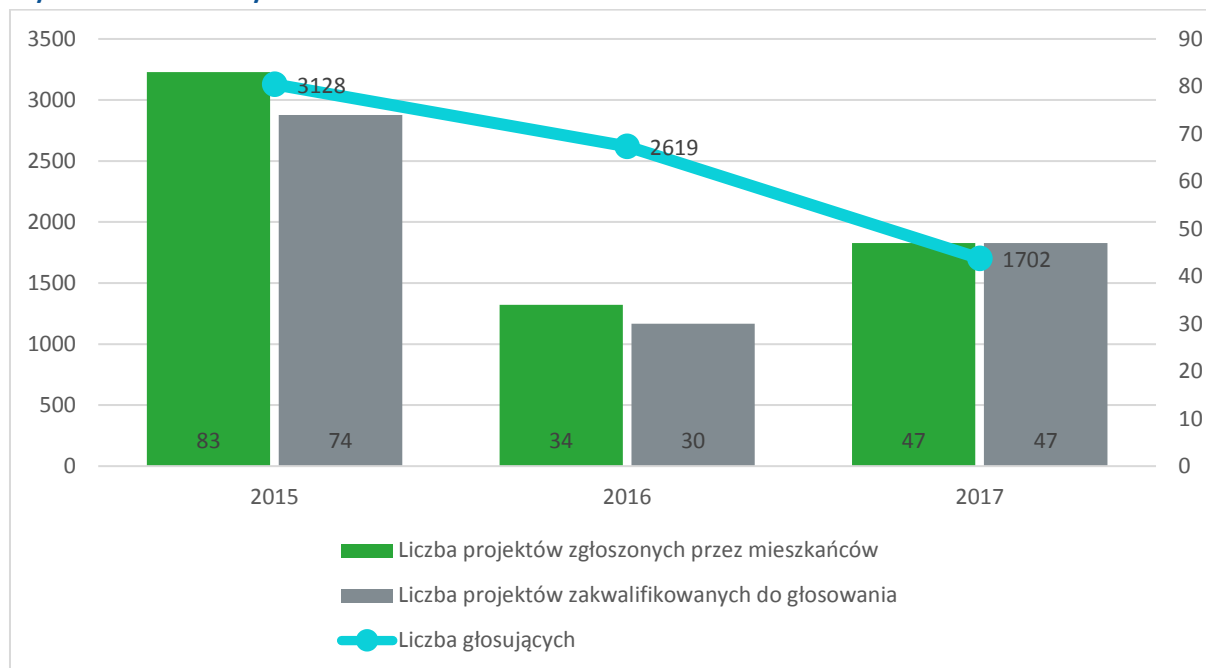

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Aktywność obywatelska może być również mierzona frekwencją w ramach poszczególnych edycji budżetów partycypacyjnych miasta. Budżet obywatelski jako forma demokracji

uczestniczącej w Starachowicach jest realizowany od 2015 roku. W okresie jego realizacji, co istotne, malało zainteresowanie uczestnictwem (spadek liczby głosujących), wahała się liczba zgłaszanych projektów, niemniej ich poziom przygotowania i jakość wniosków wzrastała.

Wykres 30. Budżet obywatelski w latach 2015-2017

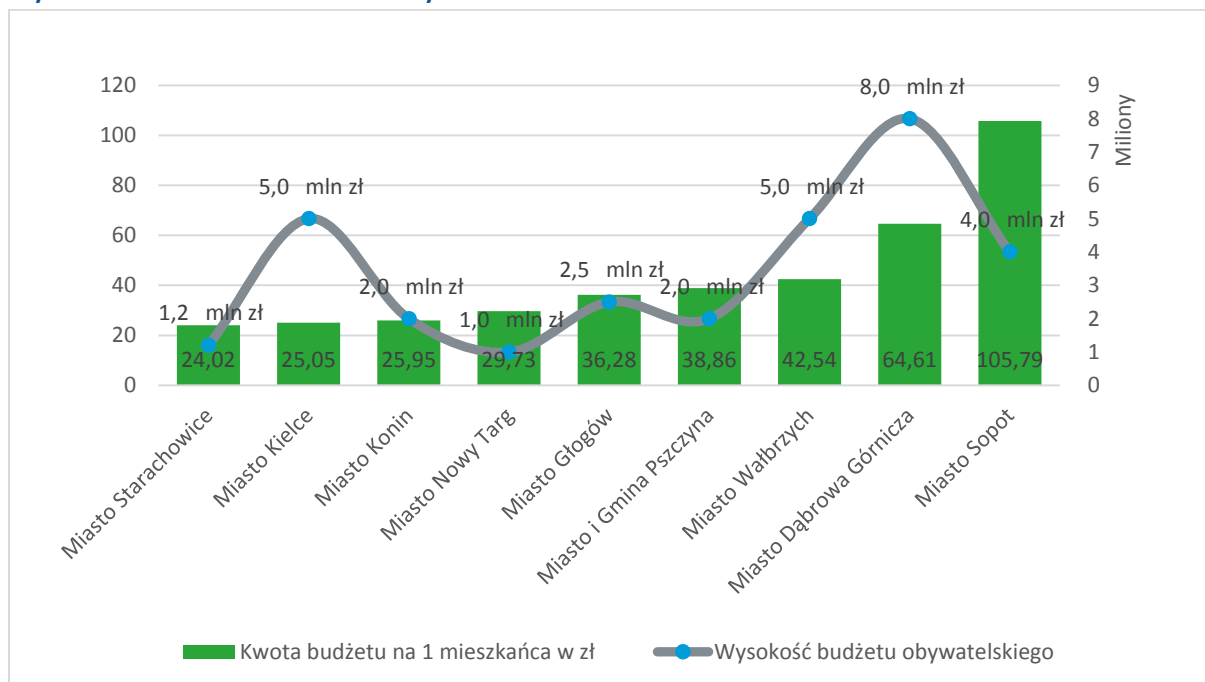

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Starachowicach, 2018 r.

Analizując budżet obywatelski warto dokonać porównania z innymi ośrodkami miejskimi. Kwota budżetu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w Starachowicach jest zbliżona do Kielc czy też Konina. W wymiarze kwotowym warto zwrócić uwagę na liderów zestawienia, którzy traktują tę formę partycypacji jako jeden z fundamentów wdrażania demokracji uczestniczącej w miastach.

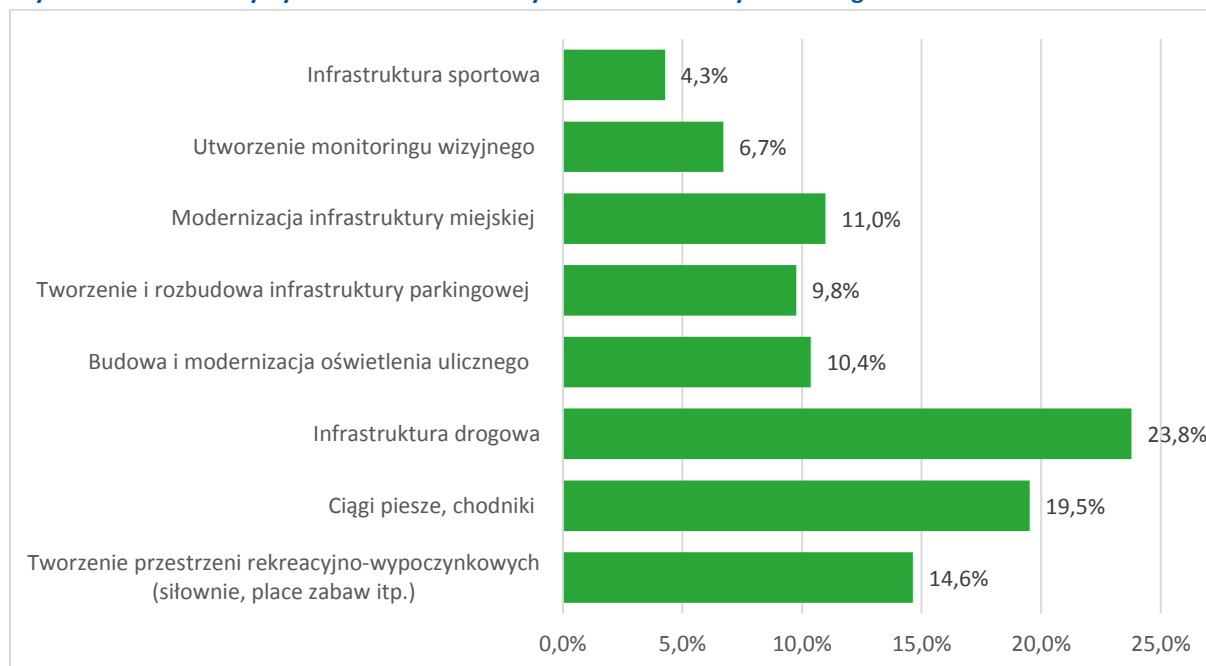
Wykres 31. Porównanie budżetów obywatelskich w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne

Omówiono już starachowicki budżet obywatelski w wymiarze ilościowym, natomiast poniższe zestawienie prezentuje charakterystykę rodzajową składanych przez mieszkańców wniosków łącznie w edycjach 2015-2017. Podstawową dominantą wniosków są kwestie infrastrukturalne: drogownictwo, ciągi piesze, oświetlenie czy też miejsca parkingowe. Korzystnie należy ocenić postulowanie tworzenia monitoringu wizyjnego w kontekście eliminacji punktów niebezpiecznych oraz tworzenia przestrzeni spędzania czasu wolnego o walorach sportowo-rekreacyjnych. Zauważalny jest natomiast brak projektów społecznych o charakterze integracyjnym czy też aktywizacyjnym dedykowanych wspólnocie lokalnej.

Wykres 32. Charakterystyka wniosków składanych do budżetu obywatelskiego w latach 2015-2017

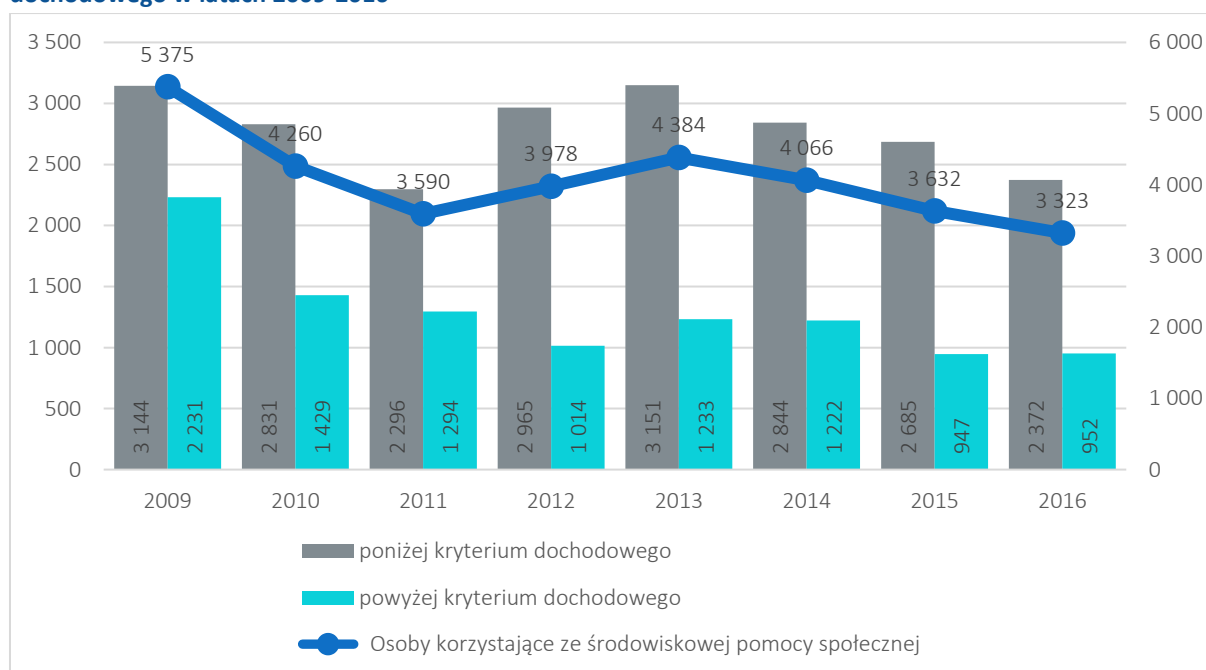
Źródło: opracowanie własne

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców ☐ Atutem w ramach polityki partycypacyjnej jest wprowadzenie cyklicznie funkcjonującego budżetu obywatelskiego ☐ Funkcjonowanie Programu Inicjatyw Lokalnych i Programu Starachowickie Podwórka ☐ Działalność Młodzieżowej Rady Miasta, Rady Seniorów, Gminnej Rady Działalności Publicznej ☐ Włączenie spółdzielczości socjalnej do interwencji w ramach prowadzenia rewitalizacji w mieście 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Malejąca frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych i niższa na tle regionu i kraju ☐ Spadająca liczba głosujących w poszczególnych edycjach budżetu obywatelskiego ☐ Relatywnie niska kwota przeznaczona na budżet obywatelski (0,7% wszystkich wydatków miasta) ☐ Infrastrukturalny charakter wniosków zgłaszanych do budżetu partycypacyjnego ☐ Niski poziom rozwoju ekonomii społecznej
--	---	--

1.6 POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna to jeden z istotniejszych elementów wpływający na rozwój społeczno-gospodarczy miast, jak również obok edukacji główna część składowa wydatków budżetowych w Starachowicach. Realizacja usług publicznych należy do najbardziej kosztochłonnych zadań wypełnianych przez samorząd – stąd też koniecznym staje się ich pogłębiona analiza. Instytucją zajmującą się pomocą społeczną w Starachowicach jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Według danych GUS liczba osób objętych pomocą społeczną spada, co należy uznać za pozytywną tendencję. Spadek liczby klientów w omawianym okresie wyniósł nieco ponad 38%, szczególnie dotyczy to osób znajdujących się powyżej kryterium dochodowego. W skali okółomiejskiej problem ubóstwa nie jest bardzo wysoki, a identyfikowana poprawa wprost koreluje ze zmniejszającym się bezrobociem oraz dynamicznym rozwojem gospodarczym, głównie w ramach SSE. Szczegółowe dane w latach 2009-2016 prezentuje załączony wykres.

Wykres 33. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Starachowicach wg kryterium dochodowego w latach 2009-2016

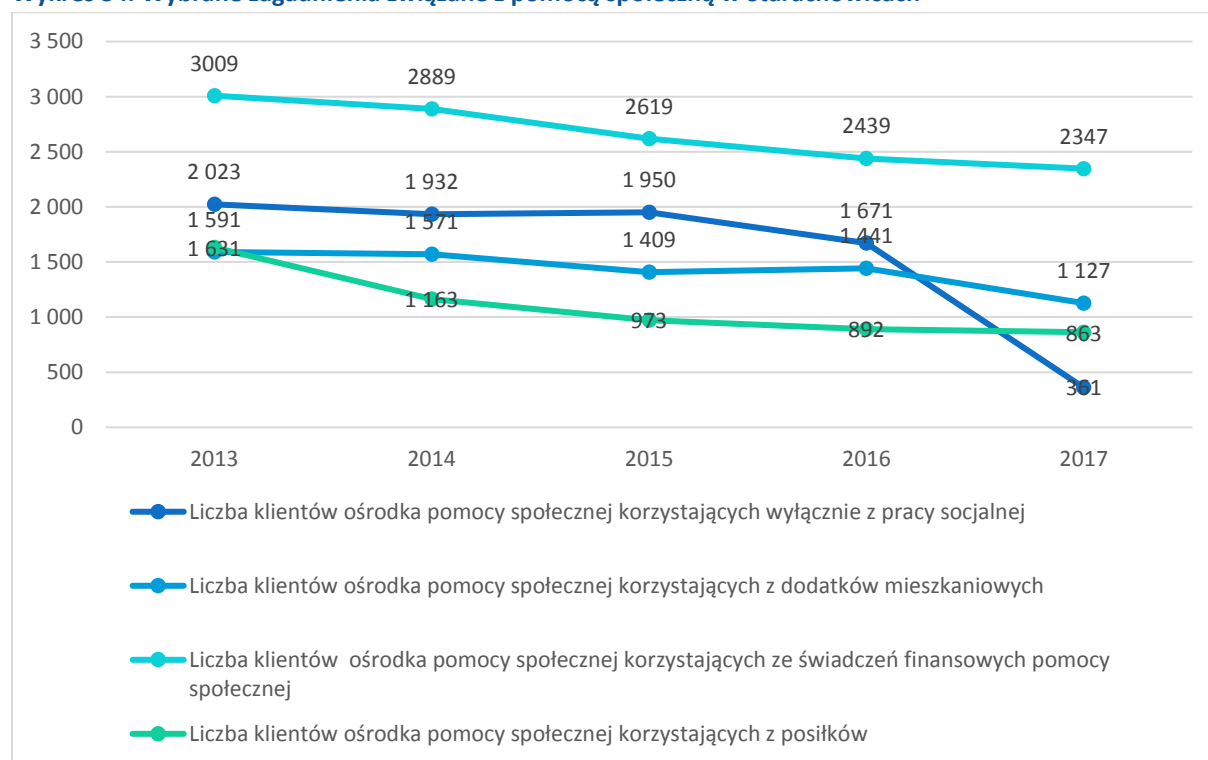

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Warto zwrócić uwagę na dane MOPS ilustrujące dynamikę poszczególnych zjawisk związanych z pomocą społeczną na terenie miasta. Dynamika zmian w zakresie świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2017 wskazuje na malejące natężenie problematyki w mieście.

Zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego w mieście w większości ma charakter punktowy. Poprawa analizowanych danych silnie koreluje z malejącym poziomem bezrobocia w Starachowicach. Warto zwrócić uwagę na procentowe spadki w poszczególnych kategoriach. Liczba klientów ośrodka pomocy społecznej korzystających wyłącznie z pomocy socjalnej w omawianym okresie zmniejszyła się o 82,16%, liczba klientów ośrodka pomocy społecznej korzystających z dodatków mieszkaniowych spadła o 29,16%. Ponadto udział korzystających ze świadczeń finansowych pomocy społecznej zmalał o 22% a korzystający z posiłków o 47,09%. Przedstawione dane na poniższym wykresie jednoznacznie wskazują na poprawę sytuacji materialno-bytowej wśród mieszkańców Starachowic, a w zakresie identyfikowanych czynników obserwowana tendencja ma charakter trwały. O rzeczywistym trendzie świadczy również malejąca kwota udzielanych świadczeń ogółem, w latach 2013-2017 zmalała o 1,3% a w 2017 kształtowała się na poziomie 5 455 797 zł.

Wykres 34. Wybrane zagadnienia związane z pomocą społeczną w Starachowicach

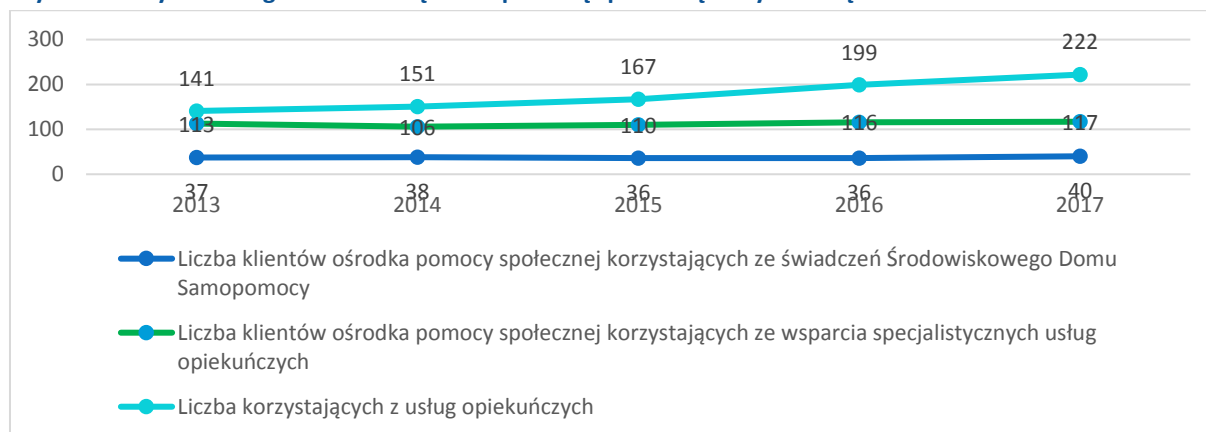

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starachowicach, 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje na zauważalny spadek ubóstwa w Starachowicach w ujęciu ogólnomiejskim. Niemniej warto zwrócić uwagę, że zmienia się również struktura potrzeb mieszkańców kierowanych do ośrodka pomocy społecznej. Podstawowym elementem w tym

zakresie jest pomoc seniorom wynikająca ze starzenia się społeczności lokalnej. Przede wszystkim wzrosła liczba korzystających z usług opiekuńczych i w omawianym okresie udział zwiększył się o 36,5%. Biorąc pod uwagę identyfikowane tendencje demograficzne potrzeby w tym zakresie będą się regularnie zwiększały.

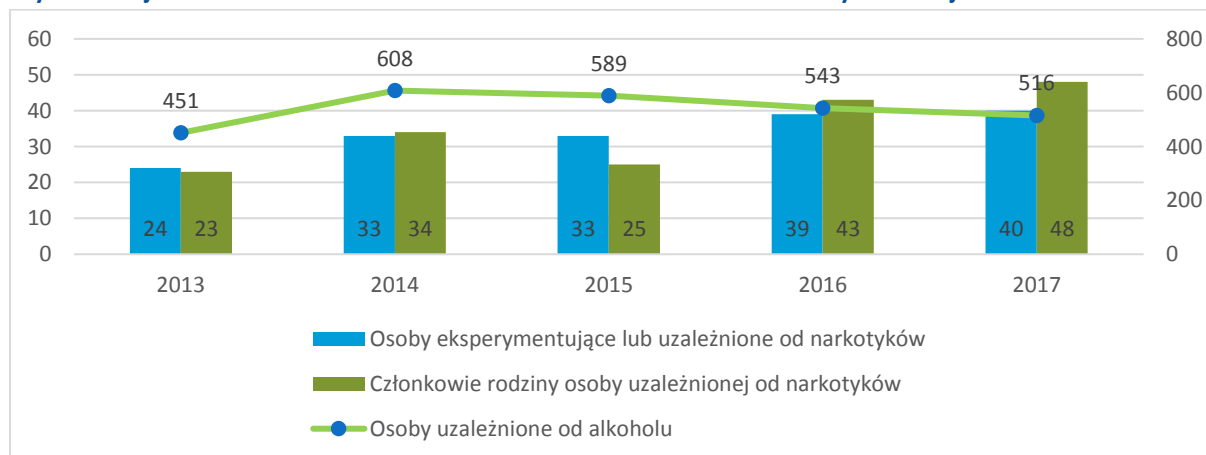
Wykres 35 Wybrane zagadnienia związane z pomocą społeczną dedykowaną seniorom

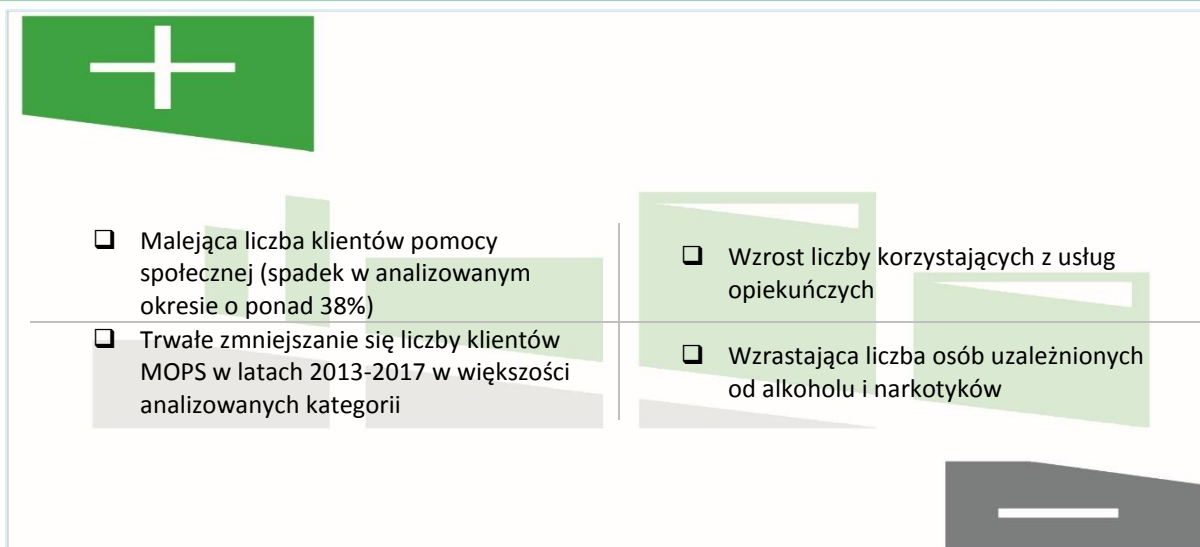
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starachowicach, 2018 r.

Poza czynnikami związanymi z usługami opiekuńczymi wzrasta liczba osób zmagających się z problemem alkoholowym oraz z uzależnieniem od narkotyków. Dynamikę zjawiska prezentuje poniższy wykres.

Wykres 36 Zjawisko uzależnienia w Starachowicach w latach 2013-2017 – dynamika zjawiska

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starachowicach, 2018 r.

1.7 OŚWIATA, KULTURA I SPORT

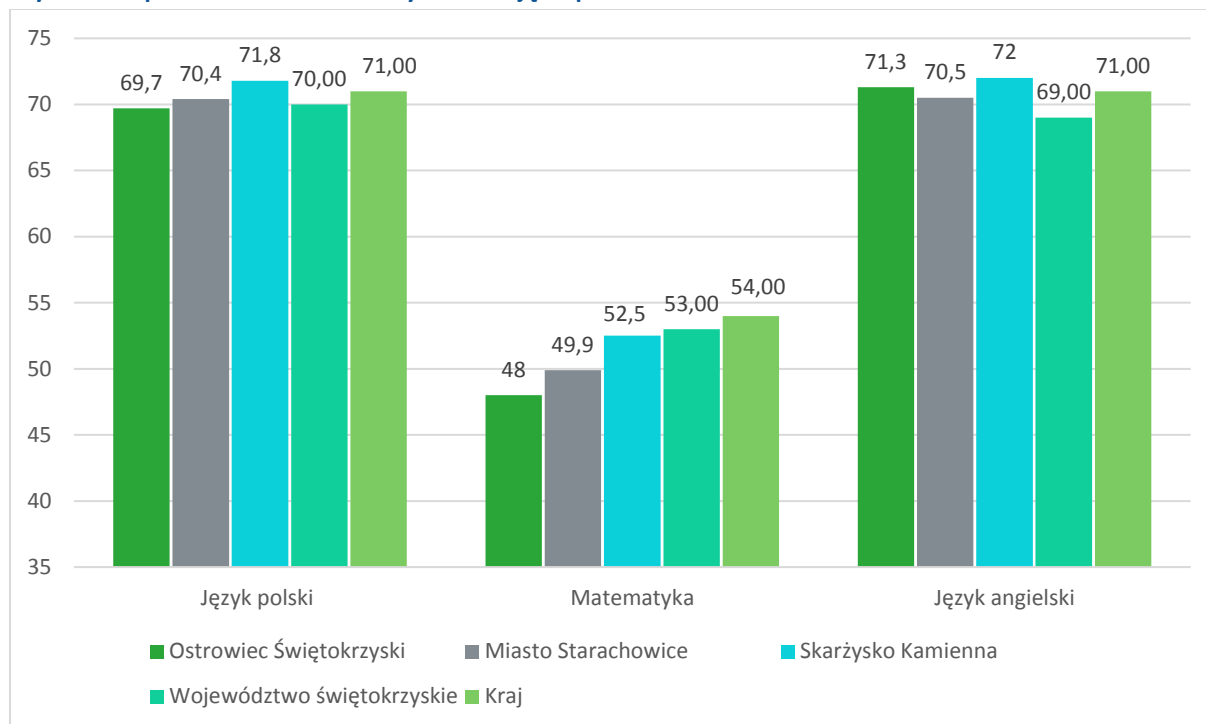
Oświata definiowana jako działalność polegająca na upowszechnianiu wykształcenia ogólnego i zawodowego oraz realizowaniu zadań wychowawczych, w celu zapewnienia mieszkańcom wszechstronnego rozwoju to fundamentalne zadanie samorządu. W ramach tego zagadnienia analizie poddano przedszkola oraz sektor szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego obejmującego analizę jakości kształcenia.

W kontekście wychowania przedszkolnego w 2016 r. na terenie miasta funkcjonowało 10 placówek, a łączna liczba oddziałów wynosiła 43. Łączna liczba miejsc w placówkach przedszkolnych oscylowała w 2016 roku na poziomie 992, a w odniesieniu do roku 2007 wzrosła aż o ¼. Jednocześnie, co warto podkreślić, wskaźnik dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w ostatniej dekadzie wzrasta: z poziomu 1,67 w 2007 roku do 1,12 w 2016 r.

W 2016 r. liczba uczniów szkół podstawowych wynosiła 2 439 i w porównaniu do 2007 r. zmalała o 14%. Natomiast liczba absolwentów w analogicznym okresie wynosiła 407 uczniów. Wówczas w mieście funkcjonowało 10 szkół podstawowych. Malejąca liczba uczniów w szkołach podstawowych to wypadkowa procesów migracyjnym i niskiego przyrostu naturalnego. Ważnym czynnikiem związanym z poziomem edukacji są wyniki okresowych testów wiedzy. Do 2016 r. na poziomie podstawowym obowiązywał tzw. sprawdzian szóstoklasisty. Analizując poniższe dane należy ocenić wyniki starachowickich „podstawówek” jako niekorzystne. Szczególnie jest to widoczne w wynikach z matematyki, które są znacznie

nizsze od innych porównywanych miast, regionu i kraju. Pozytywnym aspektem jest relatywnie korzystny wynik z języka angielskiego.

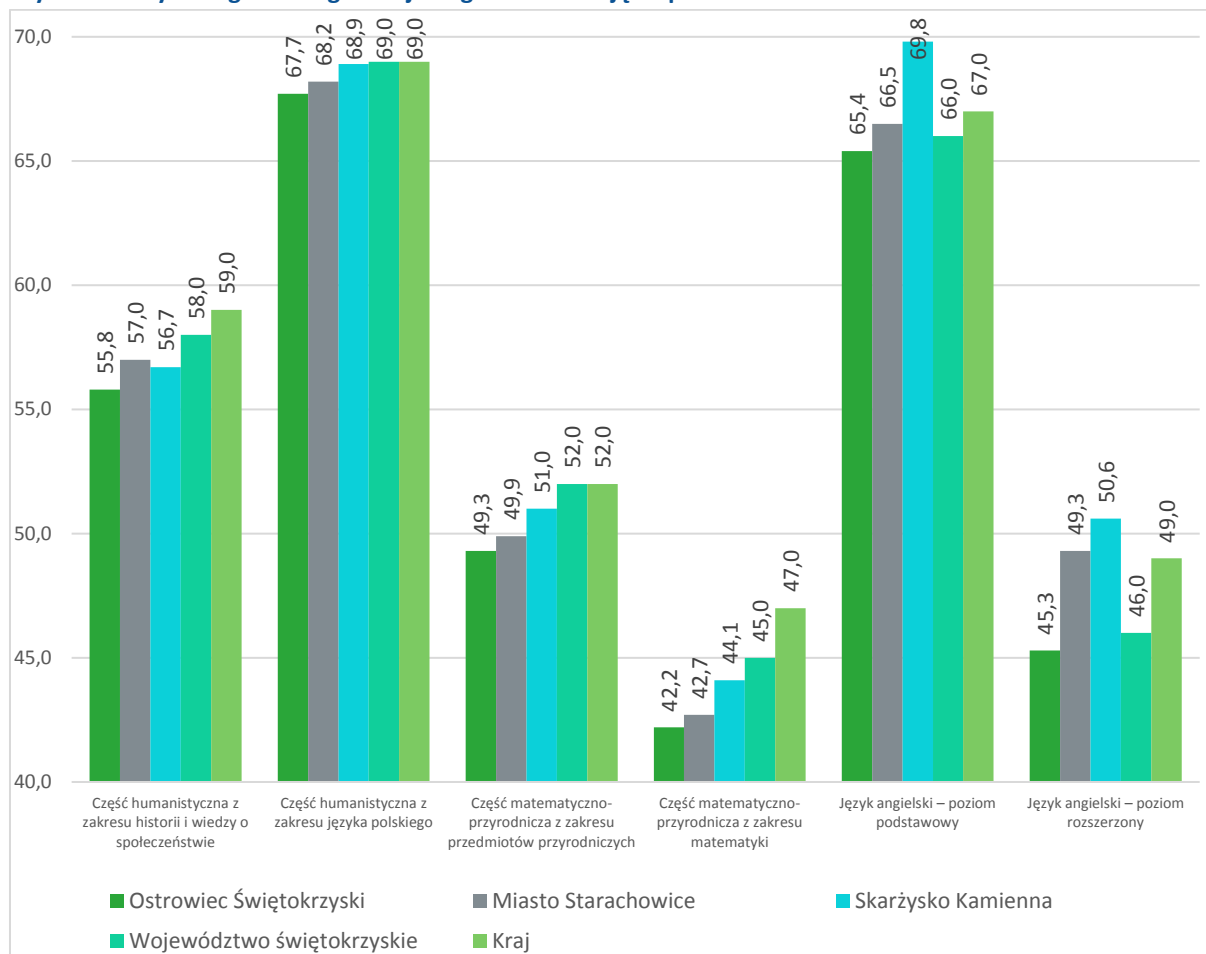
Wykres 37 Sprawdian szóstoklasisty 2016 – ujęcie porównawcze

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, 2018 r.

W 2016 r. liczba uczniów gimnazjów wynosiła 1 285 i w porównaniu do 2007 r. zmalała o 34,6%. Natomiast liczba absolwentów w analogicznym okresie wynosiła 429 uczniów. Identyfikowany w mieście kryzys demograficzny jest bardzo widoczny na poziomie liczby dzieci i młodzieży uczęszczającej do starachowickich szkół. Analogicznie jak w przypadku testu szóstoklasisty dokonano analizy jakości nauczania poprzez zestawienie wyników testu gimnazjalnego w wynikami miast ościennych, regionu i kraju. Wyniki egzaminu potwierdzają deficyty uwidocznione w wynikach testu szóstoklasisty i odnoszą się przede wszystkim do przedmiotów ścisłych - matematyczno-przyrodniczych. Jedynie wyniki Ostrowca Świętokrzyskiego są niższe. Biorąc pod uwagę gospodarczy charakter Starachowic i potrzeby rynku pracy, identyfikowany stan rzeczy należy określić jako kryzysowy.

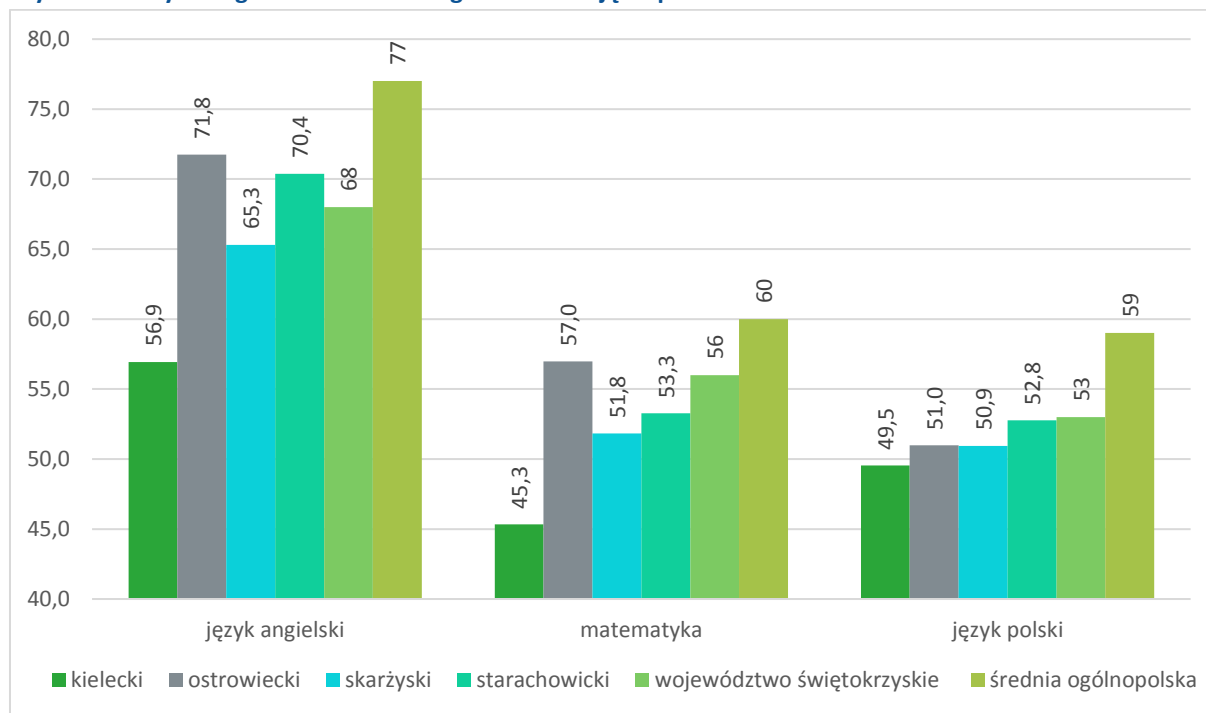
Wykres 38 Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2017 r. – ujęcie porównawcze

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, 2018 r.

Na poziomie średnim w Starachowicach funkcjonuje 7 liceów i 4 szkoły zawodowe. Łączna liczba uczęszczających do tych placówek wynosi 1 992 (spadek w odniesieniu do roku 2007 r. wynosi ponad 28%). W Rankingu Perspektyw 2018 w odniesieniu do liceów w województwie świętokrzyskim oceniono 46 podmiotów i wśród nich znajdowały się 2 palcówki z terenu Starachowic: 6 pozycja: I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki (323 pozycja w kraju) i na miejscu 25 – II Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica. Warto zwrócić uwagę, że w poprzedniej edycji rankingu w 2017 r. na liście 500 brak starachowickiej szkoły średniej. W odniesieniu do jakości nauczania na poziomie średnim dostrzega się korzystne wyniki z języka angielskiego oraz poprawę wyników z matematyki, w porównaniu do wyników osiągniętych na poziomie szkół podstawowych oraz gimnazjów. Niemniej wartości niższe od średnich ogólnopolskich dla ośrodka miejskiego o funkcjach i aspiracjach ponadlokalnych jakim są Starachowice są niedostateczne i wymagają interwencji.

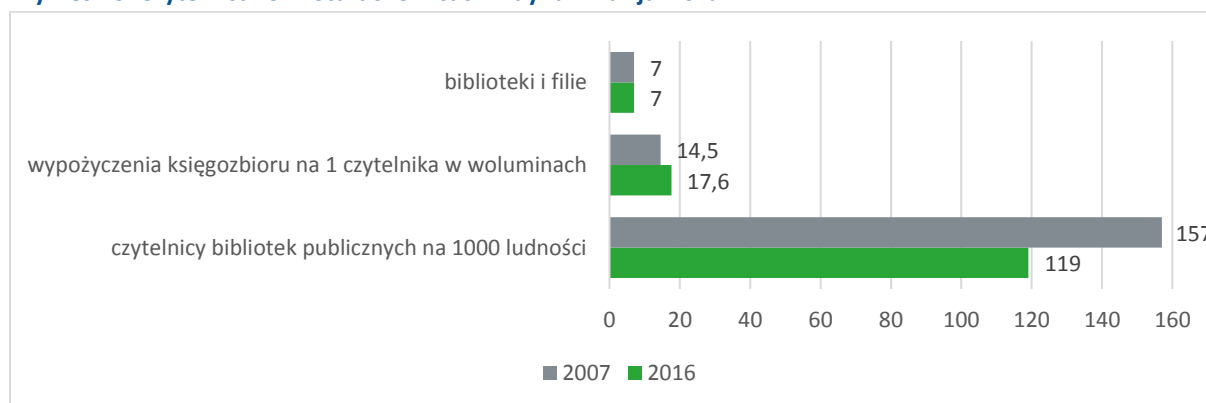
Wykres 39. Wyniki egzaminu maturalnego 2017 r. – ujęcie porównawcze

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, 2018 r.

W szeroko rozumianej sferze kultury istotnym czynnikiem jest analiza poziomu czytelnictwa w Starachowicach. W mieście funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna im. Adolfa Dygasińskiego wraz z 6 filiami. Następny wykres przedstawia wskaźniki dotyczące liczby wypożyczeń księgozbioru i liczby zbiorów bibliotecznych w odniesieniu do liczby mieszkańców. M.in. w związku ze spadającą liczbą mieszkańców zmniejsza się poziom czytelnictwa, natomiast w przeliczeniu na czytelnika wrasta liczba wypożyczanego księgozbioru, co świadczy o poprawie jakościowej.

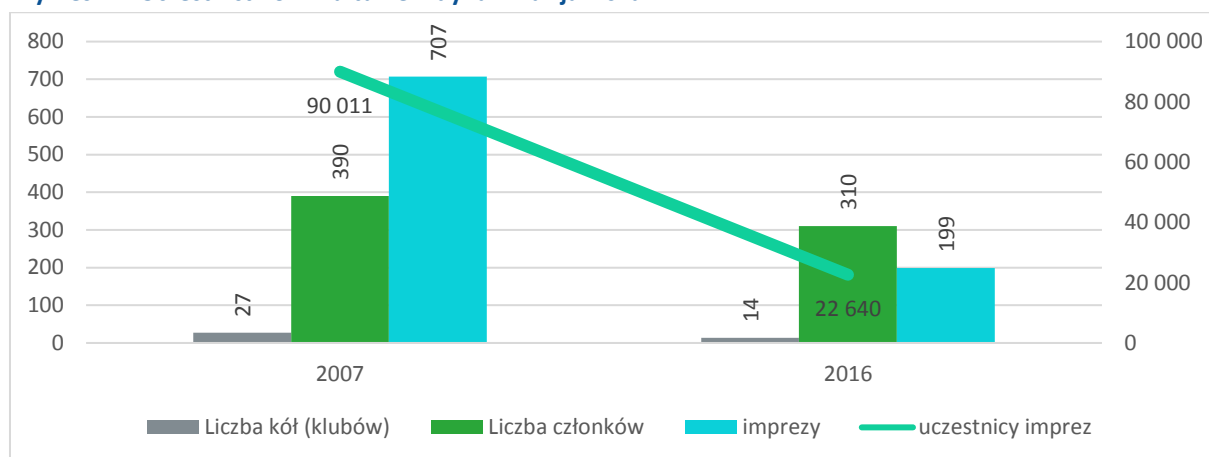
Wykres 40. Czytelnictwo w Starachowicach – dynamika zjawiska

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Główną instytucją kultury w mieście jest Starachowickie Centrum Kultury. Analizując dane za rok 2007 r. oraz 2016 r. dostrzega się spadki poszczególnych wskaźników niemniej ten stan rzeczy jest pochodną ograniczeń statystycznych wynikających z agregowania tego typu informacji przez GUS.

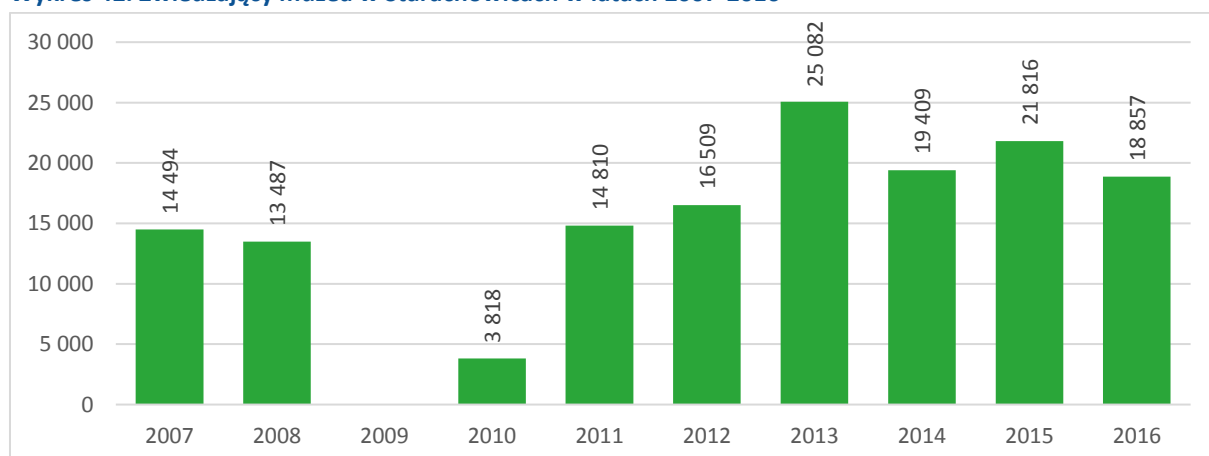
Wykres 41. Uczestnictwo w kulturze – dynamika zjawiska

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W Starachowicach istnieje jedna placówka muzealna: Muzeum Przyrody i Techniki „Ekomuzeum” im. Jana Pazdura w Starachowicach. Liczba odwiedzających muzeum w latach 2007-2012 ulegała znacznym wahaniom, natomiast w latach 2013-2016 ustabilizowała się na poziomie 18-25 tysięcy zwiedzających. Biorąc pod uwagę tradycje przemysłowe miasta i status Starachowic placówka może stać się ważnym podmiotem budującym wizerunek miasta.

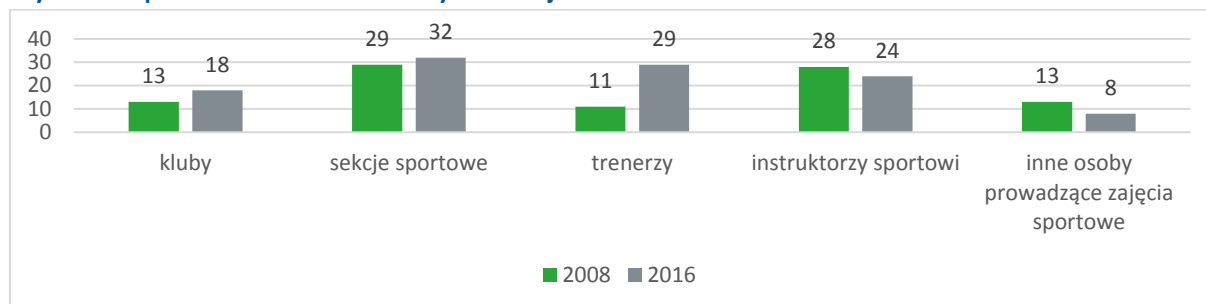
Wykres 42. Zwiedzający muzea w Starachowicach w latach 2007-2016

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Wskaźnikami w zakresie uczestnictwa mieszkańców w kulturze fizycznej są zestawieniem liczby klubów sportowych, członków klubów, osób ćwiczących i kadry trenerskiej. Szczegółowe dane liczbowe przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 43 Sport w Starachowicach – dynamika zjawiska

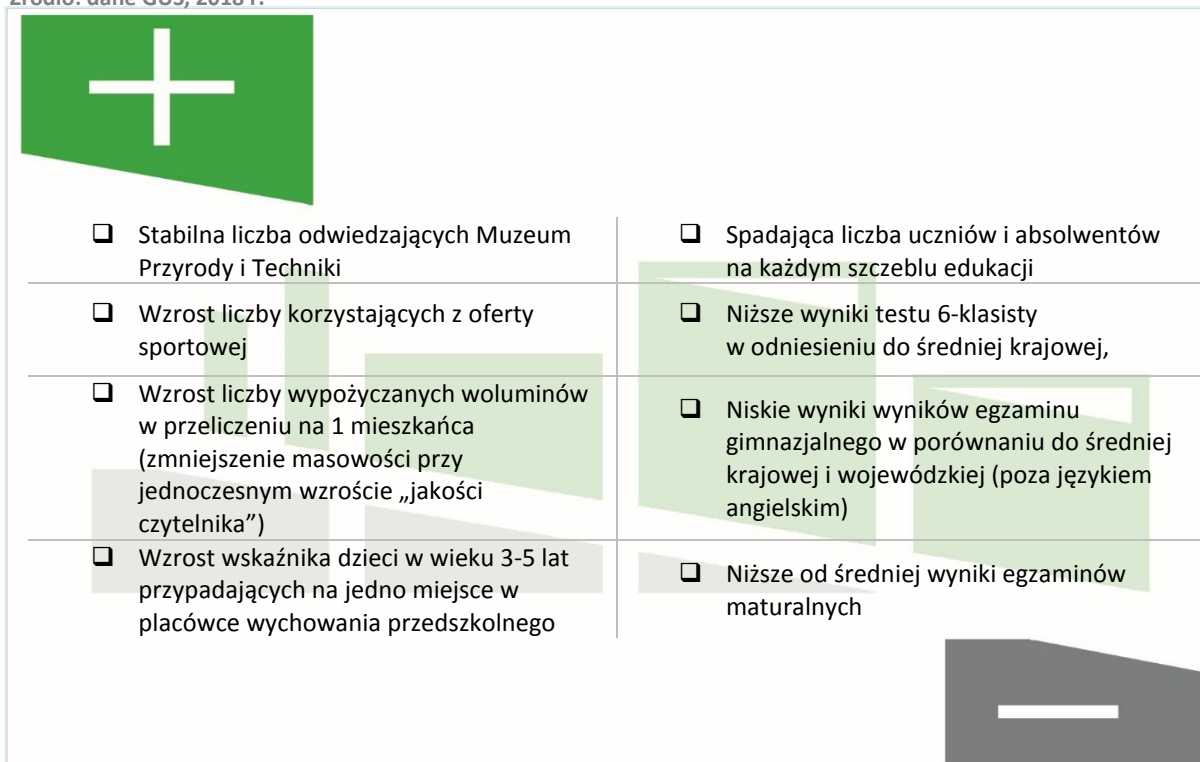
Źródło: dane GUS, 2018 r.

W porównaniu do roku 2008 – liczba korzystających z oferty sportowej wzrosła o 21,3%, świadczy to o rozwoju sektora oraz adekwatności oferty sportowej dedykowanej mieszkańcom miasta.

Wykres 44 Korzystający z oferty sportowej – porównanie

Źródło: dane GUS, 2018 r.

- ❑ Malejące wskaźniki związane z uczestnictwem w kulturze

1.8. INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Infrastruktura i środowisko stanowią ważnym element polityki rozwojowej miasta, jak również bardzo kosztocłonną część budżetu inwestycyjnego Starachowic. Miasto posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć drogową. Kluczową inwestycją drogową była otwarta w 2000 roku trasa północ-południe – Aleja Kardynała Stefana Wyszyńskiego – przechodząca w znacznej części wiaduktem nad rzeką i doliną rzeki Kamiennej. Inwestycja w znacznym stopniu skróciła czas podróży pomiędzy południem a północą częścią miasta. Przez Starachowice przebiega droga krajowa nr 42 relacji Namysłów – Radomsko – Końskie – Skarżysko – Kamienna – Rudnik oraz drogi wojewódzkie nr 744 relacji Radom – Starachowice oraz nr 756 relacji Stopnica – Starachowice. Na poniższej grafice zilustrowano podstawowe uwarunkowania komunikacyjne Starachowic.

Rysunek 2. Uwarunkowania lokalizacyjne Starachowic

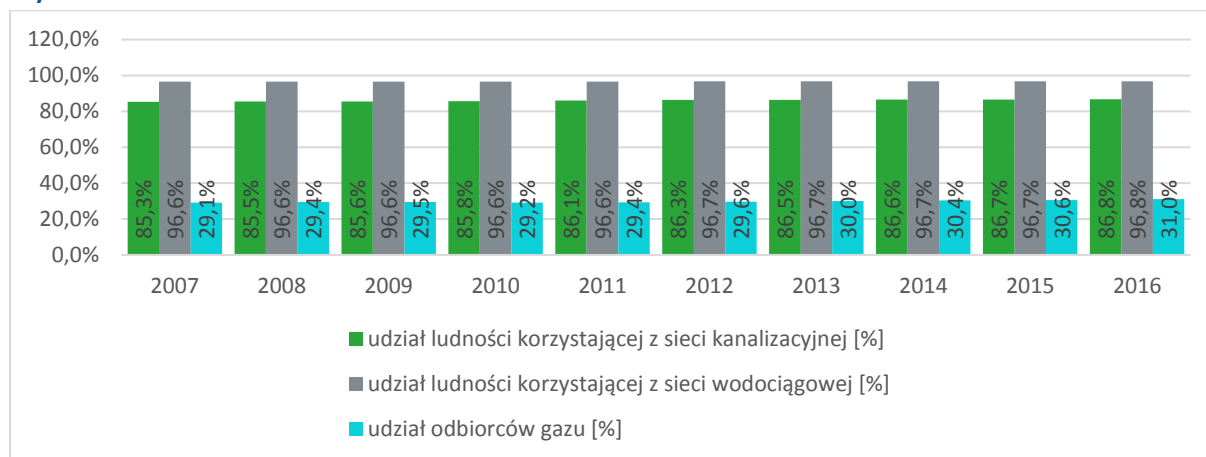

Źródło: opracowanie własne

Przez miasto przebiega także dwutorowa, zelektryfikowana magistralna linia kolejowa nr 25 (Łódź Kaliska – Dębica), na jej trasie funkcjonują przystanki Starachowice, Starachowice Wschodnie oraz Starachowice Michałów. Transport miejski obsługiwany jest przez Miejski Zakład Komunikacyjny w Starachowicach na 30 stałych liniach miejskich i podmiejskich. Poza tym funkcjonują również przewozy prywatne (busowe) obsługujące okoliczne miejscowości, jak i oferujące połączenia z większymi miastami Polski.

Miasto posiada kompletną infrastrukturę komunalną i rozwiniętą sieć usług. Wyposażone jest w sieć wodociągową, kanalizacyjną z oczyszczalnią ścieków, gazową i ciepłowniczą. Udział korzystających z infrastruktury komunalnej i sieciowej jest bardzo wysoki i wynika z profilu miasta i jego stosunkowo młodej historii.

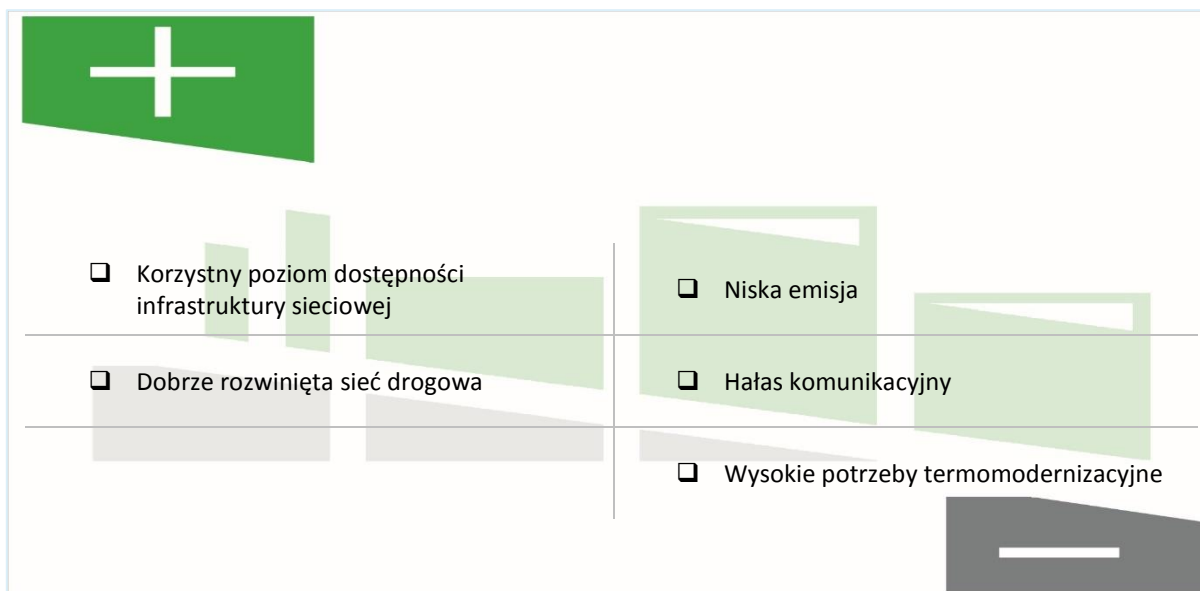
Wykres 45. Infrastruktura sieciowa w Starachowicach

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Kwestie środowiskowe są oparte głównie na wnioskach płynących z Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Starachowice. Podstawowym problemem jest niska emisja, zanieczyszczenie PM10 i PM2,5, której przyczynami jest emisja z zakładów przemysłowych, emisja z indywidualnych źródeł ogrzewania pomieszczeń oraz niekorzystne warunki klimatyczne. Warto nadmienić, że 98% budynków komunalnych/socjalnych wyposażonych jest w indywidualne źródła ciepła, zaś 2% budynków podłączonych jest do miejskiej sieci ciepłowniczej. 31% budynków użyteczności publicznej wymaga termomodernizacji, natomiast w ramach budownictwa jednorodzinnego prawie 40% wymaga termomodernizacji w zakresie wymiany źródła ciepła oraz stolarki okiennej. Jednocześnie natężenie ruchu na terenie Gminy Starachowice stanowi podstawowe źródło zanieczyszczeń z sektora transportowego. Rozwój miasta, w tym zwiększająca się liczba przedsiębiorstw oraz właścicieli samochodów osobowych, doprowadza w godzinach szczytu do paraliżu zachodniej części miasta, a w szczególności ulicy Radomskiej. Natomiast głównym źródłem hałasu na terenie Starachowic jest transport drogowy. Przyczyniają się do tego przebiegające przez Gminę drogi: krajowa i wojewódzka, na których odbywa się ruch tranzytowy, z dużym udziałem pojazdów ciężkich. Pomiar na drodze krajowej nr 42 w Starachowicach wykazał, że poziomy

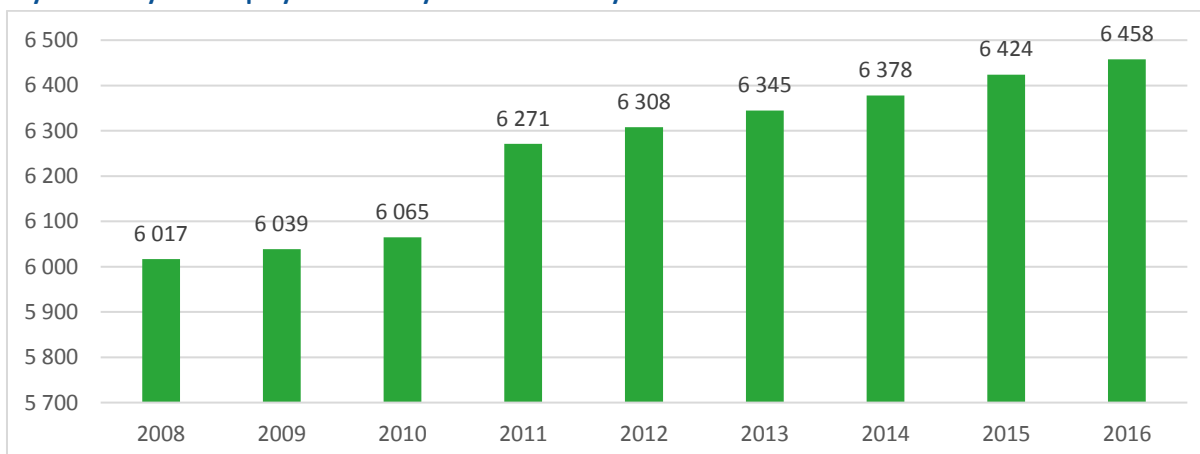
równoważnego poziomu dźwięku wynosiły: od 63,3dB do 69,8dB dla pory dziennej, przy normie 60dB oraz od 56,3dB do 64,1dB dla nocy, przy normie 50dB.

1.9 INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA

Infrastruktura mieszkaniowa w Starachowicach ma charakter zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej, zlokalizowanej na osiedlach lub w rozproszeniu. Charakterystyczną tendencją dla Starachowic jest regularny wzrost liczby budynków mieszkalnych. Porównując rok 2016 z rokiem 2008, liczba ta wzrosła o ponad 6%.

Wykres 46 Dynamika przyrostów budynków mieszkalnych w Starachowicach w latach 2008-2016

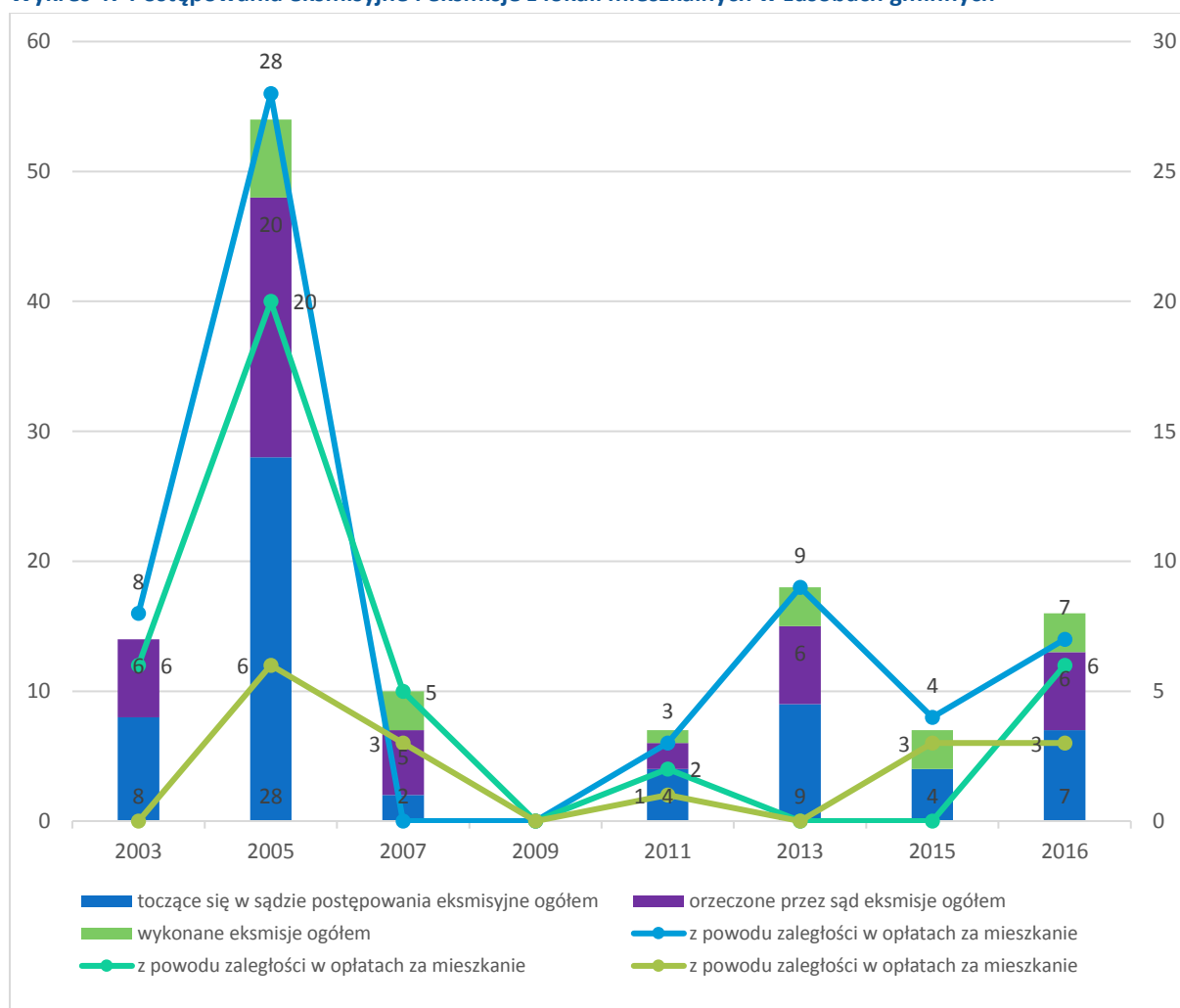
Źródło: dane GUS, 2018 r.

Aktualnie w mieście znajduje się 21 mieszkań niezamieszkałych w zasobie gminnym, dla porównania w 2003 r. nie odnotowywano żadnych pustostanów. Według danych za rok 2016,

97,3% mieszkań jest wyposażona w instalację wodną, 92,9% w osobną łazienkę oraz 89,6% w instalacje centralnego ogrzewania.

Analizując gminny zasób mieszkaniowy warto podkreślić funkcjonowanie dwóch tendencji. Pierwszą z nich jest widoczny spadek eksmisji i postępowań eksmisyjnych w analizowanym okresie (w 2005 odnotowano najwyższą skalę tego zjawiska). Drugą cechą charakterystyczną jest zależność postępowań eksmisyjnych i jej bezpośrednie powiązanie z zaległościami w płatnościach stanowiących podstawową przyczynę eksmisji.

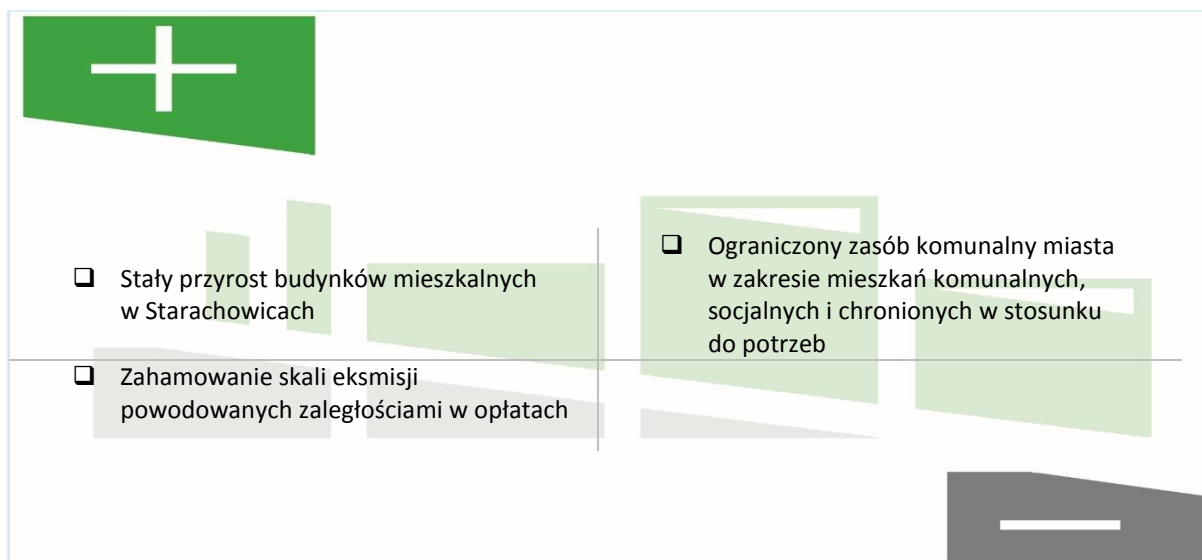
Wykres 47 Postępowania eksmisyjne i eksmisje z lokali mieszkalnych w zasobach gminnych

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Podsumowując kwestie mieszkaniowe, w 2016 r. w Starachowicach odnotowano: 20 364 mieszkań, 71 103 izb mieszkalnych, a łączna powierzchnia użytkowa mieszkań kształtowała się

na poziomie 1 238 523 m². Natomiast zasób mieszkaniowy Gminy Starachowice (komunalny) liczy 843 mieszkania oraz 271 lokali socjalnych.

1.10 REWITALIZACJA

Rewitalizację w Starachowicach definiuje Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016–2025 (GPR). Samemu procesowi przyświeca cel nadrzędny: Lepsze życie w Starachowicach - mieście, które znalazło pomysł na siebie. Rewitalizacja w mieście to proces wdrażany ze względu na konieczność ograniczenia identyfikowanych problemów w sferze społecznej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno - funkcjonalnej. Kluczowe znaczenie w procesie rewitalizacji w mieście ma projekt „Starachowice OD nowa” realizowany w ramach konkursu dotacji Ministerstwa Rozwoju „Modelowa Rewitalizacja Miast”. Z punktu widzenia realizacji GPR warto wymienić przedsięwzięcia aktualnie wdrażane bądź zrealizowane:

1. Stworzenie lokalnego „Impact Hub’u” z kluczowym elementem Centrum Społecznej Odpowiedzialności Biznesu z przebudową i adaptacją budynku Pałacyku wraz z otoczeniem;
2. Przebudowa obiektów mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej szansą na rewitalizację Osiedla Wzgórze;
3. Modernizacja Starachowickiego Centrum Kultury wraz z zagospodarowaniem otoczenia;

4. Podniesienie atrakcyjności turystycznej Miasta Starachowice poprzez wykorzystanie potencjału Zalewu Lubianka;
5. Nadanie nowych funkcji północnej linii brzegowej Zalewu Pasternik kluczem do przeprowadzenia modelowej rewitalizacji miasta;
6. Modernizacja targowiska miejskiego w Starachowicach;
7. Zagospodarowanie Parku Miejskiego w Starachowicach;
8. Termomodernizacja/modernizacja budynków użyteczności publicznej – etap III – podprojekt w obrębie obszaru rewitalizacji;
9. Podniesienie jakości życia mieszkańcom poprzez rozwój zieleni miejskiej – podprojekt w obrębie obszaru rewitalizacji;
10. Optymalizacja oświetlenia ulicznego w Gminie Starachowice – podprojekt w obrębie obszaru rewitalizacji;
11. Utworzenie (remont i adaptacja) „Społecznego Wzgórza” – miejsca pełniącego funkcję Centrum Aktywności Lokalnej oraz Aktywizacji Zawodowej, a także siedziby lokalnego stowarzyszenia;
12. Utworzenie spółdzielni socjalnej w celu prowadzenia działalności w obiektach nad Zalewem Lubianka;
13. Starachowickie Centrum Interwencji Kryzysowej;
14. Wykonanie ciągu pieszo-rowerowego łączącego ul. Kielecką z os. Orłowo na terenie gminy Wąchock i miasta Starachowice wraz z zagospodarowaniem grobli;
15. Budowa bieżni i skoczni w dal przy Szkole Podstawowej nr 6 i Szkole Podstawowej nr 1 – podprojekt w obrębie obszaru rewitalizacji
16. Budowa boiska wielofunkcyjnego, mini boiska piłkarskiego, 4-torowej bieżni prostej, skoczni do skoku w dal i rzutni do pchnięcia kulą przy ul. Armii Krajowej i boiska wielofunkcyjnego przy ul. Jana Pawła II w Starachowicach – podprojekt w obrębie obszaru rewitalizacji;
17. Utworzenie Świetlicy Środowiskowej na osiedlu Wzgórze;
18. Wypracowanie w formule partycypacyjno-warsztatowej (z ewentualną opcją konkursu urbanistycznego) optymalnych rozwiązań przestrzennych dla przekształcenia

- obszarów priorytetowych: rejonu Starachowic Dolnych oraz okolic Rynku w Wierzbniku oraz opcjonalnie także obszaru Szlakowiska i Tarasu Majówki;
19. Nowe ukształtowanie przestrzeni publicznej, ciągów komunikacyjnych i zabudowy w celu wykreowania wysokiej jakości przestrzeni miejskiej w rejonie Starachowic Dolnych, dworca kolejowego i autobusowego;
 20. Nowe ukształtowanie przestrzeni publicznej, ciągów komunikacyjnych i zabudowy w celu lepszego skomunikowania dla ruchu pieszego Rynku w Wierzbniku oraz dworca kolejowego z Centrum Galardia i Targowiskiem Miejskim;
 21. Budowa restauracji przy Zbiorniku Pasternik wraz z kompleksem placów zabaw i edukacji dla dzieci;
 22. Ekspozycja hałdy Szlakowiska.

1.11 ANALIZA PORÓWNAWCZA STARACHOWICE NA TLE KONKURENCYJNYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

Podsumowując diagnozę strategiczną zdecydowano się na zestawienie podstawowych wskaźników przeliczeniowych dla Starachowic z porównywalnymi ośrodkami miejskimi i gospodarczymi. Dla celów porównawczych wybrano Świdnik, Nową Sól, Dębicę, Tarnobrzeg, Zawiercie, Ostrowiec Świętokrzyski oraz Skarżysko-Kamienną. Ośrodki zostały wybrane po wstępnej analizie wskaźników dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej wszystkich miast mając na uwadze zbliżony charakter gospodarczy (profil przemysłowy, funkcjonowanie stref aktywności gospodarczej) oraz zbliżony potencjał ludnościowy lub bezpośredni potencjał konkurencyjny (miasta tworzące wraz ze Starachowicami „Trójmiasto nad Kamienną”).

W pierwszej części skoncentrowano się na zagadnieniach demograficznych. Starachowice, obok Skarżyska Kamiennej i Ostrowca Świętokrzyskiego, mają najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym oraz najniższy jeżeli chodzi o osoby w wieku przedprodukcyjnym. W tym kontekście najwyższym potencjałem dysponuje Nowa Sól, jak również Dębica, gdzie obciążenia związane ze starzeniem się populacji są najmniej widoczne. Wszystkie analizowane miasta cechują się ujemnym saldem migracji. Starachowice pod tym względem nie odbiegają od porównywanych jednostek.

Tabela 1 Analiza porównawcza – część I

Miejscowość	Liczba ludności	W wieku przed-produkcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku po produkcyjnym	Przyrost naturalny	Saldo migracji na 1000 osób	Ludność na 1 km ²
	2016 [osoba]	2016 [%]	2016 [%]	2016 [%]	2016	2016 [osoba]	2016 [osoba]
Świdnik	39 885	16,3	60,1	23,6	9	-3,9	1 960
Nowa Sól	39 258	16,9	60,0	23,1	-60	-2,8	1 801
Dębica	46 289	17,3	63,0	19,7	67	-5,0	1 368
Tarnobrzeg	47 595	15,8	61,8	22,4	-82	-4,2	557
Zawiercie	50 274	15,4	60,2	24,4	-248	-2,4	590
Ostrowiec Świętokrzyski	70 554	14,5	60,9	24,5	-410	-2,9	1 520
Skarżysko-Kamienna	46 449	14,2	59,9	25,9	-287	-3,9	721
Starachowice	49 939	14,4	59,8	25,8	-243	-3,2	1 569

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W kontekście analizy potencjału gospodarczego widocznie dominuje Skarżysko-Kamienna jako miasto z największą liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności oraz liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności. Poziom przedsiębiorczości w Starachowicach jest niższy lub porównywalny jedynie ze Świdnikiem, Nową Solą i Dębicą – miastami gdzie dominują duże zakłady pracy negatywnie oddziałujące na podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. Siła gospodarcza miasta jest często przeliczana na dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W odniesieniu do Starachowic wynoszą one 3 369,14 zł i są wyższe jedynie od miast skupionych w ramach porozumienia „Trójmiasto nad Kamienną”.

Tabela 2 Analiza porównawcza – część II

Miejscowość	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności
	2016	2016	2016	2016
	[-]	[-]	[-]	[-]
Świdnik	887	70	76	89
Nowa Sól	935	86	74	94
Dębica	913	67	66	91
Tarnobrzeg	1 012	56	71	101
Zawiercie	983	72	87	98
Ostrowiec Świętokrzyski	1 070	72	77	107
Skarżysko-Kamienna	1 165	87	106	117
Starachowice	942	69	73	94

Miejscowość	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	Dochody budżetu w przeliczeniu na 1 mieszkańca
	2016	2016	2016	2016
	szt.	szt.	szt.	szt.
Świdnik	147,6	69	2,71	3 412,78
Nowa Sól	155,9	59	2,39	3 630,97
Dębica	144,9	66	3,46	3 581,84
Tarnobrzeg	163,7	72	4,58	4 897,78
Zawiercie	163,3	74	2,25	3 583,27
Ostrowiec Świętokrzyski	175,5	84	2,81	3 289,59
Skarżysko-Kamienna	194,6	88	2,50	3 241,42
Starachowice	157,7	69	3,18	3 369,14

Źródło: dane GUS, 2018 r.

Kolejna część analizy porównawczej odnosi się do kwestii infrastrukturalnych, mieszkaniowych oraz związanych z przedszkolami i żłobkami. W zakresie infrastruktury sieciowej wskaźniki w znaczący sposób nie różnicują miast, warto jedynie zwrócić uwagę na relatywnie niski poziom gazyfikacji miasta 76,9% (niższym legitymuje się jedynie Zawiercie). W przypadku gospodarki mieszkaniowej Starachowice plasują się na wysokiej trzeciej pozycji (za Skarżyskiem-Kamienną i Zawierciem). Natomiast jednoznacznie negatywnie należy ocenić wskaźniki: dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w przedszkolu oraz odsetek

dzieci objętych opieką w żłobkach. Oba są zdecydowanie najgorsze wśród porównywanej grupy miast.

Tabela 3 Analiza porównawcza – część III

Miejscowość	Wodociąg	Kanalizacja	Gaz	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w przedszkolu	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach
	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016
	[%]	[%]	[%]	szt.	szt.	[osoba]	[%]
Świdnik	97,0	94,4	97,7	392,4	2,55	0,80	8,6
Nowa Sól	99,8	99,6	90,3	391,2	2,56	1,00	8,3
Dębica	92,5	84,0	97,0	321,8	3,11	0,79	12,2
Tarnobrzeg	98,3	87,7	93,6	367,3	2,72	0,67	15,7
Zawiercie	99,0	85,7	70,2	424,4	2,36	0,97	7,6
Ostrowiec Świętokrzyski	98,7	89,9	79,6	389,2	2,57	0,96	8,7
Skarżysko-Kamienna	96,5	88,9	78,6	431,5	2,32	0,83	8,6
Starachowice	96,8	86,8	76,9	407,8	2,45	1,12	4,2

Źródło: dane GUS, 2018 r.

W czwartej części analizy porównawczej wskazuje się m.in. na poziom skolaryzacji brutto. W przypadku szkół podstawowych tylko w poddanych analizie miastach z terenu województwa świętokrzyskiego znajduje się on na poziomie poniżej 100%. Świadczy to o uczęszczaniu przez część dzieci z tych miast do szkół najprawdopodobniej na terenie miast ościennych lub gmin podmiejskich. Nieco lepsza sytuacja jest w przypadku gimnazjów, jednak przyjmowane wartości są wyższe jedynie od miast bezpośrednio sąsiadujących. Atutem Starachowic jest bez wątpienia wysoki udział terenów zielonych, który należy traktować w kategoriach potencjału rozwojowego.

Tabela 4 Analiza porównawcza – część IV

Miejscowość	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	Współczynnik skolaryzacji brutto szkoły podstawowe	Współczynnik skolaryzacji brutto gimnazja
	2016	2016	2016	2016
	[%]	[%]	[%]	[%]
Świdnik	7,1	8,2	102,98	122,05
Nowa Sól	6,4	2,3	102,06	126,20
Dębica	6,8	1,6	106,09	113,74
Tarnobrzeg	7,1	1,3	96,56	109,47
Zawiercie	6,7	1,1	107,92	113,55
Ostrowiec Świętokrzyski	7,6	3,1	95,42	106,69
Skarżysko-Kamienna	9,5	0,6	97,81	102,29
Starachowice	7,7	3,0	96,79	108,71

Źródło: dane GUS, 2018 r.

2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – BILANS STRATEGICZNY

2.1 KLUCZOWE PROBLEMY STRATEGICZNE

Diagnoza strategiczna Starachowic z oczywistych względów koncentrowała się na zagadnieniach społeczno-gospodarczych. Skala i natężenie poszczególnych zjawisk pozwala na wyodrębnienie trzech kluczowych problemów strategicznych oraz podstawowego wyzwania rozwojowego, które silnie oddziałuje na identyfikowane problemy.

Wyzwanie strategiczne

Fundamentalnym problemem rozwojowym Starachowic jest wyludnianie się miasta. Saldo migracji oraz przyrostu naturalnego w minionych dekadach cechowały się trwałą tendencją spadkową. Obserwowana depopulacja w mieście ma charakter stanu kryzysowego. Warto podkreślić, że prognozy związane z dynamiką zmian ludnościowych, jak i szacowaną rzeczywistą liczbą mieszkańców jest również niekorzystana. Biorąc pod uwagę wskazany problem podstawowym działaniem powinna być dbałość o poprawę atrakcyjności osiedleńczej (bazowanie na istniejącym potencjale gospodarczym) oraz poprawa jakości życia w mieście jako czynnik ograniczający skłonność do podejmowania zachowań migracyjnych.

Kluczowe problemy strategiczne

KPS.1	Niska jakość terenów publicznych
KPS.2	Niezadawalający poziom świadczenia usług publicznych
KPS.3	Niedostateczny poziom wykorzystania potencjału gospodarczego
	Bardzo niska atrakcyjność osiedleńcza
	Niska jakość miejsc pracy wpływająca na tendencje migracyjne
	Duże potrzeby związane z nakładami na infrastrukturę i ochronę środowiska
	Jakość edukacji
	Zagospodarowanie przestrzenne (policentryczność układu urbanistycznego, ograniczona powierzchnia miasta)

2.2 ANALIZA SWOT

MOCNE I SŁABE STRONY

-
- Rozpoczęty proces rewitalizacji miasta
 - Specjalna Strefa Ekonomiczna “Starachowice”
 - Wzrastający poziom wynagrodzeń
 - Wysoka ocena atrakcyjności inwestycyjnej miasta
 - Rozwinięta polityka senioralna
 - Wiele inicjatyw obywatelskich miasta
 - Skuteczne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych
 - Malejąca liczba klientów pomocy społecznej
 - Zmniejszające się bezrobocie i jego niski poziom
 - Położenie miasta i naturalne przestrzenie publiczne
 - Zahamowanie skali emisji spowodowanych zaległościami w opłatach

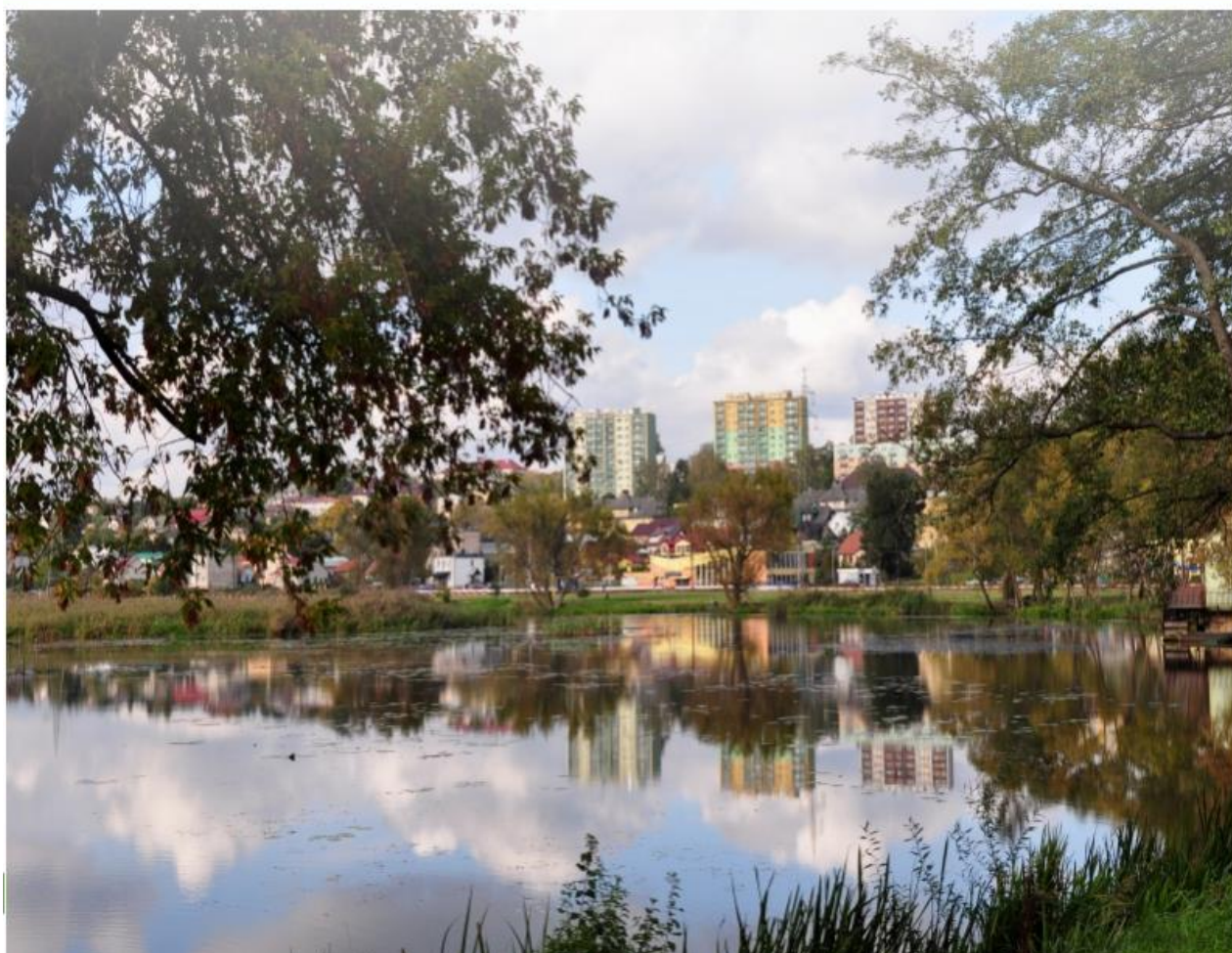
-
- Brak wolnych zasobów pracy w mieście, zmieniająca się struktura zatrudnienia
 - Niewydolność komunikacyjna
 - Ograniczony zasób komunalny miasta
 - Niskie wyniki w nauce
 - Wzrost liczby korzystających z usług opiekuńczych
 - Niski poziom zarobków wpływający na przeciętną atrakcyjność miejsc pracy
 - Kryzys demograficzny, trwała depopulacja, starzenie się społeczeństwa
 - Zdegradowane przestrzenie publiczne
 - Spadająca liczba uczniów
 - Chaos przestrzenny
 - Niska emisja i hałas komunikacyjny

SZANSE I ZAGROŻENIA

-
- Skuteczne korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania
 - Wykorzystanie nowoczesnych technologii
 - Poprawa jakości usług publicznych
 - Rewitalizacja miasta
 - Dostępność systemowego wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej
 - Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz polityka proekologiczna UE
- Wzrost atrakcyjności miasta w kontekście nowoczesnych przestrzeni publicznych
 - Wdrażanie partycypacyjnego modelu zarządzania miastem
 - Wzrastające wynagrodzenia mieszkańców
 - Wzrost atrakcyjności osiedleńczej
 - Budowanie pozytywnej marki Starachowic

-
- Wzrost zagrożeń zdrowotnych związanych z rosnącą zapadalnością na choroby
 - Wyczerpywanie się terenów inwestycyjnych
 - Perspektywa zmniejszenia kwoty pomocy unijnej dla Polski
 - Postępująca depopulacja miasta
 - Suburbanizacja i związane z tym procesem negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze
- Wprowadzenie regulacji powodujących rosnące obciążenie fiskalne przedsiębiorców
 - Nieskoordynowane i wybiórcze wdrażanie założeń planistycznych
 - Gentryfikacja przestrzeni zrewitalizowanych
 - Niezadawalający poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i mechanizmów współdecydowania

2 CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

3. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU STARACHOWIC

3.1 STRATEGIA ROZWOJU JAKO INSTRUMENT INTERWENCJI ROZWOJOWEJ

Strategia Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2018-2027 stanowi nadrzędny dokument planistyczny miasta w zakresie wytyczania kierunków rozwojowych na poziomie wizji miasta, wyznaczenia obszarów planowania strategicznego i przypisanych im celów. Dokument określa również działania jako najbardziej szczegółowe elementy strategii.

Biorąc pod uwagę rangę opracowania warto zwrócić uwagę na kontekst realizacyjny, uwarunkowania związane z tworzeniem strategii, jak również jej specyfikę.

Po pierwsze, strategia rozwoju, w związku z tym, że jest dokumentem horyzontalnym miasta, stanowi rozwinięcie i uzupełnienie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025. Rekomendacje tam zawarte stanowią ważny element wizji, jak również wyznaczają sposób definiowania miasta jako wspólnoty wszystkich mieszkańców.

Po drugie, wyznaczone założenia rozwojowe strategii stanowią łącznik pomiędzy trwającymi działaniami rewitalizacyjnymi, a polityką stymulowania wzrostu społeczno-gospodarczego w mieście oraz docelowo posłużą poszerzeniu działań wpisujących się w ideę Smart City. Zatem kierunki rozwojowe w perspektywie 2027 roku czerpią z zasad zrównoważonego rozwoju, idei miasta inteligentnego, jak również z koncepcji wzmocnienia kluczowych polityk sektorowych w mieście.

Po trzecie, traktowanie niniejszej strategii jako instrumentu, który w rzeczywisty sposób tworzy politykę rozwojową Starachowic nie ma charakteru deklaratywnego. Budowanie wzrostu społeczno-gospodarczego, w oparciu o poszczególne obszary planowania strategicznego, wynika z identyfikacji konkretnych problemów w diagnozie miasta. Założenia planistyczne zmierzają do urzeczywistnienia pożądanej zmiany społeczno-gospodarczej.

Na poniższym schemacie umieszczono swoiste kontinuum, gdzie zilustrowano poszczególne etapy planowania rozwoju w Starachowicach z punktu widzenia zmieniających się wyzwań planistycznych. W skrócie: dostrzega się przejście z działań związanych z ograniczaniem nierówności, do budowy nowoczesnego inteligentnego miasta – przyjaznego, ekologicznego i korzystającego ze zdobyczy technologicznych. Elementy Smart City znajdują się już w części

priorytetów operacyjnych dedykowanych miastu w perspektywie 2027. Niemniej kompleksowa idea, powiązana z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i inteligentnego rozwoju będzie stanowiła podstawowe wyzwanie stojące przed starachowickim samorządem w ramach kolejnej perspektywy planistycznej. Oparcie się na priorytetach operacyjnych stanowi fundament polityki samorządu zmierzającej do ograniczenia i rozwiązania problemów społeczno-gospodarczych o kluczowym znaczeniu dla Starachowic.

	GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI STARACHOWICE OD NOWA	STRATEGIA ROZWOJU MIASTA	STARACHOWICE SMART CITY
IDEA PRZEWODNIA 	Wdrożenie zasady zrównoważonego rozwoju oraz ograniczenie nierówności rozwojowych.	Minimalizowanie dystansu rozwojowego i wzrost w oparciu o priorytety tematyczne.	Inteligentny rozwój miasta w oparciu o zaawansowane technologie.
KLUCZOWE DZIAŁANIA 	Rewitalizacja, polityka senioralna, integracja społeczna	Ograniczenie kryzysu demograficznego, atrakcyjna przestrzeń publiczna, sprawne usługi publiczne	Inteligentna gospodarka, mobilność, inteligentne środowisko, inteligentne rządzenie
PERSPEKTYWA 	2016-2025	2018-2027	perspektywa długookresowa

W dalszej części opracowania skoncentrowano się na zdefiniowaniu misji i wizji Starachowic, w okresie planistycznym do roku 2027 oraz wyznaczono cele i wynikające z nich priorytety operacyjne.

3.2 MISJA SAMORZĄDU STARACHOWIC DO ROKU 2027

Misja samorządu stanowi fundamentalną zasadę definiującą przestrzeń wartości, do których będą odnosiły się wyznaczane kierunki i priorytety operacyjne. Misja wyznacza zestaw podstawowych kierunków działań samorządu, a jej elementarną treścią jest dobrostan i dobrobyt mieszkańców miasta. Innymi słowy misja koncentruje się na mieszkańcach, poprawie jakości życia oraz optymalizacji warunków życia w mieście – uczynienie ze Starachowic miasta atrakcyjnego osiedleńczo, na równi z jego potencjałem gospodarczym i atrakcyjnością inwestycyjną. Podstawowymi wartościami i zasadami przyświecającymi zbudowaniu misji są:

Przyjęty katalog zasad to równocześnie zobowiązanie do przyjęcia takich metod działania, które będą koncentrować się na poprawie jakości życia starachowicz. Wyartykułowana misja to swoiste credo przyjętej filozofii zmiany społeczno-gospodarczej i rzeczywistej, nie tylko deklaratywnej woli rozwiązania kluczowych problemów rozwojowych miasta.

MISJA

samorządu Starachowic do roku 2027

Misją starachowickiego samorządu jest podejmowanie działań na rzecz stałego podnoszenia jakości życia mieszkańców w powiązaniu z tworzeniem warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej, osiedlania się, spędzania czasu wolnego oraz rozwoju osobistego przy zachowaniu szczególnej dbałości o środowisko naturalne oraz jakość infrastruktury.

Biorąc pod uwagę treść misji należy raz jeszcze podkreślić, że Starachowice jako samorząd – organizacja mieszkańców – koncentruje się na zaspokajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów ludzi i organizacji oraz tworzeniu warunków dla urzeczywistniania marzeń i planów członków lokalnej wspólnoty. Zasady sformułowane w misji w istocie konstytuują cały proces planowania strategicznego dla Starachowic, wyznaczając jego ramy oraz elementarne wartości.

3.3. WIZJA STARACHOWIC 2027

Z misją Starachowic ściśle wiąże się wizja – tj. projektowany obraz miasta w roku 2027, która ma jednoczyć wokół zawartych w niej idei.

WIZJA

Starachowice w roku 2027

Starachowice to tętniące życiem miasto przemysłowe, dumne ze swojej historii i tradycji przyciągające nowych mieszkańców i zapewniające optymalne warunki do życia. Starachowiczanie w każdym wieku mogą bez przeszkód dotrzeć do uporządkowanej, atrakcyjnej, funkcjonalnej przestrzeni publicznej i skorzystać z bogatej oferty kulturalnej. Miasto jest dobrze skomunikowane, a mieszkańcy mogą bezpiecznie poruszać się komunikacją publiczną, pieszo oraz rowerem. Wykorzystywane są walory turystyczne i kulturalne Miasta. Mieszkańcy są zintegrowani ze sobą i angażują się w sprawy społecznie istotne, mając świadomość, że ich głos ma znaczenie. Oferta edukacyjna starachowickich szkół jest dostosowana do potrzeb rynku pracy, co przedkłada się na korzyści zarówno dla absolwentów, jak i pracodawców. Jednostki samorządu terytorialnego podejmują aktywny dialog, wspólnie realizując zaplanowane cele rozwojowe Miasta.

MIASTO PRZYJAZNE DO ZAMIESZKANIA

Do wzrostu atrakcyjności miasta przyczyniają się przede wszystkim takie czynniki jak potencjał gospodarczy, przyjazna, dostępna i spójna przestrzeń publiczna, rozwój mieszkalnictwa (za sprawą uporządkowanej polityki mieszkaniowej), a także walory turystyczne i kulturowe. Ponadto, wzrasta poziom wzajemnego zaufania zarówno pomiędzy mieszkańcami Miasta jak i przedstawicielami władz. Młodzi ludzie po zakończeniu edukacji przeprowadzają się do rodzinnego Miasta oraz podejmują tutaj zatrudnienie. Dzięki dostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz dzięki płatnym praktykom studenckim, młoda kadra pracownicza spełnia oczekiwania lokalnych pracodawców. Obserwowany jest rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice, a dzięki utworzeniu Centrum Społecznej Odpowiedzialności Biznesu nawiązał się dialog między interesariuszami w kwestii zrównoważonego rozwoju

Miasta. Mieszkańcy Starachowic w wolnych chwilach korzystają z uroków odnowionych i nowoczesnych terenów zieleni miejskiej. Przestrzeń publiczna jest urozmaicona o skoordynowany system ścieżek rowerowych łączących najciekawsze miejsca Starachowic. W końcu młodzi ludzie mają swoje miejsce, gdzie mogą swobodnie spędzać czas. Skoordynowany kalendarz imprez kulturalnych urozmaica odpoczynek w Mieście mieszkańcom i przyjezdnym w każdym wieku. Uporządkowana została przestrzeń publiczna Miasta, która jest dostępna dla każdego (pozbawiona barier architektonicznych).

MIASTO CZYSTE

Zmodernizowane przestrzenie publiczne, aby mogły zachować swój urok, na bieżąco są utrzymywane w czystości. Skoordynowana została praca służb porządkowych. Podejmowane są działania zmierzające do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza na terenie Miasta. Rozwija się miejski system ciepłowniczy poprzez przyłączenie nowych odbiorców. Zadbano także o przestrzeń „międzyblokową” – mieszkańcy wspólnie dbają o otoczenie swojego miejsca zamieszkania, integrując się przy tym.

MIASTO DOBRZE SKOMUNIKOWANE

Rozbudowa infrastruktury drogowej na terenie Miasta Starachowice przyniosła realne korzyści. Budowa wiaduktu odciążała główny ciąg komunikacyjny Miasta. Natężenie ruchu na drogach zostało ograniczone dzięki rozwojowi i dostosowaniu komunikacji zbiorowej do realnych potrzeb mieszkańców. Przeprowadzono analizy oczekiwań i ankiety satysfakcji osób korzystających z transportu publicznego i na tej podstawie dokonano optymalizacji tych usług. Rozkład jazdy oraz trasa przejazdów autobusów MZK Starachowice zostały dopasowane do oczekiwań podróżujących. Podróż można zaplanować poprzez aplikację mobilną, gdzie możliwy jest również zakup biletu. Mieszkańcy podróżują nowoczesnym i ekologicznym taborem. Autobusy są przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami oraz dla seniorów.

MIASTO ZINTEGROWANE

Mieszkańcy Starachowic wspólnie podejmują lokalne inicjatywy rozwojowe. Promowana jest działalność Komitetu Rewitalizacji, organizacji pozarządowych oraz innych grup formalnych i nieformalnych. Mieszkańcy mają świadomość, że ich głos jest ważny i nie boją się go zabierać w sprawach istotnych. Aktywnie uczestniczą w konsultacjach społecznych, budzący obywatelskim i innych inicjatywach proponując własne rozwiązania. Nawiązał się aktywny

dialog pomiędzy mieszkańcami, urzędnikami oraz przedstawicielami Rady Miasta i Rady Powiatu. Realizowane są założenia określone w Gminnym Programie Rewitalizacji, co pozwoliło ograniczyć stopień nasilenia zjawisk kryzysowych (głównie w sferze społecznej, ale także w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej). Coraz rzadziej obserwuje się obojętność mieszkańców, którzy są tolerancyjni wobec siebie, dzięki czemu wzrasta wzajemne zaufanie, silniejsze są więzi sąsiedzkie, osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze nie czują się wykluczone społecznie, a obcokrajowcy mogą liczyć na pomoc i wsparcie starachowiczów. Samorządy różnego szczebla podjęły współpracę i odtąd wspólnie realizują cele, co przekłada się na ich pozytywne skutki. Same urzędy są dostępne dla każdego, a podział kompetencji jest jasno określony (wiadomo gdzie załatwić daną sprawę). Wizja Starachowic koncentruje się na ożywieniu miasta w oparciu o potencjały społeczne i gospodarcze, jak również stabilną politykę rozwojową, zmierzającą do osiągnięcia optymalnego poziomu rozwoju ekonomicznego oraz ograniczenia zapaści demograficznej. Wizja Starachowic 2027 to wizja mierzalnej zmiany w obrębie obszarów uznanych za kluczowe dla niwelowania istniejących problemów oraz niwelowania identyfikowanych zapóźnień.

4. OBSZARY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Interwencja w ramach Strategii rozwoju Starachowic do roku 2027 to odpowiedź na podstawowe wyzwania i problemy miasta. Jednocześnie w jej ramach buduje się plany sektorowych polityk ukierunkowanych na rzecz dokonania pożądanej zmiany jakościowej w mieście. Założenia rozwojowe opierają się na wyznaczeniu konkretnych obszarów – kluczowych z punktu widzenia osiągnięcia postulowanej zmiany w Starachowicach, innymi słowy niniejsze opracowanie nie stanowi programu działań powielającego inne dokumenty i opracowania gminne w zakresie poszczególnych inwestycji, jak również nie odnosi się do wszystkich zadań własnych gminy, które wprost wynikają z ustawy o samorządzie gminnym. Tym samym zaprezentowane obszary planowania strategicznego to rdzeń interwencji.

Obszary planowania strategicznego bezpośrednio odnoszą się do zidentyfikowanych kluczowych problemów, silnie determinujących aktualny poziom i stan rozwoju miasta. Warto zwrócić uwagę, że problemy, jak również powiązane z nimi obszary planowania strategicznego

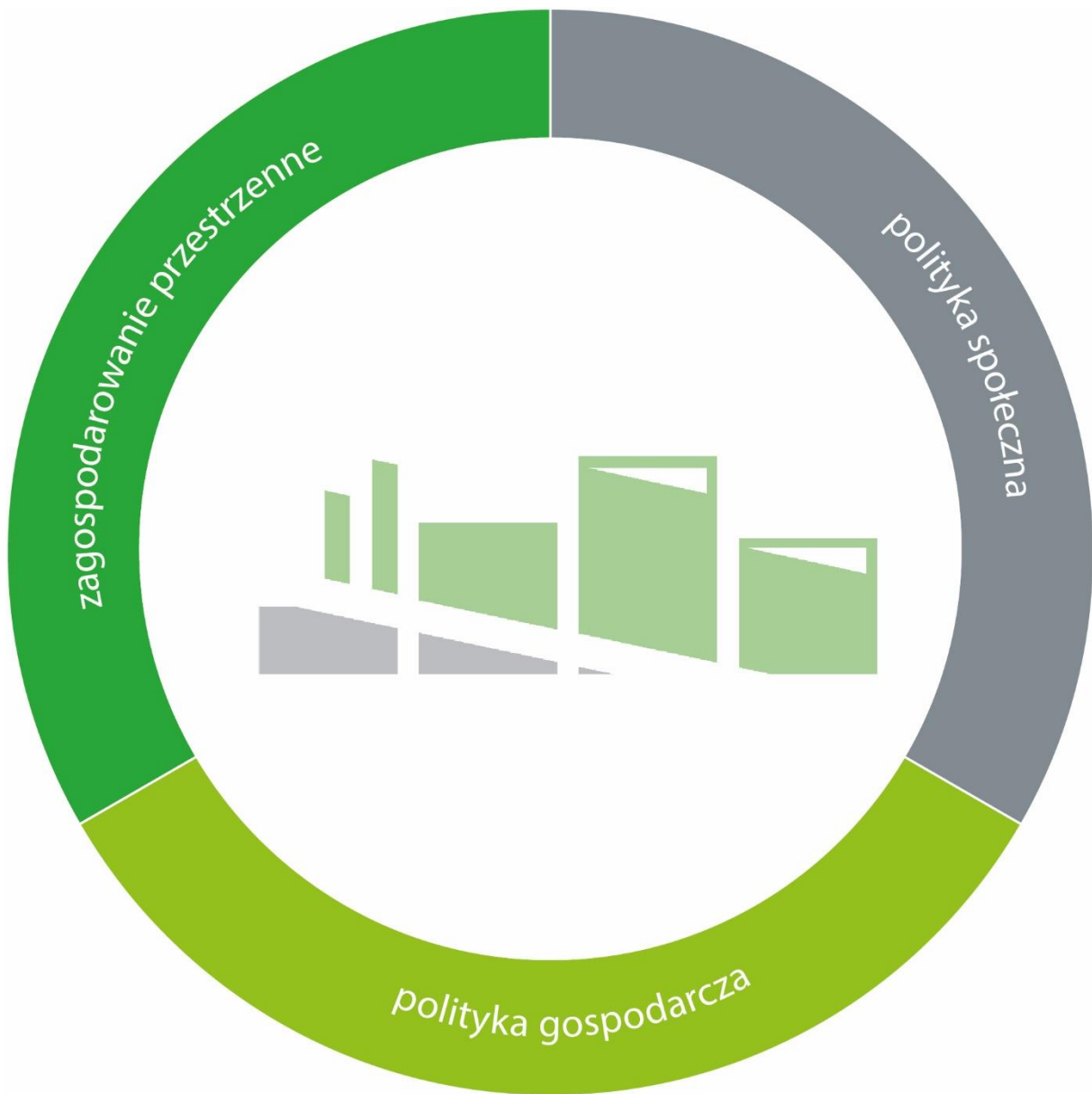
są względem siebie komplementarne. Na poniższej grafice przedstawiono logiczne powiązanie wniosków płynących z diagnozy (problemy strategiczne) z obszarami planowania, które są jednocześnie wypadkową zdefiniowanej misji i wizji.

WYZWANIE STRATEGICZNE:

Ograniczenie zjawiska depopulacji miasta

1	Niska jakość terenów publicznych	Zagospodarowanie przestrzenne
2	Niezadawalający poziom świadczenia usług publicznych	Polityka społeczna
3	Niewykorzystany potencjał gospodarczy	Polityka gospodarcza

Struktura strategii jest prosta i jednocześnie kompletna. Obszary planowania strategicznego, rozpatrywane łącznie, pozwalają myśleć o przyszłym rozwoju miasta jako całości. Warto podkreślić, że poszczególne obszary pozwalają na precyzyjne ukierunkowanie interwencji na poziomie celów i działań. Wyznaczone obszary są względem siebie komplementarne, a ich synergia pozwala na zmierzenie się z podstawowym wyzwaniem rozwojowym Starachowic jakim jest **depopulacja**.

4.1 OBSZAR PLANOWANIA: ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

zagospodarowanie przestrzenne

Cel strategiczny **1.**

Miasto nowoczesne i atrakcyjne –
udoskonalenie struktury przestrzennej

Pierwszym wyznaczonym obszarem planowania jest **zagospodarowanie przestrzenne**, które odnosi się do wymiaru funkcjonalnego Starachowic i postuluje przeobrażenie miasta w kierunku przebudowy struktury przestrzennej. Wyznaczone działania mają na celu poprawienie atrakcyjności przestrzeni publicznych, jak również budowanie ram umożliwiających rozwijanie sfery rekreacyjno-wypoczynkowej, handlowo-usługowej oraz gospodarczej. Innymi słowy nowoczesne zagospodarowanie przestrzenne to silny akcent kładziony na racjonalne planowanie miasta w zgodzie z potrzebami mieszkańców oraz przedsiębiorców.

Konieczność interwencji w sferze przestrzennej miasta to między innymi chaos przestrzenny i urbanistyczny, niedostatki w zakresie estetyki miasta, policentryczna struktura Starachowic (centrotwórczy charakter trzech lokalizacji: Wierzbnika, Starachowic Dolnych oraz obszaru Centrum¹) oraz brak centrum administracyjno-instytucjonalnego. Wśród danych, które uzasadniają konieczność priorytetowego traktowania przestrzeni publicznej wskazuje się znaczny udział przestrzeni poddawanej procesowi rewitalizacji i konieczność zintegrowania przestrzennego obszaru rewitalizacji z resztą miasta, jak również z działaniami związanymi z opracowywaniem, aktualizowaniem planów zagospodarowania przestrzennego, które świadczą o dynamice procesu rozwoju w Starachowicach.

¹ Obszar Centrum jest definiowany w Strategii jako Plac pod Skałkami.

4.2 OBSZAR PLANOWANIA: POLITYKA SPOŁECZNA

polityka społeczna

Cel strategiczny **2.**

Usługi publiczne wysokiej jakości

Drugi obszar planowania strategicznego to **polityka społeczna** definiowana jako zespół przyjętych i realizowanych działań na rzecz zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. W ramach polityki społecznej propozycje działań koncentrują się na usługach publicznych, w tym związanych z polityką demograficzną i prorodzinną, polityką edukacyjno-oświatową, polityką mieszkaniową, jak również związanych z integracją społeczną oraz tworzeniem szerokiej oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców. Nadrzędne znaczenie z punktu widzenia realizacji działań społecznych ma poprawa jakości usług publicznych oraz dostosowanie ich do zmieniających się potrzeb.

Poprawa jakości świadczonych usług publicznych wiąże się ze zdiagnozowanymi problemami stanowiącymi ważne czynniki determinujące atrakcyjność miasta dla mieszkańców. Głównymi elementami w tym kontekście jest jakość nauczania, szczególnie przedmiotów ścisłych i obcych, znacząco niższa od średniej krajowej – bardzo ważna z punktu widzenia budowania innowacyjności lokalnej gospodarki. Kolejnym czynnikiem jest niski poziom rozwoju polityki mieszkaniowej, szczególnie rozmiar i dostępność zasobu komunalnego. Trzeci przedstawiony element to kwestia dostępności opieki żłobkowej w mieście – istotna w perspektywie działań na rzecz ograniczenia problemów demograficznych.

4.3 OBSZAR PLANOWANIA: POLITYKA GOSPODARCZA

polityka gospodarcza

Cel strategiczny 3.

Wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej w oparciu o potencjał gospodarczy

Polityka gospodarcza stanowi jeden z kluczowych kierunków rozwojowych ze względu na historię Starachowic, jego tradycję, jak również aktualny potencjał gospodarczy. Starachowice to prężny ośrodek gospodarczy, a funkcjonowanie SSE wpływa na definiowanie miasta jako miejsca pracy dla mieszkańców spoza jego terenu, w tym cudzoziemców. Wyzwanie związane z ograniczeniem depopulacji wpływa na konieczność poprawiania jakości miejsc pracy, które będą atrakcyjne i zgodne z aspiracjami i oczekiwaniami mieszkańców, jak również przyjezdnych planujących zamieszkanie w Starachowicach. Sfera gospodarcza stanowi olbrzymi potencjał miasta niemniej problemy związane z przedsiębiorczością, czy też pełnym zagospodarowaniem SSE Starachowice to wyzwania priorytetowe w kontekście prowadzenia polityki demograficznej i migracyjnej nastawionej na integrację mieszkańców.

Wyznacznikiem polityki gospodarczej jest atrakcyjność inwestycyjna, którą wskazuje się jako jeden z podstawowych czynników wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej oraz ograniczenia drenażu mózgów i podjęcia próby związanej ze stymulowaniem reemigracji na teren Starachowic. Polityka gospodarcza miasta ma w istocie stanowić narzędzie realizacji pożądanego programu społecznego związanego z demografią oraz jakością miasta jako oczekiwanego miejsca pracy i prowadzenia życia rodzinnego. Niemniej wyzwania gospodarcze stojące przed miastem są również związane z niskim poziomem przedsiębiorczości, pełnym poziomem zagospodarowania strefy, przy jednoczesnym wzrastaniu liczby osób pracujących w mieście, co ważne aktualnie niedecydujących się na stałe osiedlenie w Starachowicach. Polityka gospodarcza miasta w tym zakresie ma na celu dokonanie zmiany tej tendencji.

5. CELE STRATEGICZNE I DZIAŁANIA

5.1. CEL STRATEGICZNY 1. MIASTO NOWOCZESNE I ATRAKCYJNE - UDOSKONALENIE STRUKTURY PRZESTRZENNEJ

Pierwszym filarem rozwojowym w Strategii jest **zagospodarowanie przestrzenne**. Z punktu widzenia istniejących problemów społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych to budowa nowoczesnej i przyjaznej dla mieszkańców przestrzeni miejskiej jest podstawowym kierunkiem zmian w Starachowicach.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. **Rewitalizacja (1a).**

Ranga polityczna i zarządcza rewitalizacji została wprost wyartykułowana w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025. Rewitalizacja to podstawowy impuls rozwojowy i punkt wyjścia dla koncepcji Strategii, która stawia nacisk głównie na jakość życia i rozwiązanie problemów społecznych.

b. **Zagospodarowanie naturalnych przestrzeni publicznych (1b).**

Starachowice mimo swojego przemysłowego charakteru posiadają wiele naturalnych przestrzeni publicznych. W pierwszej kolejności istnieje potrzeba zagospodarowania miejsc, w których starachowiczanie spędzają najwięcej czasu tj. zbiorników wodnych Pasternik i Lubianka, Parku Miejskiego czy Szlakowiska. W dalszej perspektywie należy zapoczątkować działania dążące do wykorzystania potencjału doliny rzeki Kamiennej oraz Zbiornika Piachy.

c. **Wykorzystanie potencjału policentrycznej struktury miasta (1c).**

Starachowice posiadają 3 miejsca, które pełnią funkcję tzw. „centrum” tj.:

- Wierzbnik, pełniący głównie funkcje handlowo-usługowe (odnowiony rynek wraz z okolicznymi ulicami) oraz komunikacyjne (dworzec PKP oraz stanowiska bus),
- Starachowice Dolne z planowanym centrum przesiadkowym, sąsiadującym ze Zbiornikiem Pasternik, Parkiem Miejskim oraz Starachowickim Centrum Kultury. To miejsce może stać się obszarem koncentracji usług oraz miejsc spędzania wolnego czasu,

- Obszar „Centrum” przy placu pod Skałkami, na którego terenie znajduje się m.in. Sąd Rejonowy czy też Galeria Skałka wraz z Domem Senior Wigor.

Ten podział wynikający z rozwoju historycznego i przestrzennego miasta ma swoje zalety i wady. Kluczowym jest wykorzystanie pozytywnych aspektów z tego płynących.

d. **Ograniczenie poziomu dekoncentracji instytucji publicznych (1d).**

Kolejne działanie odnosi się wprost do konieczności budowy centrum administracyjno-instytucjonalnego Starachowic. Stworzenie takiej przestrzeni wiąże się po pierwsze z jak największym uporządkowaniem funkcjonalnym poszczególnych części miasta oraz potrzebą wypracowania miejsca, które będzie administracyjnym sercem miasta.

e. **Estetyzacja przestrzeni miasta (1e).**

Poprawa wyglądu miasta to podstawowy czynnik budujący markę i atrakcyjność Starachowic. Obecnie miasto charakteryzuje się chaosem przestrzennym i jest to odczuwalne we wszystkich częściach miasta, nie tylko tych definiowanych jako centrotwórcze. Do poprawy wyglądu miasta ważne jest wykorzystanie designu w przestrzeni publicznej oraz uporządkowanie reklam poprzez wykorzystanie mechanizmów ustawy krajobrazowej.

f. **Stworzenie Systemu Informacji Miejskiej (1f).**

Z estetyzacją miasta łączy się konieczność stworzenia Systemu Informacji Miejskiej, czyli jednolitych pod względem wizualnym nośników przekazujących informacje o mieście, np. tablice z nazwami ulic, mapy, rozkłady jazdy, kierunkowskazy itp. Ma to na celu pokazać nowoczesne oblicze miasta traktując jego przemysłowy charakter jako szansę rozwojową.

g. **Wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego (1g).**

Starachowice ze względu na swoje położenie geograficzne, trendy demograficzne oraz zaniedbania w sferze przestrzennej, przy odnowie miasta muszą wykorzystywać uniwersalne projektowanie, które opiera się na tworzeniu miejsc publicznych w taki sposób, aby były one dostępne dla wszystkich, w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami czy osób starszych. Zwiększona dostępność do wspólnych dóbr ma na celu zachęcenie do udziału tych grup społecznych w życiu publicznym.

h. Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dzieciom i rodzicom (1h).

Miasto musi być magnesem dla rodzin z dziećmi i oferować przestrzenie publiczne, które będą przyjazne, bezpieczne i czyste. Starachowice powinny obfitować w place zabaw, tereny zielone, miejsca do uprawiania sportów, jazdy na rowerze czy rolkach. Przestrzenie muszą być wyposażone w dziecięcą infrastrukturę, np. przewijaki, niezbędne zabezpieczenia oraz czytelne i intuicyjne oznaczenia, itp.

i. Ochrona dziedzictwa kulturowego (1i)

Warto zwrócić uwagę na unikalne dziedzictwo związane z modernistyczną architekturą mieszkaniową: kolonie robotnicze i urzędnicze. Ochrona dziedzictwa krajobrazowego poprzez utworzenie parku kulturowego architektury mieszkaniowej pozwoli na zachowanie unikalnego dziedzictwa Starachowic jako miasta przemysłowego.

zagospodarowanie przestrzenne

Cel strategiczny 1.

Miasto nowoczesne i atrakcyjne
- udoskonalenie struktury przestrzennej

1a	Rewitalizacja
1b	Zagospodarowanie naturalnych przestrzeni publicznych
1c	Wykorzystanie potencjału policentrycznej struktury miasta
1d	Ograniczenie poziomu dekoncentracji instytucji publicznych
1e	Estetyzacja miasta
1f	Stworzenie Systemu Informacji Miejskiej
1g	Wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego
1h	Tworzenie przestrzeni publicznych przyjaznych dzieciom i rodzicom
1i	Ochrona dziedzictwa kulturowego

5.2. CEL STRATEGICZNY 2. USŁUGI PUBLICZNE WYSOKIEJ JAKOŚCI.

W ramach polityki społecznej kluczowe znaczenie mają **usługi publiczne**, których jakość oraz dostępność w dużej mierze warunkują zadowolenie mieszkańców z życia w danym miejscu, jak również zachęcają do osiedlania się i zakładania rodzin. Usługi publiczne są świadczone

przez samorzady różnych szczebli oraz ich agendy i jednostki organizacyjne, jak również rynek, sektor przedsiębiorstw oraz organizacje pozarządowe. Zatem interwencja samorządu lokalnego obejmuje także lobbing i wspieranie inicjatyw społecznych: firm oraz organizacji pozarządowych.

W ramach Celu 2. „Poprawa jakości świadczonych usług publicznych” zdefiniowano działania, które stanowią ilustrację potrzeb począwszy od tych związanych z mieszkalnictwem (aspekt istotny z punktu widzenia osiedlania się w mieście), poprzez edukację, kulturę i ofertę spędzania czasu wolnego, a skończywszy na polityce senioralnej stanowiące łącznie spójny przekaz prezentujący portret pożądaných zmian w obszarze zagadnień społecznych.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. **Rozwój mieszkalnictwa (2a).**

Wprowadzanie rozwiązań zwiększających dostępność zasobów mieszkaniowych, w tym mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych. To podstawowe działania mogące zwiększyć atrakcyjność starachowickiego rynku nieruchomości. Bez wątpienia działania w tym zakresie powiązane są ze współpracą z deweloperami i innymi inwestorami, tak żeby dostępny rynek mieszkań był atrakcyjny dla szerokiego grona mieszkańców. Jednocześnie biorąc pod uwagę fakt, że Starachowice to miasto, do którego przyjeżdża się pracować (ośrodek gospodarczy zapewniający miejsca zatrudnienia dla rzeszy okolicznych mieszkańców i całego regionu), wytworzenie rynku dostępnych mieszkań to pierwszy element zachęcający do zamieszkania w Starachowicach,

b. **Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych (2b).**

Kolejny krok związany z zaspokajaniem potrzeb rodzin i nowo osiedlających się mieszkańców to rozwój systemu opieki żłobkowej i przedszkolnej. W tej perspektywie duże znaczenie ma stymulowanie i wspieranie inicjatyw o charakterze rynkowym. Warto zwrócić uwagę, że odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wynosi tylko 4,2%, co w powiązaniu z dynamicznie rozwijającym się rynkiem pracy jest wyzwaniem rozwojowym (aktywizacja zawodowa kobiet),

c. Poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych (2c).

Na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym edukacja stanowi obszar wymagający interwencji. Jakość edukacji, wyniki analizowanych testów wiedzy są niższe od średnich regionalnych i ogólnopolskich. Szczególnie w kontekście przemysłowego charakteru miasta oraz jego statusu są niedostateczne i nieadekwatne do potencjału, którym dysponują Starachowice. Głównymi elementami interwencji powinna być więc poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych, szczególnie języków obcych, nowych technologii oraz przedmiotów ścisłych.

d. Kształtowanie kompetencji interkulturowych wśród młodzieży (2d).

W dobie coraz bardziej postępującej globalizacji przy nauce języka obcego istotne jest położenie nacisku na kompetencje interkulturowe, które definiowane są jako zdolność do szybkiego zrozumienia i efektywnego działania w kulturze innej niż nasza. W połączeniu z podstawową wiedzą na temat danego regionu i nauką języka obcego, dają one bazę do świadomego i sprawnego poruszania się wśród innych kulturowo osób. Kompetencje interkulturowe mogą być kształtowane poprzez m.in. wymiany młodzieżowe, obozy czy wyjazdy edukacyjne.

e. Promocja przedsiębiorczości wśród młodzieży (2e).

Kolejnym działaniem jest kreowanie i wykorzystanie przedsiębiorczości młodych ludzi m.in. przy pomocy „Klubu młodego przedsiębiorcy”, który może być powołany w ramach struktur Centrum Obsługi Inwestora. W ramach klubu będą mogły odbywać się spotkania z przedsiębiorcami, symulacje prowadzenia działalności gospodarczej, gry edukacyjne, itp.

f. Rozwój współpracy szkół podstawowych z przedsiębiorcami (2f).

Ważnym aspektem jest również wzmacnianie systemu współpracy pomiędzy szkołami podstawowymi oraz sektorem lokalnych przedsiębiorstw, w tym tworzenie klas patronackich, realizacja praktyk i staży, dedykowanych prelekcji, itp.

g. Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego (2g).

Poprawa kształcenia i wysoki poziom nabywanych kompetencji i umiejętności wśród młodzieży będą atutem w poruszaniu się na rynku pracy, będą umożliwiały również

założenie działalności gospodarczej. Niemniej część absolwentów wyjedzie do innych wielkomiejskich ośrodków akademickich ze względu na chęć kontynuowania nauki na poziomie wyższym. W związku z tym należy budować ofertę, która z jednej strony będzie atrakcyjna dla osób pozostających na miejscu, a z drugiej zachęci część starachowiczian do reemigracji lub skłoni mieszkańców okolicznych miejscowości do przeprowadzki do Starachowic. W tym kontekście ważna jest wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w tym w zakresie kultury, sportu i rekreacji.

h. Wykreowanie rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego (2h).

Miasto będzie dążyło do stworzenia warunków sprzyjających wykreowaniu markowego i rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego, np. festiwalu, koncertu, wystawy, itp.

i. Rozwijanie istniejącego systemu polityki senioralnej (2i).

Patrząc na perspektywy demograficzne należy również zwrócić uwagę na oferowane przez miasto, w wymiarze usługowym oraz infrastrukturalnym, usługi dla osób starszych. Wsparcie może być realizowane poprzez m.in. rozszerzenie Karty 60+ i oferty Domu Seniora, pozyskanie dofinansowania na nowe działania dla seniorów (szkolenia, wydarzenia, projekty), likwidację barier architektonicznych czy rozwój systemu usług społecznych i zdrowotnych.

Podsumowując ten cel w kontekście polityki społecznej i usług publicznych warto przytoczyć najnowsze dane dotyczące planów młodzieży uczęszczających do miejscowych szkół. Optyka młodzieży zwykle pokazuje perspektywę bardziej zradykalizowaną, niemniej warto skonfrontować opinie młodzieży z założeniami planistycznymi. Dla 87,3% badanych uczniów Starachowice są miastem rozwijającym się, a tylko 1,8% badanych deklaruje, iż zdecydowanie nie zgadza się z taką tezą. Zapytano młodych, o to czy Starachowice zapewniają wysoką jakość życia i 61,9% z nich uważa, że raczej nie lub zdecydowanie nie. Jednocześnie tylko 30,9% badanych po ukończeniu szkoły planuje zostać w Starachowicach.

Przytoczone dane wskazują na pozytywny odbiór zmian w mieście, niemniej ich zasięg jest niedostateczny, bo blisko dwie trzecie uważa, że jakość życia w mieście jest

niewystarczająca i tylko co trzeci młody starachowiczanie planuje zostać w mieście po ukończeniu szkoły. Powyższe dane ilustrują poprawiającą się sytuację w mieście, ale nadal silną tendencję migracyjną. Pozytywnym elementem jest odsetek uczniów, którzy chcieliby podjąć pierwszą pracę w swoim rodzinnym mieście – sześciu na dziesięciu respondentów deklaruje taką chęć. Jest to pozytywny prognostyk, ta grupa w szczególności jest istotna biorąc pod uwagę lokalną demografię.

Ostatnią ze wskazanych statystyk należy skonfrontować z populacją deklarującą wyjazd z miasta od razu po ukończeniu szkoły - 69,1%. Zatem liczba chcących pozostać w mieście jest dwukrotnie niższa od populacji, która chciałaby podjąć pierwszą pracę w Starachowicach. W jednym przypadku mamy do czynienia z planem, a w drugiej z myśleniem życzeniowym (chęciami). 60% udział chcących się związać ze Starachowicami to grupa, którą należy przekonać do pozostania w mieście. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne budowa silnej polityki społecznej i edukacyjnej powiązanej z atrakcyjnym rynkiem pracy pozwoli na zatrzymanie części negatywnych tendencji procesów.

polityka społeczna

Cel strategiczny 2.

Usługi publiczne wysokiej jakości

2a	Rozwój mieszkalnictwa
2b	Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych
2c	Poprawa jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych
2d	Kształtowanie kompetencji interkulturowych wśród młodzieży
2e	Promocja przedsiębiorczości wśród młodzieży
2f	Rozwój współpracy szkół podstawowych z przedsiębiorcami
2g	Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego
2h	Wykreowanie rozpoznawalnego wydarzenia kulturowego
2i	Rozwijanie istniejącego systemu polityki senioralnej

5.3. CEL STRATEGICZNY 3. STYMULOWANIE ROZWOJU STARACHOWIC W OPARCIU O POTENCJAŁ GOSPODARCZY

Trzecim filarem rozwoju Starachowic jest **gospodarka**, definiowana jako duży potencjał i podstawowy atut miasta związany z budową atrakcyjności osiedleńczej oraz jako narzędzie umożliwiające zmianę aktualnych tendencji demograficznych. Zaplanowana interwencja ma szeroki charakter obejmujący infrastrukturę, kwestie środowiskowe oraz elementy bezpośrednio oddziałujące na lokalny rynek pracy i gospodarkę. Struktura lokalnej gospodarki jest zdominowana przez duże przedsiębiorstwa, ulokowane na terenie SSE, która jest silnym impulsem dla rozwoju Starachowic. Uwarunkowania gospodarki i jej profil można streścić w drodze jaką przeszła – „od Stara do Manna”, co daje rozpoznawalność na poziomie ogólnopolskim.

W ramach tego celu wytypowano **9 działań**.

a. **Poprawa jakości miejsc pracy (3a).**

Z punktu widzenia interwencji, podstawowe znaczenie ma poprawa jakości miejsc pracy w Starachowicach tj. prowadzenie działań ukierunkowanych na przyciąganie pracodawców, będących w stanie zagwarantować miejsca pracy zgodne z aspiracjami i oczekiwaniami mieszkańców Starachowic.

b. **Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora (3b).**

W kontekście celu 3a ważne znaczenie ma system przyciągania i obsługi inwestora w ramach którego będzie dostępny m.in. punkt informacyjny, wsparcie doradcze czy szkoleniowe. W obrębie COI będzie również funkcjonował Klub Młodego Przedsiębiorcy (cel 2e).

c. **Budowa pakietów wsparcia sektora lokalnego biznesu (3c).**

Kolejnym działaniem Strategii jest wspieranie mikroprzedsiębiorstw oraz handlu i rzemiosła, które w naturalny sposób są miastotwórcze i mają potencjał do zaspakajania potrzeb konsumpcyjnych. Tworzenie dedykowanych pakietów wsparcia dla małego biznesu to próba ożywienia gospodarczego miasta w wymiarze lokalnym na bazie ruchu, który generują Starachowice jako ośrodek miejski i centrum administracyjne.

d. Rozwój ekonomii społecznej (3d).

W Starachowicach niezbędny jest rozwój ekonomii społecznej. Ważne będzie wsparcie dla już istniejącego podmiotu – Spółdzielni Socjalnej „Starachowiczanka” jak i pomoc przy tworzeniu nowych spółdzielni, które będą spełniały kryteria ekonomiczne i społeczne.

e. Utworzenia zielonej strefy aktywności gospodarczej (3e).

W związku z wypełnianiem się terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”, konieczne są działania miasta, które zapewnią rozwój gospodarczy. Teren Michałowa charakteryzuje się największym potencjałem do powstania zielonej strefy aktywności gospodarczej. Strefa aktywności mogłaby cechować się atrakcyjnymi warunkami finansowymi dla firm, zagospodarowaniem terenu, czy wsparciem przez podaż usług.

f. Poprawa dostępności komunikacyjnej (3f).

Ukierunkowanie działań na rzecz infrastruktury komunikacyjnej wynika z konieczności dostosowania całego obszaru miasta do zmieniających się uwarunkowań. Dostępność komunikacyjna to element z jednej strony wspomagający atrakcyjność inwestycyjną, | z drugiej natomiast wpływający na jakość życia mieszkańców oraz dojeżdżających do pracy. Ważna będzie także współpraca miasta z samorządami na szczeblu powiatowym i wojewódzkim przy budowie wiaduktu w Starachowicach Dolnych oraz północno-zachodniej obwodnicy miasta. W tym kontekście warto zasygnalizować projekty mające na celu rozwijanie infrastruktury dedykowanej rowerzystom jako element zrównoważonego rozwoju oraz integralnego elementu systemu transportu intermodalnego.

g. Wdrażanie rozwiązań na rzecz czystszej powietrza (3g).

Konsekwencją silnego zanieczyszczenia miasta i coraz silniej artykułowanej chęci życia w czystym środowisku naturalnym wynika konieczność wdrażania rozwiązań na rzecz czystego powietrza np. poprzez termomodernizację czy wymianę przestarzałych pieców.

h. **Starachowice - atrakcyjne miasto przemysłowe (3h).**

Wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej w oparciu o potencjał gospodarczy to również marka miasta i kreacja Starachowic, jako miejsca satysfakcjonującej pracy oraz komfortowego życia. Atrakcyjność Starachowic jest warunkowana funkcjonowaniem zróżnicowanego i rosnącego rynku ofert pracy. Wzrastająca podaż ofert pracy w połączeniu z harmonijnym rozwojem urbanistycznym, nowoczesnym przemysłem oraz bogactwem życia kulturalnego i sportowo-rekreacyjnego wzmocni pozycję Starachowic na konkurencyjnym rynku miast średniej wielkości, z perspektywy inwestorów i przede wszystkim mieszkańców.

i. **Integracja cudzoziemców (3i).**

Aspektem kończącym powyższy cel jest działanie ukierunkowane na integrację cudzoziemców, przekonanie ich do zamieszkania na terenie miasta co przełożyłoby się na zwiększenie bazy podatkowej oraz pobudzenie potencjału demograficznego.

polityka gospodarcza

Cel strategiczny **3.**

Stymulowanie rozwoju Starachowic w oparciu o potencjał gospodarczy

3a	Poprawa jakości miejsc pracy
3b	Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora
3c	Budowa pakietów wsparcia sektora mikroprzedsiębiorstw
3d	Rozwój ekonomii społecznej
3e	Utworzenie zielonej strefy aktywności gospodarczej
3f	Poprawa dostępności komunikacyjnej
3g	Wdrażanie rozwiązań na rzecz czystego powietrza
3h	Starachowice – atrakcyjne miasto przemysłowe
3i	Integracja cudzoziemców

6. SYSTEM MONITORINGU I EWALUACJI

6.1 MONITORING BIEŻĄCY W OKRESACH ROCZNYCH

Monitoring oznacza prowadzenie regularnych pomiarów (ilościowych i jakościowych) oraz badanie zjawisk społeczno-gospodarczych. Zebrane dane ułatwią wybór właściwych działań w przypadku niepożądanych lub nieprzewidzianych skutków interwencji planistycznej, a także pozwolą na podjęcie akcji naprawczych lub usunięcie skutków w istniejącej sytuacji. Podstawowymi zasadami prowadzenia monitoringu Strategii jest: **cykliczność** (prowadzenie monitoringu w wymiarze rocznym) oraz **transparentność** (publikowanie raportów monitorujących po ich zatwierdzeniu).

Celem monitoringu Strategii jest uzyskanie kompletnej informacji zmiany jakościowej w obszarach uznanych za kluczowe w części planistycznej tj. zagospodarowanie przestrzenne, polityka społeczna oraz polityka gospodarcza. Monitoring zakłada weryfikację poszczególnych działań przypisanych do każdego celu tj. szczegółowy opis działań podjętych przez miasto, napotykane problemy i na jakim etapie jest realizacja działań.

Proces wdrażania Strategii Rozwoju będzie poddawany kontroli Rady Miejskiej w Starachowicach. Rada, jako organ przyjmujący dokument, będzie nadzorowała prawidłowość wypełniania jego celów i odpowiadała przed wspólnotą lokalną za efekty jego realizacji. Raport roczny będzie opracowywany **do końca kwietnia roku następnego za każdy mijający rok**, a następnie przedstawiany członkom Rady Miejskiej w formie pisemnej.

Do monitoringu rocznego będzie wykorzystywane pomocniczo sprawozdanie roczne z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025, w którym, o ile to możliwe wskazane wskaźniki będą odpowiednio uzupełnione i rozszerzone na obszar całego miasta.

6.2 PRZEGLĄDY STRATEGICZNE – EWALUACJA

Rekomenduje się przeprowadzenie **jednego przeglądu strategicznego** w okresie obowiązywania Strategii – **w połowie 2022 roku**. Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne), wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych i działań. Przegląd strategiczny spełni warunki tzw.

ewaluacji *mid-term*, której celem jest obiektywna krytyka pierwszych wyników wdrażania strategii, co pozwoli ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Przegląd strategiczny ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). W ramach przeglądu strategicznego dokonywana będzie także aktualizacja podstawowych danych zawartych w diagnozie stanowiącej jeden z elementów strategii.

Ewentualne zmiany w Strategii dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Prezydenta Miasta. Jeżeli zmiany nie będą potrzebne, ewaluacja wraz ze sprawozdaniem rocznym będzie przekazywana członkom Rady Miejskiej.

Celem ewaluacji będzie porównanie założonych w Strategii oddziaływań i efektów jej wdrażania z faktycznie osiągniętymi efektami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena dokonywana będzie przez Prezydenta Miasta Starachowice we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego, które przedstawią Radzie Miejskiej.

Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Wnioski z oceny (przy wykorzystaniu narzędzi stosowanych w ramach przeglądów strategicznych) posłużą jako rekomendacje dla planowania rozwoju w następnych okresach planowania strategicznego.

System wdrażania Strategii jest procesem, który wymaga czasu oraz wyboru metody wprowadzania kontekstowych korekt. W przypadku Strategii Rozwoju Gminy Starachowic do roku 2027, system wdrażania będzie można uznać za właściwy, jeżeli:

- kolejne projekty strategiczne będą realizowane z właściwą konsekwencją,
- w każdym momencie wdrażania będzie dostępna pełna informacja zarówno o działaniach strategicznych, jak i o zmianach w uwarunkowaniach rozwoju miasta,
- liczba podmiotów oraz ich aktywność skoncentrowana wokół celów strategicznych będzie rosła,
- Strategia będzie stanowiła oś zarządzania miastem, a równocześnie będzie narzędziem pozyskiwania środków zewnętrznych.

6.3 INFORMACJE DODATKOWE

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko:

Strategia Rozwoju Gminy Starachowice została poddana Strategicznej Ocenie Oddziaływania na Środowisko zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. 2017, poz. 1405). Wszelkie niezbędne informacje dotyczące ww. procedury znajdują się na stronie bip.um.starachowice.pl.

Konsultacje społeczne:

Konsultacje społeczne trwały od 10 września 2018 r. do 10 października 2018 r. Ich celem było zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących projektu Strategii Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2018-2027. Konsultacje zostały przeprowadzone na podstawie Zarządzenia Prezydenta Miasta nr 453/2018 z dnia 31 sierpnia 2018 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Strategii Rozwoju. Szczegółowy opis procedury wraz z raportami znajduje się na stronie bip.um.starachowice.pl.

Wsparcie eksperckie:

Strategia powstała przy wsparciu ekspertów zewnętrznych, dzięki realizacji projektu "Starachowice OD nowa", współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Załączniki:

Strategia Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2018-2027 – wersja skrócona.

Opracowanie:

Artur Kubica, Bartosz Tyrna, Gabriela Mikrut

Gmina Starachowice

Aneta Nasternak-Kmieć, Marcin Bednarczyk, Kamil Stanos